İstanbul Öğretmenler Derneği Yayınlarından

ÖĞRETMEN
SÜLEYMAN NURİ ÖZ
Sakızlı Sokak Numara. 12
Kınalıada Tel.

TÜRKÇE ÜNLÜYOR

Öğretmen
Tabakoğlu
Süleyman Nuri Öz

Ankara Barosu Başkanı
Avukat Yekta Güngör Özden'e
Saygılarımla 6-5-1974
S. Öz

İstanbul — 1956
Çeltüt Basımevi

T Ü R K L Ü K'ün

Sarsılmaz bekçisi, ülkücü

T Ü R K Ö ğ r e t m e n i'nden

A T A T Ü R K'ün

Kutsal ruhuna sonsuz saygılar.

MİLLÎ HİS İLE ~~DİN~~ Dil ARASINDAKİ BAĞ ÇOK KUVVETLİDİR. DİLİN MİLLÎ VE ZENGİN OLMASI MİLLÎ HİSSİN İNKİŞAFINDA BAŞLICA MÜESSİRDİR. TÜRK DİLİ, DİLLERİN EN ZENGİNLERİNDENDİR, YETER Kİ BU DİL, ŞUURLU İŞLENSİN.

ÜLKESİNİ, YÜKSEK İSTİKLÂLİNİ KORUMASINI BİLEN TÜRK MİLLETİ. DİLİNİ DE YABANCI DİLLER BOYUNDURUĞUNDAN KURTARMALIDIR.

2/IX/1930

GAZİ M. KEMAL
(ATATÜRK)

Prof. Sadri Maksudi Arsal'ın (Türk Dili İçin) kitabından

§

ATATÜRK'ten:

(Türk Dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün Devlet teşkilâtımızın dikkatli, alâkalı olmasını isteriz.) 1/Kasım/1932

(Kat'î olarak bilinmelidir ki, Türk Milletinin Millî Dili ve Millî Benliği, bütün hayatında hâkim ve esas kalacaktır.)

(Başka dillerdeki her bir söz için en az bir kelime bulunmalıdır.)

(Dil İnkilâbı, ikinci ve belki daha mühim bir Dumlupınar zaferidir.)

(Türkçeleşmek, Türkleşmektir. Eskiyi (Osmanlıca) temelinden dinamitle söküp atmalı ki yerine (Öz Türkçe) kurulabilsin.)

YAKARIŞ

Bu kitapçıktaki yazılar ne bir uzmanın, ne bir dilcinin ne de bir ustanındır. Bu yazılar, yarım yüz yıldır, Türklük ülküsüne tutkun bir Türk öğretmeninin, Türkçe sevgisi, Türkçe saygısı ve arı Türkçe, Bağımsız Türkçe, zengin Türkçe, kutsal Türkçe özlemi ile yanıp tutuşan gönlünden sıçrayan kıvılcımlar, gerilen kaleminden fırlayan oklardır.

Türk Dil Devrimine karşı gelenleri, bu kıvılcımlar tutuşturabilir, oklar dürtebilir, uyarabilirse ne mutlu Türkçemize.

Yanlışlar, artıklar, eksikler varsa - Yukarda söyledik, bunlar usta yazısı değil - bağışlanmasın, yüzümüze vurulsun. Türkçemiz uğruna, her şeye katlanmağa hazırız.

Amacımız hiç kimseyi, ne kötülemek, ne küçültmek, ne de gücendirmektir. Türk öğretmeni ne ayırıcı, ne kırıcı, ne de öldürücüdür. Tersine, o uyarıcı, yetiştirici ve birleştiricidir.

Öz dileğimiz, Türk aydınlarının, çeşitli yanlara ayrılarak, karanlıklar içinde, yağı diye, birbirlerile vuruşması, boğuşması değil, gönül birliği, ülkü birliği, dil birliği, elbirliği ederek, kutsal öz Türkçemize doğru yönelmek, onu lâyık olduğu şerefli yüceliklere eriştirmektir.

Birleşik aydınlarımızla bu yüceliğe ulaşacağımıza, Ulu Tanrı'ya olan inancımız kadar, özden inanıyoruz.

Ulu Tanrı, bu uğurda, bu yolda yürüyenlere, nurlu ışıklarından, tükenmez güçlerinden bağışlasın!

Ulu Tanrı, şeytana uyan Türk aydınlarını kurtarsın!

Ulu Tanrı, TÜRK'ü öz Türkçesi ile birlikte korusun!

Büyükada : 1956

(Komşunun bağından Hurmayı alma!
Başka dile uymaz annenin sesi,
Her sözün, arasan, vardır Türkçesi,
Duymadan düşünme, görme sezmeden,
KENDİ DUYGUN olsun USUNU yeden.)

★

(Bir ülke ki camiinde TÜRKÇE ezan okunur,
Köylü anlar mânasını, namazdaki duanın,
Bir ülke ki (mekteb)inde TÜRKÇE Kuran okunur,
Küçük, büyük herkes bilir buyruğunu Hüdâ'nın,
Ey TÜRK oğlu işte senin orasıdır vatanın.)

Ziya GÖKALP

Küçük Mecmua'dan:

(..... Türk Milletinin Avrupa medeniyetine girip girmediği yalnız bir tek miyarla tahakkuk eder. Bu miyar lisanımızın Avrupa lisanlarına intıbakıdır. Bu intıbak ne suretle husule gelebilir? **Avrupa lisanlarında mevcut bir mefhum için, lisanımızda hususî bir kelime vücuda getirmekle. Asrî mefhumları ve yeni duyguları ve âletleri ifade eden ne kadar Avrupaî kelime varsa hepsinin karşılıklarını meydana getirmek de lâzımdır.)**

Ziya Gökalp

İstanbul
30/VIII/1953

Sayın Süleyman Bey,

Milletimizin (Türk) olarak inkişafını temin için gerçekleşmesi lâzım şartlar, alınması zarurî tedbirler vardır. Bunların başında, yazı ve ilim DİLİMİZİ türkçeleştirmek gelir.

Bugün (dahi) bu hakikatı anlayan münevverlerin mevcudiyetini müşahede etmek benim için büyük bir teselli olmuştur.

Ben eminim, bir gün gelecek, milletimiz içinde bu idealin kudsiyetini anlayanlar çoğalacak, bu istikâmette ciddî tedbirler alınacaktır.

Prof. Sadri Muksudi Arsal

*

Paris Doğu Dilleri Okulu Müdürü Prof. Jean Deny'nin 23/Kasım/1954 de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde verdiği (Türkçe'de Vokaller) konferansından:

(1 — Atatürk'ün en önemli devrimlerinden biri, Lâtin harflerini kanulüdür.

2 — **Türkçe'de akılları durduracak bir mantık, bir düzen var. Bu, sanmam ki hiç bir dilde bulunsun.** Bunu Max Müller'de yazmıştı.

3 — Türkçeden başka sekiz vokalli dil yok. İngilizce ve Fransızca da vokaller çok bozuldu. Türkçede nisbeten çok sağlam.

4 — Türk grameri hakkında yazdığım kitabı tenkid ettiler: Çok mantıkî yazılmış diye. Ne yapayım, kabahat benim değil, **Türkçe çok mantıkî bir dil.)** (*)

(*) Çok sayın Prof. Jean Deny'nin, fransızca olarak yazdığı büyük Türk Dili Grameri, çok sayın öğretmen Ali Ulvi Elöve tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Maarif Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.

T Ü R K Ç E Ünlüyor

(Ben Ulu Türk'ün kutsal dili TÜRKÇE'yim. Türk ulusu TÜRK olalıdanberi, çağlar boyunca, Ulu Tanrısına benimle yakardı, Tanrı'dan benimle kutlandı. Orta Asya'dan, Dünya'nın dört bir yanına, benimle ünliyerek, akınlar yaptı, benimle TÜRK oldu, benimle TÜRK kaldı, benimle Evrene ün saldı.

Türk'ün kılıç sallayan bileğine ben güç verdim, ateşi küllenmiş yüreğgini ben alevlendirdim. Yozlaşmışların uslarını ben aydınlattım, kısılmış sesleri ben gürlettim, fersiz gözleri ben parlattım, karanlık ruhlara ben ışık oldum, sayrı bedenleri ben sağalttım, yaslı obaları ben şenlettim.

Adsızları ben adlandırdım, dağları, taşları, bağları, aşları, canlıları, cansızları, bitkileri, etkileri, varları yokları, gelmiş, gelecek yaratıkları ben söyledim, ben anlattım, Türk çocuklarına...

TÜRK benimle ulu oldu, benimle güçlü oldu, benimle uygar oldu, benimle batur oldu. Türk ozanlarına ben kopuz, Türk başbuğlarına ben, topuz oldum, tuğ oldum, Türk ülküsüne ben kalkan oldum.

TÜRK benimle doğdu, benimle yaşadı, benimle büyüdü, benimle yiğit oldu, benimle güçlü ulus, mutlu ulus, ünlü ulus, ulu ulus oldu. Yağıları benimle önledi, benimle sesledi, benimle inletti, benimle yendi, sürdü, tutsak etti. Komşu iller, ülkeler benim ışığımla nurlandılar.

Ben bir ulu çınardım. TÜRK'e gölge oldum, TÜRK'e tılısım oldum, onu evrensel yaptım. Ben de TÜRK'le akınlara katıldım, kılıç bir elde, ben bir elde, yengiden yengiye, ülkeden ülkeye ulaştık. Köklerim Orta Asya'da iken,

dallarım,budaklarım Küçük Asya'lara, Afrika çöllerine, Ural, İtil ötelerine, Tuna boylarına kadar uzandı.

Yüzyıllar boyunca, benimle TÜRK arasından, kan sızdı, su sızmadı. Yabancılar, dallarıma, göğdeme değil, yapraklarıma bile değemediler.

Aradan uzun, çok uzun çağlar geçti. Zaman oldu, TÜRK'ün elini kopardılar, zaman oldu, ilini, ülkesini talan ettiler, varını yoğunu yağma ettiler, soyunu sopunu kestiler, karısını kızanını aldılar, hanlarını tutsak edip, kurultayını dağıttılar. İnsan gücünün, insan aklının yapabileceği her şeyle saldırdılar, belini, elini, ayağını kırdık, gözlerini oyduk, bir daha kalkınamaz, diye (Oh!) ettiler. Fakat boşuna, O, bütün bu yıkıntı ve çöküntülerin arasından yine yükseldi, yine kalkındı. Ne ile, kiminle mi? Benimle, benim tılsımımla...

Şaşırdı yağılar, ne yapsınlar? En sonunda şeytanı yardıma çağırdılar, ona dünyaları bağışladılar, kandırdılar. Şeytan, dünya güzeli oldu, şeytanlığının en büyük büyüsüyle TÜRK'ün önüne çıktı, ona nazlar, cilveler etti. TÜRK'ün gönlüne girdi, ağzından çıktı. Çıkarken, bir sürü diller döktü, şeytanın tüyünce, TÜRK'ün ağzında diller bitti, bunları, şaşkına dönen TÜRK'ün ağzında bırakarak, TÜRK tılsımını, beni, TÜRK DİLİ'ni, çalıp gitti.

Olanlar olmuştu. TÜRK, benim dallarımın, göğdemin yarısını yitirmişti. Bu olaydan sonra, TÜRK'ün günden güne gücü azaldı, ışığı körlendi, özü puslandı, kılıcı paslandı. Gün gün geriledi, zayıfladı, künkürledi, herşeyi değişti, hattâ adı bile. Ulusun adı, başka, hakanın adı başka, Tanrı'nın adı başka, oğullarının, kızlarının adı başka, yolu yönü başka oldu.

Didiniyor, uğraşıyor, savaşıyor, kazanıyor, yapıyor, fakat TÜRK diye değil, TÜRKÇE diye değil... Artık, TÜRK, Türklük, TÜRKÇE, kalpazanların elinde, sahte paralara döndürüldü.

Ulu çınarın gövdesi kesilmiş, yaban ağaç çubuklarıyle aşılanmıştı. Bu aşılar zamanla gelişti, serpildi. TÜRK çınarının kökünde kalan ve biten palandızlar, filizler, yaban aşının kuytu loşluğunda, ışıksız, sıska, benizsiz, yozluğa, bodurluğa, kurumağa bırakılmıştı. Yaban aşı, gümrahlaştıkça şımarmış, şımardıkça, dibindeki TÜRK filizlere yapraklarıyle tükürür olmuştu. Dağdan gelen bağdakini kovmuş, yabancı, divana yaslanmış, (iyşu nuş âlemleri)nde, yerliyi kendisine uşak yapmıştı. TÜRK'ün adı (Etrak-i bî idrak) TÜRKÇE'nin adı, (Kaba Türkçe ve lisan-ı avam) olmuştu. Türk yoksul, Türkçe yoksul, Türk kimsesiz, Türkçe kimsesizdi.

Beni baldıranlar, ısırganlar, dikenler gibi, dağlara, ücra yerlere sürdüler. Bana bakmadılar, bir yudum su vermediler, beni çoğaltmadılar, benden esirgediklerinin hepsini yabana verdiler, onu beslediler, onu büyüttüler, onu saraylarda konuklattılar, onu sultan yaptılar, onu zengin, beni yoksul ettiler, sonra da (Türkçe ile bilim olamaz, Türkçe fakirdir, kısırdır.) diye beni horladılar, beni (şehir)lerine, saraylarına almadılar. Tanrı'ya bin şükür, ki böyle yaptılar, yoksa beni büsbütün yok ederlerdi. Böyle çağlarda, dağ başlarında, öz kızanlarımla, ozanlarımla, öz obalarımla, duru kaynaklarımla, dupduru arı kaldım.

Bu bırakılış, bu sürgün, bu unutuluş, haylı uzun sürdü. Bilmem nekadar yüzyıl sonra, dağdan bayırdan, ovadan dereden, bana doğru gelenler, beni arayıp soranlar oldu. Bunları tanımıyordum, dili dilime, dini dinime uymıyordu, yabancı idiler. Tâ uzaklardan, Batı ellerinden gelirlermiş. Benim gönlümde, elimde nekadar öz deyimlerim varsa üşenmeden, yılmadan, yıllarca birer birer derleyip topladılar, haznemi aldılar. Ne yapabilirdim? Bırakılmıştım, bakanım, edenim yoktu. Canlı da olsa bir ağaç, insan oğluna karşı, nasıl kendisini koruyabilir? Bunlar (Türkbilim) araştırıcıları imiş, beni kalın kitap yaprakları

arasına aldılar, bana gün yüzü gösterdiler. Hanlarımın, Beylerimin dilini, el bilginleri derleyip sardılar. Bu benim için onulmaz bir yara oldu.

Daha sonra, özümden, sözümden hız alan Türk çocuklarının aklı başına gelir gibi oldu. Bana doğru gelmeğe başladılar, fakat hâlâ, birbirimize yabancı gibiydik, yadırgıyorduk. Bu gelişler, buluşmalar, kucaklaşmalar, uzun yıllar sürüp gitti. Umutlarım da günden güne artarak, bana doğru seyirtti.

Günün birinde, TÜRK'ün bir oğlu büyüdü, TÜRK ülküsü ile gelişti, şimşek oldu, yıldırım oldu, tufan oldu, TÜRK'ün yağılarını darmadağın etti. Sonra TÜRK'e ışık oldu, güneş oldu, ATA oldu, TÜRK'ün belini, başını doğrulttu, elini, dilini yuğdu. Beni yaban otlarından, dikenlerden ayırarak, alçaklıktan, unutuluştan, yoksulluktan, cılızlıktan kurtarmağa, beni sarsarak, silkerek, yosunlardan, mantarlardan, ökselerden ayıklamağa koyuldu. Yavaş yavaş, gözlerimi oğuşturmağa, kendime gelmeğe, yitirdiklerimi bulmağa, çevremin ötelerini, başka dillerin nekadar, bakımlı, nekadar alımlı, nekadar ilerde, benim ne kadar gerilerde kaldığımı görmeğe başladım.

Yüzyıllar öncesi, TÜRK'ün çalınan tılsımı, ATATÜRK'ün kılıcıyle, yeniden yerini buldu. Artık ne zorla, ne hiyle ile, onu, kimse yerinden alamıyacaktır. TÜRK, tarihini iyi bellemiştir. Onun verdiği öğüdü, sımsıkı tutacak, Tarihinin sonuna kadar, TÜRK, TÜRKÇE'siz, TÜRK'çe TÜRKsüz kalmıyacaktır.

Ne yazık ki, bana uzanan, on bin yıllık çağ ötesine uzanan ATA eli, kutsal işini yarılamadan, kıvrıldı, Ulu Tanrı'ya, Uçmak'a uçtu gitti. Ben yine öksüz kaldım, ATAsız kaldım. O'na ve ülküsüne bütün varlıklarıyle bağlı kalanlar, hemen dört yanımı alarak göz yaşlarımı sildiler, bükülen boynumu doğrulttular. Fakat neler oldu bilmem, onun ölümünden birkaç yıl sonra, dönenler, geri giden-

ler, bana, sağ eliyle ilâç verirken, sol eliyle hançer saplamak istiyenler artmağa başladı. Sürülenler, geri gelmeğe ve köpükler saçarak, homurdanarak hortlamağa, kesilenler yeniden fışkırmağa başladı. Saldıranlar, artık peçeler, maskeler, kalkanlar kullanıyor. Kılık değiştirmişler, pusatlarını da zamana uydurmuşlar.

Hepsi gûya benim için savaşıyor, fakat bana hücum ediyorlar. Kimisi (Yaşıyan Dil)e bürünmüş (Ölü Dil)e saldırıyor. Kimisi (asıl Lisan)a sarılmış (Uydurma Dil)e saldırıyor. Kimisi (Zengin Dil) diye tutturmuş (Fakir Dil)e sadaka veriyor. Kimisi (Osmanlıca yoktur.) diyor., Osmanlıca ile (Türkçe)ye saldırıyor. Kimisi, yabanı, Türkçe ile örterek (Çağatayca) diye Türkçeye çatıyor. Kimisi (Lisan canlıdır, devrimle değil, evrimle gelişir.) iddiasiyle, Atatürk'ün sesine (Samyeli) diye Donkişotça haykırıyor. Kimisi (Dile müdahale olmaz) diye, karışık dille karışıyor. Kimisi (Dile siyaset soktular.) diye siyasetle saldırıyor. Kimisi (Kurum)a (Akademi) ile hücum ediyor. Kimisi (Anlaşılamaz dil) diye, öz anasını tanımıyor, anlaşılmaz bir bilgisizlik veya bilgiçlikle, homurdanıyor. Kimisi (Kacur, kucur kağnı zırıltısı) diye, sözüm ona, tiksiniyor. Kimisi (Dilimizin güzelliği elden gidiyor, onu çirkinleştiriyorlar) diye, estetikçilik taslamakta. Kimisi (Dil cahiller elinde kaldı.) diye bilgiçlik taslıyor. Kimisi (Dili arap saçına döndürdüler.) diye berberliğe kalkışıyor. Kimisi (Dilde anarşi var.) diye polisliğe yelteniyor. Kimisi (Ecdadımızın mirasını attırmıyacağız.) diye, atasını, atasını tutanlara ateş püskürüyor.. Kimisi, halk ağzından gelen sözlere de (uydurma) diye, gerçek uydurmacılık yapıyor. Kimisi (Dilde ırkçılık yapıyorlar.) diye, sütü bozukluğunu, gizlemek için, aslını inkâr ederek, yaygarayı basıyor. Kimisi, karşılıksız olarak alınan, dilenilen, çalınan malları, (meşru) göstermek için (Her dil başka dilden söz alır, yabancı kelimesiz dil yok-

tur, bu yolla dil zenginleşir.) diye, duygu yoksulu safsatalarla, beni tanınmaz hale sokmak istiyor.

Bu karmakarışık haykırışlar, türlü kılıklı yaratıklar karşısında şaşırdım kaldım. Bunlar kimler? Gözlerime inanamıyorum, kulaklarıma güvenemiyorum. Türküz, diyorlar, Türkçeyi kurtaracağız, diyorlar, bana, TÜRKÇE'ye, beğenmedikleri çeşitli adları takarak, uydurma sebeplerle saldırıyorlar.

Ey Türküm, diyenler, TÜRK'ü kutsal ülkü bilenler, ben Türk'tenim diyenler, eğer sözlerinizle, özleriniz birse, biliniz ki, Türk olmanın, Türk kalmanın ilk temeli, ilk yolu, TÜRKÇE'dir. Dünü, bu günü, yarını, iyisi, kötüsü, güzeli çirkini ile, yapılmışı, yapılacağı ile TÜRKÇE...

Ben dilenci değilim sadaka istemem. Aldığımın karşılığını vermeliyim, cimrilik istemem. Alnımın teriyle çalışır, kendi köküm, ekimle, yapar yakıştırırım, tenbellik, miskinlik istemem. Maymun değilim, taklit istemem. Ey Türk! Ben senin ananın diliyim. Ne o benden, ne ben ondan ayrılamayız. Sen anamı, kocadığı zaman yerer misin? Atar mısın? Öldüğü zaman unutur musun? Çirkinse, güzelini mi ararsın? Başkasının inci boncuğu ile süsler de zenginlik mi taslatırsın. A a Türk oğlu, a a (*) Türk kızı, sen bunların hiç birisini yapamazsın, damarlarındaki arı kan seni boğar.

Tanrı'ya şükür sapıtanlar çok değil, arkalarında asıl halk yok. Yanıldıklarını anlamıyorlar, belki de anlamak istemiyorlar, şeytan özlerini kemirmiş, gözlerini peçelemiş, ışığı, gerçeği, gerçek Türkçe'yi göremiyorlar.

Çevremde genç Atatürkçülerden çevrilmiş bir çenber var. Artık yeni baştan atılmıyacağım, itilmiyeceğim. Ey şeytanlarla birlikte sapıtanlar, sizlere ünlüyorum: Atatürk nasıl benim yüce ulusuma, Dünya ulusları arasında, yük-

(*) Hayır.

sek bir yer almışsa, ben de aynı yüceliğe doğru hızla atılıp gideceğim. Bir gün ben de kendi köklerim ve dallarımla, gelişecek, evrensel bir uygarlık dili olacağım.

Ey ulu Tanrı'm! Sen bana daha parlak ışık ver, daha hızla nurlandır da, iyice görsünler. Bunların bin bir şekilde gördükleri şey, (Ben) im! Bir taneyim, biriciğim, Türk'ün Türkçe'siyim. Bunları şaşırtma! Yanıltma! Beni onlara olduğum gibi göster! Beni doğru tanıt! Beni ana gibi sevsinler. Bana değil, ellerindeki, dillerindeki, gözlerindeki kulaklarındaki yaban yaratıklara saldırsınlar. Beni değil onları atsınlar. Onları şeytan büyülemiş, öz benliklerini yabancı, yabanı ise, özleri sanıyorlar. Şeytan son saldırışını yapıyor, Ulu Tanrım sen, TÜRK'ün TÜRKÇE'sini koru! Sana, yeryüzünün en eski, en özlü, en kutsal dili TÜRK DİLİ yakarıyor, onu şeytanlardan son olarak, ey ulular ulusu Ulu Tanrı sen koru! Bu dil, TÜRK DİLİ, yeryüzünde, en kutsal insanların, en kutsal dili olsun, ey Ulu Tanrı!) (*).

Büyükada: 25 Aralık 1952.

(*) Türk Dili dergisinin 18. sayısında çıktı.

TÜRK DİL DEVRİMİ

I

Ulus denilen büyük toplumun bireyleri arasında bir takım mânevî ve ortak bağlantılar vardır ki, Dil olmasa bunlar dağılır. Ulusu meydana getiren öğelerin birleşimini ancak Dil sağlar. Dil, Ulus birliğinin dirimini, gücünü hem arttırır, hem geliştirir.

Özel dili iledir ki, bir ulus, diğer uluslar arasında, kendine özgü bir varlık olarak belirir ve yaşar.

Tarihin en eski çağlarında var olan kimi uluslar, dillerini, kültürlerini yitirdikleri içindir ki, kendi soyundan olan bireyler yaşadığı halde, yok olup gitmişlerdir.

Bireyler için yaşamak nasıl her an savaşmak ve savaşı kazanmakla mümkünse, uluslar da birbirleriyle arasız çarpışma halindedirler. Kanlı kavgaların durduğu yerde, mânevî çatışmalar başlar. Teknik, İktisat ve Kültür alanında, açık veya sinsi, didişme ve saldırılar sürüp gider.

Kültür savaşlarında zayıf olanlar ve kalanlar, hiç sezdirilmeden, can yakılmadan, eritilip, temsil edilip giderler. Üstün kültürlü, ileri görüşlü, ulusal duygusu ve şuuru kuvvetli olan yağı toplumları, karşılarındakilerin can damarının dilleri olduğunu çok iyi bilir ve durmadan, dost maskesi altında, onu yok etmeğe uğraşırlar.

Tarihin büyük ve köklü istilâlarından sonra, egemenliği sağlama bağlamak için, yerli dile saldırışlar, arasız, sürer gider. Bu gün de aynı hal görülmektedir. Göremiyenler günün birinde dillerini tuzağa kaptırdıkları zaman iş işten geçmiş olacaktır.

Ne acı bir gerçektir ki, Tarihte, en kuvvetli çağında,

yendiklerine dilini kaptıran tek devlet Osmanlı Devletidir. Osman oğullarıdır ki (Kavm-ı Necib-ı Arab) a dilini, bir sürü dönme (İhvan-ı Müslimin)e de elini seve seve vermiş, onların yutturduğu çeşitli afyonlarla, sonsuz gaflet uykusuna dalıp gitmiştir.

II

ATATÜRK Dil Devrimini Niçin Yaptı?

Yüz yıllar boyunca Türk'ün özbenliği, öz dili, güler yüzlü, tatlı sözlü saldırılara perkeş çekilmiştir.

Önce kalbur üstündekiler elde edilmiş sonra öz Türk çocukları, yüzyıllarca (Etrak-i bîidrak)ların sapıttırıcı Medrese telkinleriyle sersemleştirilmiş, yozlaştırılmıştır.

Medrese girgin ve çıkkınlarının karşısında, Medrese kaçkınlarıdır ki ancak öz Türk benliğini ve dilini, duru olarak, koruyup yaşatagelmişlerdir.

İşte Atatürk, Türk'ün bozulmamış, bulanmamış bu özbenliğinden, Devrim gücünü almış ve Devrimi onun için yapmıştır. Dil Devrimi, Türk özbenliğinin, aşağılıktan, bulaşıklıktan silkinip kalkınması ve arınmasıdır. Bunu duymıyan ,görmiyen, anlamıyan yaban sözlüklü ve kara gözlüklülere yazıklar olsun!

Atatürk bir çoklarının sandığı gibi, üç beş yıllık boğuşma ile, Türk'ü bir kaç düşmandan kurtarmış değildir. O Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ile, Türklük için, sonsuz özbenlik savaşını kazanmıştır. İstiklâl Savaşı, Türk'ün, maddî, mânevî kurtuluşu ise, Türk Dil Devrimi bu kurtuluşun devamını ve ilerki savaşların katkısız özbenlik ve öz güç kaynağını sağlamıştır. Ulusal kültürsüz, ulusal dilsiz, Türk bağımsızlığının, kendi de kalmaz, anlamı da.

(Türk kültürünü, çağdaş ileri uluslar kültürleri sevi-

yesi üstüne ulaştırmak) ülküsünü bizlere armağan eden ulu önder, Türk ulusunun, Türk kalarak, varlığını sürdürebilmesi için de, hareket noktası ve aracı olarak, ancak ve ancak, öz dilimizi, öz kültürümüzü göstermiştir. Bunun için Dil Devrimini yapmış, kendi ilinden ve dilinden koparılıp, yadellere, girdaplara atılan öz sözlerimizi, bir inci avcısı gibi derleyip toplamak için, her türlü zorluklarla çatışmaktan çekinmemiştir. Tıpkı Kurtuluş Savaşına başlarken yaptığı gibi, kendini, bütün özüyle Türk bilenleri, yeni uğraşa çağırmış, kurultaylar toplamış, Türk Dil Kurumu'nu kurmuş, yabanın erişip bulandıramadığı dilimizin, arı kaynağından tatmak için, karlı dağların türkmenlerini saraylarda ünletmiştir.

Yitirilen, unutulan, saraylardan, kentlerden koğulan on binlerce Türk sözünü, yüzlerce yıllık hakaret ve ihmalin, yüz karartıcı tozlarından silkip kalkındırmıştır.

Atatürk'ün Türk Ulusuna, Türk gençliğine armağan ettiği Türk Dil Devriminin amacı: Türk Dilini öz benliğine, bağımsızlığına, şerefine kavuşturmak, kendi ek ve köklerile işleyip zenginleştirmek, bilim sözlüğümüzü de Türkçe yapmak, bütün türkteşleri öz Türkçe ile bağlayıp birleştirmektir.

İşte onun, Ülkü yolunu gösteren, ışıklı sözleri:

I — (Millî hisle dil arasındaki bağ çok kuvvetli'dir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk Dili dillerin en zenginlerindendir. Yeter ki bu, şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istikbalini korumasını bilen Türk Milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.) — Atatürk

II — (Türk Dilini, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün Devlet teşkilâtımızın dikkatli, alâkalı olmasını isteriz.) — Atatürk

III — (Kat'î olarak bilinmelidir ki, Türk Milletinin millî dili ve millî benliği, bütün hayatında hâkim ve esas olacaktır.) — Atatürk

IV — (Başka dillerdeki her bir söz için, enaz, bir kelime bulunmalıdır.) — Atatürk

V — (Dil inkılâbı ikinci ve belki daha mühim bir Dumlupınar zaferidir.) — Atatürk

VI — (Türkleşmek, Türkçeleşmektir. Eskiyi (Osmanlıca) temelinden dinamitle söküp atmalı ki yerine yenisi (Öz Türkçe) kurulabilsin.) — Atatürk

★

Türk Dil Devrimin'n, Türk Ulusu için mânevî ve şerefli bir hareket olduğunu, iki Alman profesörü ile de belirtelim:

I — (Dil bir milletin özelliklerinin sâdık aynasıdır. Ulusal benliğini, ulusal haysiyetini şuur ve idrak edebilecek seviyeye erişmedikçe, hiç bir ulus, siyasî, yahut mânevî yönden, kendisinden üstün olan yabancı ulusların kültürel etkisine ve bu kültürün ulaştırıcısı olan yabancı sözlerin ulus diline girmesine engel olmak gerektiğini kavrıyamaz.)

— Prof. C. Brockkelman — (*)

II — (Bir insanın ve bir ulusun serbest iradesiyle, dilini bu derece kötüye kullanması bir alçaklıktır..... İnsanların çoğu, kaçık veya kafadan sakat olmaktansa, paralitik, paranoik, nöropatik veya şizofren olmayı ve öyle bilinmeyi tercih ederler..... Bu suretle yabancı kelime, çok defa, çok sevilen bir maske olmaktadır..... Dili lüzumsuz yabancı kelimelerden uzaklaştırıp temiz tutmak, tıpkı vücudunu, vicdanını, evini, köyünü ve şehrini temiz

(*) Türk Dili için - Prof. Sadri Maksudî Arsal, sayfa: 3.

tutmak gibi ahlâkî bir ödevdir..... Sağlıklı bir ulus, ancak temiz ve saf diliyle yaşar ve gelişir.

Anadilimle sarih ve açık olarak ifade edebileceğim şeyler için yabancı dilden saçma kelimeler almağa ihtiyacım yoktur.)

— Prof. Kessler — (*)

III

Türk Dil Devrimine Uzanan Diller ve Eller

Türk Dil Devrimini benimsemiyenlerin, ona karşı gelenlerin ileri sürdükleri bir çok itirazlar vardır. Bunların hiç biri, serin kanlılıkla ve bilimsel yöntemle, ulusal duygu ile yapılacak bir eleştirme karşısında, ayakta duramaz. Bu saldırışlar, eskilerin, yemişli ağaçlara attıkları(Senk-i taariz)lerin tâ kendisidir. Atılan bütün taşların, Devrimciler eliyle, patlamamış bomba gibi, geri savrulması çok kolay ve daima mümkündür.

Bunları birer birer ele alalım:

I — Dilde Devrim olmazmış!

Türk Dil Devriminin amaçları:

a) Yazı dilimizdeki yabancı kelimeler yerine Türkçelerini bulup, veya, yapıp koymak.

b) Türk'ün Devlet dilini, Anayasamızın buyurduğu gibi, gerçekten, Türkçe yapmak.

c) Bilim sözlerimizi, terimleri Türkçe yapmak ve Batı uygarlığının ortak terimlerini, dilimize uydurarak benimsemek.

ç) Türk Dilinin özlüğünü, aslını belirtmek, bağımsızlığını sağlamak, kendi gücü, kendi kök ve ekleriyle geliştirip zenginleştirmek.

(*) Birinci Dil Kongresi - İstanbul: 1948, sayfa: 45-51.

d) Bütün türkteşlerin dil duygusunu ve şuurunu sağlamlaştırmak, dil ve kültür birliğimizi sağlamaktır.

Yoksa Dil Devrimi, toptan, Türk Ulusunun dilini değiştirmek, hele (Medrese, mektep) görmemiş türkteşlerin dilini değiştirmek hiç değildir. Tersine, o okumuş yazmışların, öze kavuşma bakımından, onlara katılmasını ister.

Devrimin amacı, Türk'ü Türklükten yozdurmak değil, yüzyıllar boyunca buna girişen ve devam edenlerin, bu yolda kullandıkları araçları yok etmektir. Buna, imkân yok, demek, devrim olamaz, demek, Türk'ü Osmanlı padişahlarından kurtardınız amma, Osmanlıcadan kurtaramazsınız, demektir ki, kendisini Türk bilenin, buna ne aklı, ne gönlü, ne eli, ne dili yatar.

Dilde devrim olamaz, dil zorlanamaz, dile (müdahale) edilemez diyenlere soralım:

Öyle ise, Türk Dili, Devletin ve Medersenin, yüzlerce yıllık zorlaması ve (müdahalesi) ile Osmanlıca haline nasıl getirildi? Nasıl uyduruldu?

Mademki dilde devrim olamazmış, o halde, ellerinden emzikleri alınmış şımarık çocuklar gibi, yaygarayı neden basıyorlar?

Osmanlıca değil midir ki, Türk'ü, yüzlerce yıl, yabanlara sürükliyen, yaban kılıklara sokan? Buna karşı Dil Devrimi değil midir ki, Türk'ü kendi özüne yönelten? O halde kim kime ve neye kızsın?

Dil Devrimi neye olamazmış? Öyle ise Atatürk gençliğinin, soylu soplu Türkçesine baksınlar! Türk Devriminin eseri olan, Türk gençlerinin eserlerini görsünler! İç gözlerinin feri varsa!

Anadilini, kendi öz anasını yeyerek, zorla istipdatla, yabanın dillerini ve dilberlerini Türk'e musallat edenlerin nankörlük ve soysuzluklarına, Türk kafa tutmaz, yumruk atmaz da ne yapar?

II — Dile politika karışmamalı imiş!

Türk Devletinin son amacı, son politikası, Türk'ü Türk olarak, diline ve kültürüne sahip olarak yaşatmak değil midir?

Dile politika karışmaz da, neye bütün uygar ulusların dilleri politika ile, sınırları aşarak, başka dillere saldırmakta ve yayılmaktadırlar?

Dile politika karışmaz da, bu günkü sınırlarımız dışında kalan milyonlarca Türk insanı, yıllar boyunca, ne ile ve kimlere karışıp, eriyip gitti? Türk'ün azılı düşmanlarından biri olan Bulgar, Türk iken, ne ile ve nasıl bizden kopup gitti?

Dile politika karışmazsa, bu günkü sınırlarımız içinde, Osmanlı kalıntısı, yabancı dilli, din kardeşimiz azınlıkları dil ve kültür birliğimize nasıl bağlarız? Buna lüzum yok, ayrı kalsınlar, kim diyebilir acaba? Kim, tıpkı Osmanlının yamalı bohçası halinde, Yurdumuzun ve onun egemeninin, devamını ister ve bunda bir ziyan görmez?

Dile politika karışmamalıymış! Karışmasın da Türkçemize yine yabancılar mı karışsın? Dilimize karışmasını istediğimiz politika, ne yabancı dillerin, ne de partilerin politikasıdır. Ona karışacak, onu koruyup, birleştirip, özleştirip, geliştirecek, ancak ve ancak, tüm Türk'ün, ve öz Türkçe'nin politikasıdır ki, Türküm diyen hiç bir kimse buna karşı olamaz.

III — Dile baskı yapılmamalıymış! Yapılmasın da, yabancı kelimeler, elini kolunu sallıyarak, Türk Dil'ine yüz yıllar boyunca sürüp gelen baskısına, istilâsına yine mi devam edip gitsin?

IV — Dil Devrimi komünistlerin işine yararmış!

Şu hale bakın, hırs insanın gözünü bürüyünce ateşi bile avuçlamaktan çekindiriyor mu? Türk Dil Devrimi ulusalcılığın özü ve koyusudur. Acaba bu iftiraya başvuranlar, bir mucize ile komünistliği ulusalcı mı yaptılar?

Ulus içinde var olan ayrı dilleri Türkçe potasında eritip birleştirmek istiyen, Osmanlıca ile ayrılanları, kendi özüne kavuşturmak istiyen Türk Dil Devrimine nasıl ve ne yüzle ayırıcılık iftirası yapılabilir?

Atatürk'ten doğan kutsal ve ulusal bir Devrim Güneşi Türklük için nasıl ayırıcı ve komünistlik aracı olabilir?

V — (Uydurma, ucube dil) diye atıp tutuyorlar!

Gerçekten böyle bir dil vardı, yapısı karışık yabancı öğelerle örülmüş olan bu soysuzun adı bile takma ve uydurma idi. Türkçemizi, yüz yıllarca kasıp kavuran bu yedi başlı ejder, kelleleri Türk Dil Devrimi ile koparıldığı halde, kuyruğunu hâlâ titretmektedir.

VI — Dil bozuluyor, berbat oluyormu!

Halbuki, öz dilimizi asıl bozan, berbat eden biri varsa o da Osmanlıcadır ki, Atatürk, Dil Devrimi ile onu yok etme yoluna girmiştir.

Türk dilini, yabancı sözlerle bozanlara, berbat edenlere, yoksullaştırıp, yozlaştıranlara, onu Türkçelikten çıkarıp, Osmanlıcaya uyduranlara, Türklük ruhu lânet etmesin de ne yapsın?

Türklük, kendi fakirini, kendi kaynaklariyle zenginleştirecek ve güzelleştirecektir. Yabanın güzeli de, zengini de onların olsun.

VII — Dil Devrimi nesiller arasını açıyormuş!

Gerçekte Dil Devrimi, yüz yıllar boyunca, Türk'ü öz dilinden ayıranları ayırıp atmıştır. Bizden olanı kim ayırmış? Kim ayırabilir? (Olbabta emr-ü ferman hazret-i men lehül emr'indir.) diyenlerin arkasında ve arasında Türk'ün ne işi vardır? Elbette ayrılır.

(Alelhusus sekene-i kazanın (Demirci) tekellüm ettikleri lehçe-i mahsus ta gayri maruftur. Nâdide ve nâşenide olan şive-i mahallîye vukuf lâcürüm mesai-yi müteval'iye-ye mevkuftur.....) (Esbab-ı mucibesiyle) (Tahvil-i memu-

riyetini... adl-ü kemal-i kanunperverî) den (Temenni) (I) (*) edenlerin çarpık ve sapık yolundan ayrılmıyacak bir tek Atatürk genci ve nesli var mıdır?

Nesillerin arasını biz açmadık. Varın, bu dil açıklığını, tarihimiz boyunca, uçurum haline sokanlardan hesap sorun. Biz zaten sormaktayız.

VIII — Atatürk (Şâhâne) bir ricat ile ve Güneş Dil teorisi ile Dil Devriminden dönesiymiş!

Hele bakın şu zamane donkişotlarına! Ne olacak, Arslan ölünce çakalların pavkırması dağları inletirmiş.

Fakat görüyorsunuz ya, (Mustafa Kemaller yirmi yaşını) çoktan aştılar. Artta kalanlar, altta da kalacaklardır. Atatürk aramızdayken, sizlerin de onun yanında veya ardında olduğunuzu biliyoruz. Fakat seslerinizle, kalemleriniz (Eshab-ı Kehif) mağarasında mı idi?

Atatürk, ricatını sağladığı için mi, ölümünden sonra, mallarının bir kısmını Türk Dil Kurumuna bağışladı? (**)

Zavallılar!

IX — Osmanlıca yokmuş!

Yoktu da Türk'ün (İdam fermanı) ve (fetvası) hangi

(*) İstanbul'da çıkmış olan "Müşterek Gazete" nin 13-9-1923 tarihli sayısında yayınlanan Demirci Bidayet Hâkimi Cemil'in nakil dilekçesinden: Küçük Türk Tetebbular - Prof. Avram Galânti - sayfa: 76.

(**) Atatürk'ün T.B.M.M. deki söylevinden:

(Türk Tarih ve Dil Kurumlarının çalışmaları takdire lâyık kıymet ve mahiyet arzetmektedir.)

.....

(Dil Kurumu, en güzel ve feyizli bir iş olarak, türlü ilimlere ait Türkçe terimleri tesbit etmiş ve bu suretle DİLİMİZ YABANCI DİLLERİN TESİRİNDEN KURTULMA YOLUNDA ESASLI ADIMINI ATMIŞTIR.

Bu yıl okullarımızda tedrisatın Türkçe terimlerle yazılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hâdise olarak kaydetmek isterim.) 1/Kasım/1938.

dille yazıldı? O mahut (Mütarekenâme)ler, (Ahıtnâme) ler Osmanlıca değil de Türkçe miydi? Türk çocuklarına, kafa patlatarak öğretilen, arap harfli ve karışık kurallı (Sarf-ı Nahv-i Osmanî)ler ya nece idi?

X — (Dilin milliyeti kelimelerinde değil, bünyesinde) imiş! Şu lâfın kehanetine bakın! Demek: (Bab-ı Âlî) her nekadar Türkçe değil ise de (Âlî Bap) Türkçedir öylemi? Güleriz ağlanacak halimize!

XI — Tarihî kelimelere dokunmamalıymışız! Hay, hay! Bu bizim de aradığımızın tâ kendisi. Fakat ne o? Siz Türk'ün ve Türkçenin tarihini Osmanlılıkla mı başlatıyor ve sınırlandırıyorsunuz? Halbuki biz, binlerce yıl önce, Altaylardan kopup gelen ünlü bir tarihin çocuklarıyız. Hani şu sizlerin (Aman Çağataycaya gidiyorlar, Allah bizi onların takırtı tukurtusundan korusun!) diye korktuğunuz Atalarımızın dili yok mu, işte biz, yalnız Çağatayca değil, her Türk diyeleğinden derliyeceğimiz öğelerle, Ulu Türk dil ve kültür birliğine doğru gidiyoruz. Bu ülkünün keskin ışıkları, gözlerinizi kamaştırıyor, gönüllerinizi karartıyorsa, kapayın onları, körlükler, sonsuz geceler sizin olsun!

XII — (Yaşıyan dil, konuşulan dil) yaveleriyle, Osmanlıcayı hortlatmak istiyorsanız, haberiniz olsun ki, bizler, Türkçesini yitirmemiş, anı sanı bozulmamış Türk halkıyla birliğiz, hortlak bize vız gelir!

XIII — Kelime uydurmak hastalıkmış! Olabilir amma, öyle ise, sizin Osmanlıcayı uyduranlar, bu hastalığın yıllanmış, çöreklenmiş inmeli tutkunlarıdır.

XIV — Dil Kurumcuları cahillermiş! Sapıklarmış! Atatürk'ün kurduğu, koruduğu, vasiyet ettiği Türk Dil Kurumunu yaşatmak istiyenler mi bunlar? Acaba bunlar attıkları taşların nereye gittiğini bilmiyerek karanlığa kurşun mu sıkıyorlar? Yoksa, yoksa?...

XV — Dilde anarşi yaratılıyormuş!

Görünüşe göre zavallıların beyinleri sulanmışa ben-

zer. Öyle ya, Dilimize ikilik, ayrılık sokan, kargaşa yaratan unsurları yoketmeğe çalışanlara, nasıl (anarşiciler) diye bağırabiliyorlar?

XVI — (Rejyonel — Deyime bakın! -) Kelimeler yazı diline girmemeliymiş! Peki, girmesin de (Rejyonel) ler Dilimizi, bu sefer de, Batı yönünden saldırarak, yine mi bulaşık suyuna döndürsünler? Bir bölge konuşuyor diye atacağımız kelimeler yerine, yabancılara, Türkçenin bütün kapılarını açarak, buyurun mu diyeceğiz? Biz Türk Özlük Savaşını bunun için mi yaptık?

XVII — Öğrenciler uydurma dil yüzünden güçlük çekiyor, öğrenemiyorlarmış!

Türk çocuğu, Osmanlıcanın: Cem, Tarh, Zarp, Taksim, lerini, Toplama, Çıkarma, Çarpma ve Bölme, lerle atıp sökemiyecek kadar kafasız, güçsüz ve Türksüz müdür? Türk çocuğuna bu ne iğrenç iftiradır!

XVIII — Eski kök ve ekler diriltilemezmiş! Tabiî Osmanlı gücü buna yetmezdi. Fakat Atatürk'ün inan bağladığı, güven aldığı Türk'ün gücü buna her zaman yetecektir. Onların gözünü, İsrailin dirilttiği iki bin yıllık İbranice ile açabilir miyiz acaba?

XIX — Dilimizin ses güzelliği bozuluyormuş!

Kendi çirkinimi, yabanın güzeli ile değiştiren soysuzluk bizden ırak olsun.

XX — Yabancı kelimeler dilimizi zenginleştiriyormuş!

Biz dilencilikle, başkasının malı ile zengin olmak istemiyoruz. (Komşunun bağından hurma çalmak) istemiyoruz. (Her dil başka dillerden kelime alır.) Doğru, fakat, hiç bir dil yabancıya tutsak olmaz, yabancıya, öz dili üstünde yer vermez.

Unutturulanı bularak, dağıtılanları toplıyarak, kendi parçalarımızı ekliyerek, Batı kültürünün ortak kelimelerini benimsiyerek, dilimizi zenginleştirmek amacımızdır.

XXI — Halk anlamıyormuş! Anlamıyor da Osmanlıcayı mı anlıyor? Türk, soyundan olanı, çok ıraklardan da gelse, tanımıyacak kadar soysuz değildir.

XXII — Ses uyumu gerilikmiş! Bizi bizden ayıracak ileriliğe lânet olsun! Türk, Türk kalarak ilerliyecektir.

XXIII — Türk'ün öz dil fidanlarını, sudan yoksul bırakarak kurutanların, sonra da, ne yapalım tutmadı, diyenlerin dili tutulsun!

XXIV — Türk Dili korkunç âkibete uğratılıyormuş! Dil elden gidiyormuş! Yüz yıllar boyunca, Türk sözlerini, yabanın mancınıkları ile uçurumlara atarak, Dilimizi yoksulluğa, yokluğa sürükliyenlere lânet olsun!

XXV — Dilde ırkçılık yapılıyormuş! Dilimizi kezmopolitleştirmek istiyenlere lânet olsun! Türk Dil Devrimi Türkçülüğe dayanır. Türkçülüğü, Türkçeyi yerenlere, Türk denebilir mi?

XXVI — Türk çocuklarını öz Türkçe ile aldatmışlar! Osmanlıca ile Türkçeyi aldatanlara, yabanın bir sürü kelimelerini, Türkçedir, diye dilimize sokanlara, hele onların kuyruğuna bir de (asîllik, gerçeklik) takanlara ne denir bilmem ki?

Yapılan kelimelerin kimisi, dil kurallarımız bakımından, derlenenlerin bazıları da, Türkçelik, anlam inceliği, ve kullanış bakımından kusurlu veya yanlış olabilir. Bunları samimî olarak tenkid edenlere, doğrusunu bulup gösterenlere kimin yan bakmağa hakkı ve haddi vardır?

Türk Dil Devrimine karşı olan zihniyet, yüz yıllarca uğraşarak, Türk Dilini (Kaba, fakir, hakir.) yapmağa çalışan ve sonra da ona bu sıfatları takan yad, yağı zihniyetin son kalıntısıdır.

Türk Dil Devrimi bu kalıntı ve hortlak zihniyeti yok edinciye kadar sürecektir.

Büyükada: 15/Mayıs/1955

DİL DEVRİMİ
ve
(MUALLİM) LER BİRLİĞİ (*)

Büyük Türk Devriminin amacı şunlardır: Türklüğü, Türk benliğini, kaybolmaktan, yokalmaktan, yabancı kültür ve tesirlerden korumak, kendi bünyesine uymıyan yabancı maddelerden ayıklamak, kurtarmaktır. Kendi öz varlığını temizleyip meydana çıkardıktan sonra, Türklük öyle bir kuvvet kazansın ki, yabancı kültür salgınlarına dayansın ve kendi aslını koruyarak ve geliştirerek, insanlık camiasındaki, daima şerefli olan yerini muhafaza ederek, ilerlemeğe ve yükselmeye devam etsin.

Türk Milleti'nin bağımsızlığı bunun içindir. Cumhuriyet bunun içindir. Atatürk bunun için yaratılmıştır. Hepimiz bunun için yaşıyoruz ve yaşamak zorundayız. Çünkü bir ulusun, yabancı kültürün sürekli etkisi ile -bireylerinin yaşamasına rağmen- yok olması olağan şeydir.

Bizi bu en büyük tehlikeden koruyacak en birinci silâhımız dilimizdir. Halbuki Osmanlı Devleti zamanında dilimizin, daha doğrusu okumuşlarımızın dilinin, özünden nasıl uzaklaştığını biliyoruz. Bereket versin ki okuma yazma öğreten kurumlar, benliğimizin (harmi ismeti) olan köylerimizin hepsine yayılmış değildi. Yoksa özdilimiz ve kültürümüz, bu gün, daha kötü bir durumda bulunacaktı.

Dil devriminde, dilimizin arınması ve zenginleşmesinde, yolumuza engel koyanlar, çelme takanlar yabancılar değildir. Engelleri yabancı olan, bizimkilerdir.

(*) Bu yazı Aylık Öğretmen dergisinin Nisan 1948, 9. sayısında çıktı.

Yolumuzu kesenler Osmanlı kültürünün yetiştirmeleridir. İşin acı tarafı da şudur: Bu okumuşlarımız mill yetçilik iddiasındadırlar. Besbellidir ki Türkçülük ancak Türkçecilik ile olur. Başka türlüsü ya gaflet ya gösteriştir.

İleri sürülen itirazlara bakalım:

1 — Dilimiz anlaşılmaz hale geldi, eski nesil ile yeni neslin arasına ayrılık sokuldu.

2 — Uydurma kelimeler dilimizi bozdu.

3 — Dilimizde anarşi yapıldı.

4 — Uydurma kelimeler tutmıyor, ısrar etmek faydasızdır.

5 — Milletin dilini bozmağa, uydurma kelimeleri zorla yaşatmağa kimsenin hakkı yoktur.

Bunlara kısaca ve topluca cevap verelim:

Türk Milletinin dili uzun asırlar istilâye uğramış ve sonunda bu günkü dil ayrılığı meydana gelmiştir. Türk Ulusu, Osmanlı kültürünün yetiştirdiği ve nüfusumuzun küçük azınlığı olan zümre demekmidir ki dilimizi onlara göre ayarlıyalım?

Bu gün hayatta olanlarımızın kaçı, eskileri anlıyor ki, eski nesil ile yeni nesil arasındaki anlaşmazlık için şikâyete hakkımız olsun. Dünün okumuşunun dilini bu günümüzün öz dili anlıyor mu? Anlasa bile güzel buluyor mu? Kullanıyor mu? Hayır, çünkü bizim değil. Fakat öz Türk Dili ile yazılanlar, bugün bile okunuyor, anlaşılıyor ve seviliyor. Çünkü özümüzden doğmuştur. Bu gün onlardan unuttuklarımız, anlamadıklarımız varsa, o kelimelerimizi gömenlere lânet olsun.

Uydurma kelime iddiasına gelince, hangi kelime uydurma değil ki? Kelimeleri tabiat mı yarattı? Cemiyet mi? Cemiyet olduğuna göre dil zaten uydurmadır. Meselâ (mektep ve muallim) 19. yüzyıl Osmanlıcasının, Türkçe olmıyan uydurma kelimeleri değil midir?

Toplum ilerledikçe, yeni maddeler, yeni kavramlar

bulundukça onları anlatım için kelime uydurmayıp ta ne yapacaktık?

Biz de vaktiyle, yeni kavramlar için, kendi dilimizden kelimeler yapmış olsaydık, şimdi bu kadar çok kelime uydurmak zorunda kalmazdık.

Dilimizin karışık hale gelmesi, eski okumuşlarımızın suçudur. Onu arıtarak özünü meydana çıkarmak ta bizim Türklük ödevimizdir. Eskilerin dilimize soktuğu yabancı ve dilimize uymıyan kelimeleri kullanmakta devam etseydik, biz de aynı suçu işlemiş olurduk.

Dilimizde anarşı varsa -ki bu daha çok yazı dilimiz için- dir. Çünkü Millet'in göğdesi öz dilini yaşatmaktadır. -Sorumlu-ları eski yazmışlarla, yeni okur yazarların bazılarıdır. Yoksa Türklük duygusu kuvvetli ve şuurlu olanlar, öz dilimizin öz kelimelerini -alışkı psikolojisinin güçlüklerine rağmen- seve seve kullanmaktadır. Eski Osmanlı kelimelerini, alıştıkları ve kolaylarına gittiği için, daha uygun ve güzel sanarak, kullanmakta ayak direyenlerdir ki dilde anarşiyi sürdürüyorlar.

Türkçe bazı kelimeler hakkında (tutmaz, tutmuyor) iddiasının da tutar yeri yoktur. Çünkü yeni kelimeler yazı ile ekilecek ve tutunacaklardır. Yazının başlıca tarlası resmî kâğıtlar ve basındır. Bunların da sınırları ve alanları, aşağı yukarı bellidir. (Tutmıyor) diyenlerdir ki, ekilen tohumları, yabancı ağaç kökleri arasında boğmaktadırlar.

(Millet'in dilini bozmak) bahsine gelince, Dil Devrimi Millet'in vaktiyle bozulan dilini düzeltmek için yapılmaktadır.

Bozuk ağızları kullanmakta devam edenlerdir ki, Dil Devrimine, Türk benliğine -ya gaflet, ya alışkanlık rahatlığı yüzünden- zarar vermektedirler.

Dil devrimi için yapılanların hepsi doğru mu? Yapılan veya bulunan kelimelerin hepsi uygun mu? Hepsini hemen kabul edelim mi? Bu fikirde değiliz. Fakat hiç olmazsa ilkelerde, kanun metinlerindeki kelimelerde birlik olalım.

Dil Devrimine zarar verenler yalnız ona karşı gelenler mıdır? Bunun cevabı (evet) olabılseydi iş kolaylaşırdı.

Dil işinde görevi olanlar belki daha çok sorumludurlar.

Açıklıyalım:

1 — Acele edilmiştir. (İşe vaktinden önce başlandı demek istemiyoruz. Aksine olarak geç kalınmıştır. Fakat zamanın mikdarına göre, yeniliklerin, değişiklıklerin mıkdarı bakımından acele edilmiştir, diyoruz.)

2 — Bunun neticesi olarak, çok geniş incelemelerle, tenkitlerle, en iyi, en uygun, şekiller bulunmadan, çığ halinde kelimeler ortaya atılmış, sonunda dönüşler yapılmış kararsızlık ve güvensizlık yaratılmıştır.

3 — Bir az da ifrata gidilmiştir.

4 — Kararsızlık okullarda zorluklar doğurmuştur.

5 — Yeniden yapılan bazı kelimeler kavramına en iyi şekilde uymamıştır.

6 — En yürek yakanı, arapça, farsça yerine başka yabancı kelimeler için kapitülâsyonları hortlatmak olmuştur. Affedilsin, o ne perhiz bu ne turşu? Dil devrimi yönünde yer alanların veya alması gerekenlerin, en büyük suçları, bu yeni yabancı kelime istilâsına kucak açmaları, göz yummalarıdır. Hiç mi yabancı kelime almıyacağız? Buna evet demek lûzumsuz ve belki imkânsızdır. Fakat bu bahiste her halde çok titiz davranmak zorundayız.

Hiç bir ulus, Batı dillerinden, bizim kadar çok ve kolay kelime almamıştır. Buna en çok, dilimiz için aşağılık duygusu besliyenler sebeboluyor denebilir.

(Enstitü) ve (Büro) için karşılık mı bulamaz veya payamazdık ki bunları köylerimize kadar soktuk? Kanuna göre köylerde, yabancıların taşınmaz malı bulunmıyacak, halbuki, yabancılar (enstitü), (Büro) olarak köylerimizin bağrı üzerine oturtulmuştur.

Bu duruma göre, Dil Devriminde çalışanlardan bazıları yanlış ve kör görüşlü hareketleri yüzünden, Devrime karşı olanlardan çok Türk Dili suçlusudurlar.

Dil çalışmalarının kadrolanmış başı Türk Dil Kurumu ise, göğdesi, eli, Hükûmet örgütüdür. Hükûmet içinde de Türk Dili'nin benliğini arıtma ve özünü yaşatma işinde en önemli ödev öğretmenlerindir. Öğretmenler bu işin başarılmasında birinci etmen oldukları gibi, onu bozmakta ve geciktirmekte de en korkunç bir engel olabilirler. Topluma ait her devrimde olduğu gibi, Dil Devriminde de, büyük sorumluluk ve yük Türk öğretmeninin omuzlarındadır. Elimizde, kesin hükme varacak, belge ve rakamlar bulunmamakla beraber, o bu ödevini de, imkân nisbetinde, başarıyor diyebiliriz.

Fakat, en çok, en yüksek okul ve öğretmen bulunan İstanbul'da hâlâ (mektep) ler ve (muallim) ler de varmış. Hem de bu (muallim) ler (Birlik) kuruyor (Bilgi) yayıyor, ve öğretmenlerin en büyük üstü olan Millî Eğitim Bakanlığı da (muallim) ler Birliğini destekliyor ve onlara bir medresede yer veriyor.

Dil Devriminden vaz mı geçtik? Kanunlardaki (okul) lar (mektep), (öğretmen)ler (muallim) yapıldı da biz mi uyuyoruz? Yoksa (mektep) ve (muallim) kelimelerinin öz türkçe oldukları mı anlaşıldı?

Türk Dil Devrimi bu kadar zehirli, örgütlü olarak, şuursuzca veya şuurluca, hançerlenmemiştir.

Türk öğretmenleri içinde (muallim) yoktur, (Vardır ve biz muallimiz) diyenler, bütün Türk Öğretmenlerinin Birliği içinde yoktur.

Türk Devriminin öncüleri ve bekçileri olan Türk Öğretmenleri! Büyük Birliğimizi kuralım ve saflarımızı sıklaştıralım. Bu gün - her zamandan daha çok, daha çabuk - Türk'ün ulu benliği ve bütünlüğü bizden bunu istemekte ve beklemektedir.

Hür Fikirleri Yayma Cemiyetinin (Dil Dâvamız hakkında üyeleri arasında açtığı ankete karşı düşünce ve cevaplarım: (*)

Soru 1 — Resmî sıfatı haiz şahsiyetlerin, hükûmet kuvvetlerine dayanarak bu gün yaşıyan ve konuşulan dile müdahalesini doğru buluyor musunuz?

(Yaşıyan ve konuşulan dile müdahale) iddiasına doğru cevap verebilmek için (yaşayan ve konuşulan dil)in ne olduğunu, kimlerin konuştuğu dilin kastedildiğini açıklamak lâzımdır.

Türkiye türklerinin çoğunun kullandığı kelime, deyim ve sözler, Türk tarih ve dilinin öz malı ve hakikî mirasıdır. Çünkü Türk'ün ana göğdesi, bilgiçlik taslamak, yabancı kültür hayranlığı ve sevgisi için, kendi öz dilini sevmemek, yeter bulmamak duygularına kapılmamıştır ve kapılamaz. Öyle olsaydı, bugün kültürümüzü çoktan yitirmiş, kendimiz de tarihe gömülmüş olurduk. Türk ulusunun çoğunluğu (müdahale, haiz) kelimelerini bilmez ve kullanmaz. Anlaşılıyor ki soruda (yaşıyan ve konuşulan dil) den kasdedilen, Türk ulusu çoğunluğunun kullandığı dil değil, bir kısım aydınların, yazarların, bilgin ve bilgiçlerin okuyup yazdıkları dildir.

Buna göre (resmî sıfatı haiz şahsiyetlerin hükûmet kuvvetlerine dayanarak) yaptıkları (müdahale) bir azınlığın, Türk dilinde yaşatmağa uğraştıkları yabancı kelimeler içindir ki, o kimselerin ve bağlı oldukları hükûmetin, Türk dilini temizlemek ve korumak maksadiyle yaptıkları bu gayret ancak öğülür ve kutlanır.

(*) Bu yazı, Aylık Öğretmen dergisinin Ekim 1948, 11. sayısında çıktı.

Bununla birlikte, Türklerin çoğu tarafından kullanılan yabancı asıllı kelimeleri kaldırmağa çalışmak lûzumsuz ve belki de imkânsızdır. (Meselâ, imkân lâzım...) gibi. Bu kadarı her dilde bulunur. Ulusların, birbirlerinden tamamiyle ilgisiz ve tesirsiz yaşamaları imkânsız ve faydasızdır. Bu gibi kelimeler yerleşmiş, yerli olmuştur, bizim olmuştur. Bir çokları aslındaki ses ve şekli değiştirmiştir. Bunları nasıl yabancı sayarız?

Soruda adı geçen (müdahale)yi dilimize sokanlardır ki (Osmanlı devleti zamanında) hakları olmadığı halde dilimizi karıştırmışlar, dilimize kapitülâsyon sokmuşlardır. Öz kelimelerimiz dururken, onlara yüz ve yer vermemişler, dillerinden ve kalemlerinden atarak, yabancı kelimeleri (divan) larda, (taht)larda yaşatmışlardır.

Bereket versin, Türklerin çoğu, bu karışık (mağşuş) dil ile okuyup yazmayı öğrenmemiş, öz dilini, öz bağrında, yaşatmış, gür sesiyle, sözünde, sazında, onunla sevinmş, onunla haykırmış, onunla öğünerek yaşamıştır.

Türk'üm diyen, hem de kendini, aydın, bilgin sayanların, dil kapitülâsyonunu, hâlâ yaşatmağa çalışmaları karşısında, Türk'lerin, Mütareke devrinin inançsız ve sözde türklerine karşı, ayaklanan Türkler durumuna almak zorunda bırakılmaları çok acıdır.

Soru: 2 — Bu nevi müdahalelerle icat edilen dile taraftar mısınız?

Bu soru hakkındaki cevap birincide vardır. (icat edilen) dil yoktur. Yapılan şudur: Yaşıyan Türkçenin yaşama alanı genişletilmiş ve sağlamlaştırılmıştır. Osmanlı devrinden kalan okur yazarlara, Türk, kendi dilini öğretmektedir.

Türklük duygusu kuvvetli olan, Türk dilinin temizlenmesi, korunması ve gelişmesi hareketini durdurmağa, ona engel olmağa nasıl çalışır? Hattâ bu hareketin nasıl

dışında kalır? Türklük vicdanının bunu anlamasına ve hazmetmesine imkân yoktur.

Soru: 3 — Sun'î dilin mektep kitapları, mahkemeler ve resmî daireler yolu ile zorla sürülmesine taraftar mısınız?

Türk olanın, öz Türkçeyi, (sun'î dil) sayması ve bunu öğrenmesinde (zorluk), akla ve başa getirilir şey midir? Türk çocuğu ana dil'ni, hiç bir zorluk çekmeden, öğrenmektedir. Yaşlılar için, yılların alıştırdığı yabancı kelimeleri atmak zor gelebilir, fakat Türklük duygusu kuvvetli olanlar için, bu zorluğu yenmekte, hiç bir güçlük düşünülemez. Kendi alışkanlığımız ve rahatlığımız için Türk çocuklarına yabancı kelimeleri kullanmak ve yaşatmağı öğretmeğe kimsenin hakkı yoktur.

Soru: 4 — Büyük Millet Meclisi gibi siyasî bir hey'et'n kanun yolu ile, memleket dilinde dilediği gibi tasarruf etmeğe sizce salâhiyeti var mıdır?

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ana Yasanın 2. maddesindeki (Devlet dili Türkçedir.) hükmünü yerine getirmek ve yürütmekle ödevlidir. Yaptığı da budur. Türkçeden, Türkçe olmıyan bazı kelime ve deyimleri atmıştır. T. B. M. M. nin buna yetkisi olmıyacak da aksine mi olacaktı?

Yalnız şu itiraz yerindedir: Dilimizdeki bir kısım yabancı kelimeleri atarken ne diye (enstitü, büro, ofis...) gibi ağzımıza hiç uymıyan ve yakışmayan başka yabancı kelimeleri aldık? Af buyurulsun, o ne perhiz bu ne turşu? Dilimizde bunların karşılığı mı yok? Yoksa Türkçe kök ve eklerden faydalanarak karşılık mı yapılamazdı? Bu hareket, Türk kültürüne yeni ve daha korkunç bir sarkıntılık, yeni bir aşağılık duygusu, ikinci bir züppelikten başka bir şey değildir. Sağdan kurtulmuş, sola sapmış, bir uçtan uzaklaşmış, ortayı çiğneyerek, diğer uca yönelmişiz.

Türk, artık buna da katlanamaz. Yol yakınken bu gi-

dişten hemen dönmek, en büyük Türklük ödevimizdir.

Şunu açıklıyalım ki, medeniyet ve teknikte ileri olan memleketlerden, bize, yeni mallar ve yeni maddelerle birlikte, onların kelimeleri de gelecektir. Fakat, bunları, lûzumsuz titizliğe kapılmadan, sıkı bir Türkçe gümrüğünden geçirmeliyiz. Bir çok uluslar tarafından kullanılan aynı kelimelere dilimizde de yer verebiliriz.

Türkçe köklerden ve eklerden yapılan kelimeler, kavramlarına tam uygun mu? Güzel mi? Bu işte taşkınlık ve yanlışlık yapılmadı mı? Bunlara hayır denemez. Kafalarımızı ve kalemlerimizi işletelim, daha doğruyu, daha güzeli elbette buluruz. Elverir ki Dilimize inanalım ve güvenelim.

Soru: 5 — Halkın hükûmet kapısına olan ihtiyacını istismar ederek, resmî muamelelerde hükûmetin kendince beğendiği dili kullanmak için vatandaşları zorlamağa sizce hakkı var mıdır?

Soru: 6 — Hükûmetin mektep hocalarını derslerinde sun'î dili kullanmak için zorlamağa sizce hakkı var mıdır?

Bu iki sorunun cevapları da yukarda verilmiştir. Yalnız şunu belirtelim ki, Türk öğretmeni, Türk dilinin öz benliğini bulma, koruma ve zenginleşmesi hareketinde öncü olmağa zorlanmış değil, bu ülküye gidiş yolunda ona ışık tutulmuştur. Yolundan çevirmek istiyenlerdir ki, ona zorluk çıkarmaktadırlar. Türk öğretmeni, dilimizi korumak ve geliştirmek işinde çalışmaktan ancak sevinç ve kıvanç duymaktadır. Bu alanda kararsızlıktır ki onu şiddetle üzmektedir.

Soru: 7 — Bu günkü haliyle Dil Kurumunun memleket için hayırlı ve faydalı olduğuna kani misiniz?

Atatürk'ün çok kuvvetli Türklük önsezisi ve zekâsiyle kurulan, Dil Kurumu, şüphesiz çok hayırlı işler yapmıştır. Daha iyi kurulamaz ve daha iyi, daha verimli işliyemez miydi? Bu mesele düşünülmeğe, incelenmeğe değer.

Soru: 8 — Keyfî usullerle dilde ihdas edilen bu günkü vaziyette Türkçemizin fakirleştiğine ve tabiî tekâmülünün sekteye uğradığına kani misiniz?

Türkçenin keyfî usul ile fakirleştiğine, gelişmesinin durakladığına neye göre ve nasıl hükmedilebilir? Yapılan, canlandırılan ve yayılan Türkçe kelimeler, böyle bir iddiayı yalanlamaz mı? Bu gün Türkçemiz, düne göre, daha Türkleşmiş, arınmış ve gelişmiştir. Türk dilinde imtiyaz ve aristokrasi devrilmiş, onun yerini birlik, eşitlik, halkçılık almıştır.

Soru: 9 — Hükûmetçe tâkip edilen dil politikasının millî hayatta ve ilmî inkişafımız için zararlı olduğuna kani misiniz?

Buraya kadar yazdıklarımıza dayanarak deriz ki: Dilimizin arınması, özleşmesi, gelişmesi için yapılanları kösteklemeye çalışanlardır ki, dilimize ve Türklüğümüze zarar vermektedirler.

Büyükada: 26/6/1948

(Türkçe) mizin yanlış konulan ve yanlış çözülen (Meselesi) (*)

Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti'nin 5 no. lı yayını olan (Trükçe Meselesi) adlı ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in kitapçığında, önsözün, (1) no. lı not kısmında şöyle bir yazı var :

(Bir memleketin millî dili o memlekette bilfiil yaşayan, yani konuşulan ve yazılan, gönüllere ve zekâya hitap eden dildir. Ve bir dilin milliyeti, kelime ve unsurlarında değil, bünyesinde ve üslûbunda, umumî ahenk ve edasındadır. Nitekim, mimarî bir eserin milliliği, meselâ Süleymaniye camimizin Türklüğü, taşında tokacında değil, inşası tarzında ve tertibindedir. Süleymaniye camiini ötesinden berisinden yıkıp Buhara ve Semerkant mescitlerine benzetmek, o canım şaheserin asîl milliyetine ihanet etmektir.)

(Memleketin millî dili) ne demektir? Millî dil bir memlekete mi, yoksa bir millete mi bağlıdır? Meselâ İsviçre memleketinin millî dili hangisidir?

Türkiyemizde, Türkçeden başka diller de konuşulmakta, yazılmakta, gönüllere ve zekâya hitap etmektedir. Bunlar da mı (memleketin millî dili)? Ord. Prof. ün (memleket millî dili)inden kasdı, o memlekette çoğunluğun konuştuğu dil olsa gerek.

Her halde bir milletin millî dili, o milleti idare edenlerin, okumuşlarının, bir azınlığın kullandığı dil ile temsil edilemez. Aksi takdirde, bir zamanlar falan memlekette Farsça, falan memlekette Lâtince veya Türkçeden çok

(*) Bu yazı Aylık Öğretmen dergisinin Haziran 1950 de çıkan 25-26. sayısında yayınlandı.

Arapça ve Acemcenin üstün tutulduğu, Divan Edebiyatı ve Medrese dili, Millî Dil, asıl Türkçe, Türk çoğunluğunun kullandığı Türkçe ise, millî değil. Böyle şey yoktur ve olamaz. Bir milletin millî dili, o milletten olan çoğunluğun konuştuğu ve tarihin malı olan dildir. Yazı dili konuşulan dilden sonradır. Bunun tersini iddia etmek, öz Türklerin, katkısız, kullandığı bir çok öz Türkçe kelimeleri, yazılmıyor diye, Türkçe değildir, demek gerekir ki, bu haksız ve imkânsızdır.

(Gönüllere, zekâya hitap eden dil) ile ne kasdediliyor? Dilimizi, Türk çoğunluğuna yabancı kalmış kelimelerden arıtmak, öz Türkçeyi konuşmak, kendi ek ve köklerimizden yapılmış kelimeleri kullanmak, bizim gönlümüze uygun, aklımıza yatkın geliyor.

(Ecnebi) kelimeleri kullanmak, bunları, dilimize katıştırmakta inat etmek, başkasının hoşuna gidiyorsa, bundan bize ne? Türk'e ne? Bu işte, kimin veya kimlerin (gönlü ve zekâsı) ölçü olarak alınmıştır acaba?

(Denize girdik.) ve (Deniz banyosu aldım.) sözlerinin ikisi de memleketimizde kullanılmaktadır. Türk çoğunluğu, birincisini, bazı züppeler de, belki de Türk'ün parası ile yetişen bir kısım (münevver)ler de ikinci sözü (muhterem) ağızlarına lâyık görmektedirler. Şimdi bunların hangisi Millî Dil'in malıdır?

(Bir dilin milliyeti, kelime unsurlarında değil, bünyesinde ve üslûbunda, umumî ahenk ve edasındadır.) hükmüne gelince, bir milletin millî dilinin temelini hiç şüphesiz kelimeleri meydana getirir. Elbette o kelimelerin, söz, cümle halinde dizilişi de millîdir. Fakat esas olarak bunu alırsak, o halde, her türlü kelimeleri alalım, Türkçeye göre dizelim, Türkçe olsun. Böyle millî dil olur mu? Meselâ (Bâbı âli) Türkçe söz dizimine uymaz. Kelime de millîlik aranmıyacağı hükmüne göre, kelimelere dokunmadan, dizimini dilimize uyduralım, (Âli bab) Türkçe mi oldu?

Süleymaniye camiinin yapısını meydana getiren maddeler, Türkçenin temeli olan kelime unsurları ile nasıl mukayese edilebilir? Birincinin maddesi tabiattan (taş, kireç v. b.) halbuki kelimeler toplumdan cemiyettendir. Birinciler gerçek hükümleri, diğerleri değer hükümleri bölümündendir. Nitelikleri aynı olmıyan şeylerin mukayese edilemiyeceğini Ord. Prof. bizden elbette daha iyi bilir, amma, kimbilir?

(Türkçemiz tarihin hiç bir devrinde ve hiç bir diyarında rastlanmadık bir hükûmet hatasının kurbanı olmaktadır.) Sayfa: 9.

Halbuki, tarihin yüzyılları boyunca Osmanlı Devleti zamanında, millet varlığının temeli olan dile yapılan (suyikast) bu günkü öz türkçe devrimi ile önlenmeğe çalışılmaktadır. Türkçemiz için, Türkçe değil, yabancı kelimeler kurban edilmektedir. Buna tasalanan zavallılar varsa, onlara Allah acısın. Yüz yıllar boyunca, yabancı kelimeler içinde boğulmak istenen Türkçemiz için, onların kurban edilmesini gösteren Ulu Tanrı'ya bin şükür.

Ord. Prof. Marcellus ile savunayım derken, ona kendini vurdurmaktadır. Millî dile sokulmak istenen yabancı tek kelime için şahlanan Marcellus yerine, öz dilimize binlerce yabancı kelime sokan ve bunları yüzyıllarca kullananlar için, bizim ne yapmamız gerekir acaba?

Evet, attığımız yabancı kelimeler yerine, başka bir yabancı kelime almaktansa, eskisine dokunmamak elbette en doğrusudur. Bu bakımdan, (Hesap), (Aritmetik)ten, ve (Mesele), (Problem)den daha Türkçedir.

(Hükûmetçe girişilen ve bu memleketin modern ilim ve irfan hayatının gelişmesini en az bir asır geriletecek olan dil dâvası...) Sayfa: 13.

Ord. Prof. e biz de sorabilir miyiz, bu asırlık geriliği nasıl ve neye dayanarak hesaplamıştır. Toplumların geleceğine ait böyle rakamlı iddialar, af buyursunlar, bilginlerin değil, ancak politikacıların, falcıların ağzına yakışır.

Bu günkü hareket, keşke, bir yüzyıl önce başlasaydı, bu faydasız tartışma ve boş emeklere yer olmaz ve güçlerimizi, millet uğruna daha verimli anlarda harcardık.

(Nesilleri bir birinden ayırıyoruz) iddiasına gelince, yapılan, nesilleri ve daha doğrusu, Türk Milletini, kendi dilinden, yabancı unsurlarla ayırmak istiyen düşünce ile savaştır. Ayrılık nesiller arasında değil, duygu ve düşüncededir. Nitekim, Dil Devriminde çalışanların bir çoğu, Ord. Prof. ün de mensup olduğu nesildendir.

Türk Dili bütün Türkleri birleştirici bir yoldadır. Onun bu yolunu kesenlerdir ki, geçmiş zamanların açtığı uçurumu doldurmak istiyenleri, engellemektedirler.

Yanlış, çirkin, Türkçeye aykırı kelimeler mi yapıldı, atılan bir yabancı kelime yerine, başka bir yabancı kelime mi alındı, söz birliği, elbirliği ile direnelim, doğrusunu, güzelini Türkçesini bulalım ve yapalım.

(Akıl, fikir, fayda, surat, hesap, mesele...) gibi, okuması yazması olmıyan Türkler tarafından da kullanılan kelimelere ilişmiyelim. Zaten bu kadar yaygın kelimeleri, biz istesek de yok edemeyiz. Bunlar için telâşa lûzum yok. Fakat (Öz Türkçe) ilkesine ve amacına dokunmıyalım. Bu yolda ayrılık ve sapıtma olursa direnelim. Bunun dışındaki ayrılıklar, çekişmeler, boştur, neticesizdir, yazıktır.

Öz Türkçe hareketi çok gecikmiştir. Daha çok gecikmesine dayanmağa, bu dâvanın gücü kalmamıştır. Milletin okur yazarı günden güne, çok şükür artmaktadır. Bunların düşünce, konuşma ve yazmalarında, yabancı deyimleri yaşatmakta devam edersek, ilerde artık özleşme temizliği, belki de hiç yapılamaz. Batı milletlerindeki kültür yaygınlığı ve derinliğinin, birliğinin kuvveti, onlarda, ihtiyaç da duyulsa, dilde temizlik, sadelik, kolaylık hareketleri yapmayı, âdeta imkânsız hale sokmuştur. Biz o durumda olmadığımız için, bizde Dil Devrimi yapılabilir ve yapılmış-

tır. Buna engel olmak istiyenler, bilerek veya bilmiyerek, alışkanlıklarını, zihin ve irade tenbelliklerini savunayım derken, büyük bir tarihî ve millî suç işlemektedirler.

Dilimizin saflığı ve gelişmesi için, kafalarımızı, kalemlerimizi, tam birlik halinde çalıştırmak ve işletmek Türklük Tarihimizin büyük bir emri ve ödevidir. Nitekim 28-31. sayfalarda sayın Ord. Prof. ün Öz Türkçe işinde aynı yolun yolcusu olduğu anlaşılıyor. O halde?

Büyükada: 5/Temmuz/1948

Öğretmenler Birliğine (muallim)den gelen engel (*)

İstanbul (muallim)ler Birliği tarafından çıkarılmakta olan (Bilgi) dergisinin temmuz 1948 - 14. sayısının ilk sayfasında (Meslek teşekküllerinin önüne çıkan engeller adlı bir yazı var. Bu yazıda engeller ikiye bölünmüş: 1 — Hukukî engel, 2 — Lisanî engeller.

İkinci bölümde: (Rize muallimleri bir (Muallimler Birliği) kurmuşlar. Fakat hükûmet memurları (Muallim) kelimesinin kullanılamıyacağını söylemişler. Hayret.)

Evet hayret. Derneğimizi arapça kelime ile adlandıranlara, Türk kelimesini kullanmak için bize ihtar ettirenlere hayret. (Muallim)e değil de (öğretmen) gibi Türk kelimesine hayret edenlere bin hayret.

(Erzurum muallimleri bir (Muallimler Birliği) kurmuşlar. Bu defa muallimler içinden sivriakıllı, iskolâstik zihniyetli bazı kimseler, (Dil Kurumu) nun İngilizce (sportmen)i taklid ederek uydurduğu (öğretmen)i müdafaa etmişler. Halbuki şimdi (Dil Kurumu) o dâvalardan vazgeçmiştir. Zavallı gafiller. Mamafi (Öğretmen) devlet türkçesinin srmbolü ve iki hece topluluğu olarak bir tarafta bulunsun. Nitekim (Bilgi), sırası düştükçe onu da kullanır ve istemiyerek de olsa devlet Türkçesine de yer verir. Lâkin bir kaç muallim toplanıp bir teşkilât kurunca, ona tabiî ad takınca bu ada hangi şahıs karışabilir? Kaldı ki (Öğretmenler Birliği) dense de mahzuru yok. Asıl mesele, beş on hocanın kelime kullanma hâdisesi karşısında kötü politika yapmaktan ve etrafına hoş görünmekten ibarettir. Bu pis ruhu ortadan kaldırmalıyız.)

(*) Bu yazı Ankara'da "Öğretmen" dergisinin eylül - 1948 de çıkan 11 inci sayısında yayınlandı.

Bu yazının bir öğretmen kaleminden, hem de (M. B.) Muallimler Birliği adına (Bilgi) adlı bir öğretmen dergisinde çıkması, meslek adına ne acı ve üzücü bir şey.

(Muallim) kelimesi yerine (öğretmen) i koymak istiyen öğretmenler neden (sivriakıllı, iskolâstik zihniyetli, zavallı gafiller) olsun? (Bilgi) nin böbürlenerek satmak istediği bilgiler, yardımlar (rehber) likler bunlar mı?

Türk dilinden yapılan (öğretmen) i benimsiyen Türk öğretmeni mi (sivriakıllı, iskolâstik zihniyetli, zavallı gafil) yoksa arapça (muallim) i yaşatmak istiyenler mi geri düşünceli ve iskolâstik zihniyetli zavallı gafil?

(Birlik) gibi güzel ve birleştirici bir kelimeyi, Türk öğretmenleri arasına ayrılık sokmak için kullanmıya, hem de, (M. B.) maskesi altında kimliğini gizliyerek, kullanmıya kimin hakkı vardır? Bu kimdir? Hangi yetki ile ve ne hakla, Türkçe'yi savunan bir Türk öğretmenine (sivriakıllı...) demek cür'etinde bulunuyor? (men) ekli Türkçe kelimeler yok mu ki (öğretmen)i (sportmen) e benzeterek veriyor? Yabancı bir kelimeye benziyecek diye, kendi öz ek ve köklerimizi kullanmaktan vaz mı geçeceğiz? (Kent) kelimesi de hem ses hem mânaca İngilizce ye benziyor. Ne yapalım? (Taşkent, Semerkant) gibi tarihî Türk şehirlerini mi değiştirelim?

Türkmen, göçmen, kocaman, küçümen, gökmen kelimelerini bilmiyenler, bunları da uydurma ve benzetme sayan ve sananlar Trakya ve Anadoluyu bir az dolaşsınlar, yanıldıklarını anlıyacaklardır.

(Dil Kurumu) o dâvalardan vazgeçmiştir) deniyor. (M. B.) Dil Kurumunun da mı vekilidir ki, onun adına, bunu ilân ediyor? Dil Kurumu hangi dâvalardan vazgeçmiş? Ne vakit? Niçin? Bunu ne vakit ve nasıl bildirmiş? Böyle bir şey var da, ve bundan yalnız (M. B.)ne mi haber verilmiştir ki, öğretmenlere gözdağı vererek yardımlarını yüksek

bilgilerini esirgemiyen (Bilgi) si ile, boyuna Türkçecilikten Osmanlıcacılığa kaymakta ve onu savunmaktadır?

Şunu herkes bilsin ki (M. B.) maskeli tarafından (etrafına hoş görünmek)le lekelenmek istenilen Türk öğretmeni, yalnız osmanlıcacılara değil, Dil Kurumuna karşı da - gerekirse - Türkçe'mizi savunmasını bilecektir.

(Kötü politika yapan beş on hoca) Türk öğretmeni değil, Türk (öğretmen)e karşı, arapça (muallim)i üstün tutan medrese kafalı, iskolâstik düşüncelilerdir. (Pis ruh) da, yabancı kelimeleri, güzel Türkçe'mize sürmek ve sindirmek istiyen, Birliğimizi, öldürüp yerine (federasyon)u geçirmek istiyen ruhtur.

Bu ruhu, yazdıkları gibi, (organizasyon) haline gelmeden, Türk Öğretmen Dernekleri Birliği potasında eritmek zamanı gelmiştir.

Büyükada: 27/8/1948

Türk Dil Devrimi ve Türk Öğretmeni (1)

Türkteşler,

Türk Dil Devrimine karşı Osmanlı İmparatorluğu kalıntıları, Osmanlıcacılar cephe kurmuşlar, cemiyetlerile, kongrelerile, gazetelerile hücuma geçmişler ve (Onlar iktidar kanadına sığındılar. Eğer kuvvetliyseler neye serbest sahaya çıkmıyorlar? İstediğimiz kadar davet edelim çıkmıyacaklardır.) (2) diye bu kürsüden meydan okumuşlardır.

Öğretmen Okullarını bitirenler Derneği adına, bir Türk öğretmeni sıfatile, Türk'çe meydana çıkıyoruz. Yabancı silâhlarla attıklarına, Türk ülküsünü kalkan yaparak, Türkçenin parlak güneşi ile, puslu gözlerini ışıklandırmak, paslı dillerini temizlemek, çarpık kalemlerini doğrultmak istiyoruz. Yola gelmiyenleri Türk Tarihinin, önünde durulmaz seline atıp geçeceğiz.

Türk Ulusu, Türk özelliğini, binlerce yıldanberi koruyarak bu güne kadar gelmiş ve yolunda, sonsuzluğa doğru yürümektedir.

Bir ulus zamanla bir çok değişikliklere uğrar, tıpkı insan gibi değişir ve gelişir. Fakat bütün değişikliklere rağmen, insan nasıl (kendi) olarak kalırsa, Türk Ulusu da her şeye rağmen daima benliğini yaşatarak ve belirterek, duyarak yaşamağa devam edecektir. Ulus, benliğini, özelliğini kaybettiği gün, Tarih alanından silinmiş ve bireylerinin yaşamasına rağmen, artık Ulus yok olmuştur.

---

(1) Bu yazı 29-1-1949 da Eminönü Halkevi'nde Türk Dil Devrimini savunmak için okundu. Aynı yerde 1948 de "Dil Kongresi" yapılmıştı.

(2) (Bilgi) dergisi, sayı: 19, sayfa: 24 - İsmail Habip.

Ulus benliğinin ve özeliğinin temelinde ise (Dil) vardır. Bu temeli kaybeden veya yıkılan ulusların sonu ölümdür. Onun içindir ki, düşman için bu temel, sürekli olark saldırılacak en önemli bir hedeftir. Bu temeli, yabancı, uygunsuz molozlarla bozmağa kimsenin ve hiç bir toplumun hakkı yoktur. Bunu korumak için, bilgininden cahiline kadar, her Türk ödevli ve yetkilidir. Bize verilen Ata miras ve emanetini, kirletmeden, bizden sonra gelecek Türkteşlere, bırakmak kutsal ödevimizdir.

Yarının türkteşleri Türk ailesinde doğar, Türk okulunda gelişir ve yetişir. Türk öğretmeni, çocuklarımızı, Türk özelliğine göre yetiştirmekte en büyük ödevi ve sorumluluğu üzerine almıştır. Bu bakımdan, Türk yavrularına, öz dilimiz, temiz ve saf türkçemizi öğretmek ve her yerde, Türk kültürünün anası olan Türk Dilini korumak, geliştirmek en büyük işi ve ülküsüdür.

Karşı tarafın dediği gibi (Uydurma dil öğretmene zorlanmış) değildir. Türk öğretmeni, öz Türkçeyi, Türk çocuklarına öğretmekle, ulusuna olan tarihsel borcunu ödemektedir. Böyle, yüksek Türklük ödevi, Tanzimat'ın (Mektep) ve (Medresesi) nde değil, Türk Okulunda, Arab'ın şeddeli (Muallim)i ile değil, Türk'ün öğreten öğretmeni ile başarılır.

(Öğretmen)i İngilizlerin (Sportmen)ine (Okul)u Fransızların (E cole)üne benzeterek, alay eden aşağılık duygulular, Türkçe'yi (Sağıl, ağıl, çakıl, oğul, gökmen, kocaman, şişman, küçümen, karaman, akman, azman, danışman)ları ile, Türkmen'lerden duyarak öğrensinler ve utansınlar. Kendi kök ve eklerimizle kurulan kelimeleri, yebancıya benziyor, diye kullanmaktan bizi kimse alıkoyamaz. Karşı tarafın samimiyetsizliği şundan belli ki, (Okul) ve (Öğretmen) yerine Tanzimat'ın yabancı dilden uydurarak yaptığı (Mektep, muallim) demekte inat ediyorlar da (Darülfünun) un yerine (Üniversite)yi, hele (müderrislik) yerine (Profe-

sör)lüğü, sanki yıldırım dil devrimi ile nasıl da hemen benimsediler! O kadar benimsediler ki, resmî ve özel sözlerinde veya yazılarında, birisi mekteple yaşıt, diğeri ondan da eski olan ve böylelikle, kendi ilkelerine göre, türkçeleşmiş sayılması gereken, bu iki arapça kelimeyi, darülfünun'la müderris'i şaşıp yanılıp da bir kerecik olsun, dile ve ele alıyorlar mı?

Benimsememek, (Tutmadı) yaygarası ile, tutmamak, beğenmemek, boykot etmek, yalnız Türkçe ek ve köklerle yapılan veya Türk halkından derlenen sözler ve kelimeler için mi?

Hayır arkadaşlar, frenkçe veya uluslar arası sözleri, hiç bir Türk, Türkçeden üstün tutamaz. Türküm diyenin, hele Türk aydınlığı ile geçinenlerin buna asla hakları ve yetkileri yoktur.

Şimdi Türk Dil Devrimine karşı olanların hücumlarını, tenkitlerini birer birer, kısaca cevaplandıralım. Diyorlar ki:

1 — (Dil inkılâbı diye bir şey yoktur ve olamaz. İlim bunu kabul etmez. Dil ancak tekâmül eder.) (*).

Hiç şüphesiz, bir ulusun dili, toptan ve birden değiştirilemez. Dil grupları arasında benzerlikler, kaynaşmalar olsa da, her dil, ona sahip olan toplumun, ulusun toplumsal yapısı ile, kuvvetle ilgilidir. Dünya ulusları, uygarlık bakımından, aynı durumda değildir. Dilleri de buna göredir. Kültür ve dil birliğini, yüzde yüze çok yakın şekilde sağlamış, çok ileri uluslarda, dilde değişiklik yapmak çok güç, devrim ise belki imkânsız ve lüzumsuzdur da. Fakat insaf edilsin, biz kültür ve dil birliğimizi bu kadar sağlamış durumda mıyız? Okumuşlarımızın, okumamışlara göre, çok az, hele aydınlarımızın çok daha az olduğu muhakkak değil

(*) (Bilgi) İst. 1948. Sayı: 20, sayfa: 38 - Mithat Sadullah Sander (Cumhuriyet) İst. 16/Kasım/1948 - Burhan Felek.

midir? Büyük Atatürk'ün yaptığı ve milyonlarca Türkün kalemi ile, yıkılmaz, kaybolmaz bir tarih anıtı olarak her gün işlemekte olduğu harf devriminin en tabiî sonucu Türk Dil Devrimi değil midir? Eski harflerle neler çektiğimizi, eğer harf devrimi olmasaydı bugünkü Türk çocuklarının neler çekeceğini, bizim kadar, ilkokul öğretmeni kadar kim bilebilir?

Dolmabahçe'de 1928 de yapılan bir toplantıda, Atatürk, harf değişikliğinin başarılması için on beş yıla ihtiyaç gösteren bilginin sözüne uysaydı halimiz nice olurdu?

Dil Devrimi daha önce yapılsaydı, yapıldıktan sonra engelenmeseydi, uygunsuz kelimeler tenkit edilerek düzeltilseydi, boşuna ayrılıklar, karışıklıklar sürüp gitmezdi. Kendi haline bıraksaydık, günden güne çoğalmakta olan aydınlarımızla daha çok yayılan yabancı sözleri atmak bu günkünden kat kat güç olmaz mıydı? Atatürk, Türk Dil Devrimi ile, en uzağı gören bir uzgören olduğunu bir kere daha ispat etmiştir. Biz onun yolunda yürüyor ve eserini büyüterek yaşatıyoruz.

Türk ulusunun, ileri uluslar arasındaki şerefli yerini hızla almak için aldığımız Türk harflerini, Osmanlıcayı yaşatmak için mi aldık?

Hükûmette ve okullarda, kendi harflerimizle, öz malımız olan Türkçe'yi yazıyor ve öğretiyoruz. Türkçe'si olan, Türkçe'si Türkçe'ye uygun olarak yapılan sözleri seviyor, söylüyor, öğretiyor ve yayıyoruz. İşte Türk Dil Devriminin amacı ve anlamı budur. Yoksa, dil elden gidiyor, dili bozuyorlar, baskı yapıyorlar, diye yaygarayı basmak boşunadır. Halk zorlanmıyor, bu zaten mümkün değildir, lüzumlu hiç değildir. Halkın diline uymak, halktan derlenen sözleri yaymak istiyenler için, halkı zorluyorlar, demek pek acemice bir mugalata ve demagojidir.

Eski resmî dili, halk değil, okumuşların kaçı anlıyordu ki, o anlaşılmaz sözler yerine konan veya yapılan Türkçe

kelimeler için isyan ediyorlar. Terimler için yapılan gürültü de boşunadır. Bunlarla ancak okuyacaklar ilgilidir. Eski okumuşlar da isterlerse, bir azıcık zahmet ederek, daha çabuk öğrenebilirler. Yapılan terimlere karşı müspet tenkitleri ve teklifleri, elbette teşekkürle karşılamak lâzımdır.

Türk Dil Devriminin bir amacı da, Türk'ün öz malı olan, Türk çoğunluğunun, Türk köylüsünün yüzyıllardan beri konuştuğu dili, Ülkede, el ve dil birliği ile Türk Dil Birliği haline getirmektir.

Devrim yoktur, olmaz, sökmez, ne yapsalar boştur, diyenler, neye bir türlü rahat ederek seslerini kısmıyorlar? Neye tepinip, çırpınıyorlar? Fakat hayır, onlar da biliyorlar ki, bir şeyler olmuştur. Dillerindeki, ellerindeki, birer birer kaybolup gitmektedir. Atılanlar bizim değildi, bizden değildi. O halde bu telâş neye? Yabanın malını, bizim olmuştur, bizimdir, diye sım sıkı sarılıp hâlâ bırakmamak neye? Bize yakışan, kendimizinkileri, yıllarca ihmale uğrayıp itilip kakılanlarımızı, kucaklayıp, bağrımıza basmak değil midir?

Ne kadar geciktirirsek o kadar kârdır, diye boyuna hücum ediyorlar. Fakat bütün gayretleri boşunadır. Kervan ileri doğru, Türk'e doğru yürüyor. Geriye bakış, gerilerden derlenip, toplanış varsa da dönüş yoktur. Dönenler ilerdekilerden gittikçe ayrılacak ve geçmişin karanlık ufuklarında yitiklere karışacaklardır.

Türklük duygusu, özü temiz ve sağlam olan herkesin, bu dâva karşısından çekilerek, yola yığılan yabancı engelleri kaldırarak, kervana katılması, en büyük Türklük ödevidir. Biz Türk öğretmenleri bu dâvanın yolundayız. Yılmadan, bıkmadan yürüyecek, amaca mutlaka ulaşacağız. Büyük Türk halkı bizimledir. Biz birkaç bini değil, milyonları düşünüyor, onları duyuyor, onlara dayanıyoruz. Yüz yıldan beri dilimize öz Türkçemize çok hücum edenler oldu. Fakat temiz Türk ruhunun, öz diline doğru yürüyüşü hiç

bir vakit durmadı. Bu saldırışlar da, onu yolundan alıkoyamıyacaktır.

2 — (Uydurma dil, ucube lisan) diye bir şey yoktur. Türk Dili, Türkçe ek ve köklerden yapılan, Türkçe kelimeler vardır. Yanlış, aykırı yapılmış kelimeler, lüzumsuz yere yeniden alınmış yabancı kelimeler için biz de, güzel olmuş kabul edelim, benimsiyelim, demiyoruz. Elbirliği ile bunları düzeltmek daima mümkündür. Elverir ki, insaflı, anlayışlı olalım. Eğer dilimizi kendi haline bırakmasaydık, dil hareketine daha eskiden, daha birlikle başlasaydık, bugün şikâyet edenler de, şikâyetler de bu kadar çok olmazdı.

3 — (Dilimizi bozdular) tamamile yersiz bir ünlemedir. Dilimizi bozmuyoruz, vaktiyle bozmağa çalıştıkları ve bazı yerlerini bozdukları Dil Anıtımızı, temizlemeğe, arıtmağa, molozlar ve yaban otlardan kurtarmağa, gül yüzünü ışığa, Türk ışığına kavuşturarak, onun güzel renk inceliklerinden yoksun kalanlara, göstermek istiyoruz.

4 — (Nesiller birbirini anlamaz oldu.) da, affedersiniz bir gevelemedir. Böyle bir şey yoktur. Seven, Türk'ü, Türkçe'yi seven, inanan, okur, öğrenir, anlar ve anlaşır. Anlaşılmaz, dedikleri öz Türkçe'dir. Türkler, yabancı dille mi anlaşacaklar? Osmanlıca ile mi Türklüklerini tamamlıyacaklar? Türk çocukları ve Türk gençleri, gelişi güzel bir geçmişten değil, Türk tarihinden aldıkları ışık ve hızla ileri atılmaktadırlar. Ayaklarını kösteklemek istiyenler, bağıra çağıra ezilecektir.

5 — (Bir dilin milliyeti kelime ve unsurlarında değil, bünyesinde ve üslûbundadır.) deniyor (1). O halde (Bab-ı Âli) Türkçe değilse de (Âli bap) Türkçe'dir. Hayır böyle maskaralık Türkçe olamaz. Amma, ne yazık ki bir Ord. Prof. ün yukarki hükmünden bu sonuç çıkıyor.

6 — (Türkçemiz tarihin hiç bir devrinde ve hiç bir di-

(1 -)) (Türkçe Meselesi) Ord. Prof. Ali Fuat Başgil - sayfa: 3-9.

yarında rastlanmadık bir hükûmet hatasının kurbanı olmaktadır.) (1). Tarihin değil, daha dünün (Devlet-i Aliyye'i Osmaniye) si (Dersaâdet) teki (Babıâli) sinden (Olbapta emrüferman hazreti menlehülemrindir.) yavelerile, Türk Milletinin diline kilit ve köstek vurarak (İdare-i maslahat) etmekte idi. Bu kadar gaflet ve mugalata da yine Ord. Prof. ümüzden (sâdir) olmakta ve tabiî aynı hakikat ve keramet sayılmaktadır.

7 — Konuşulan, yazılan, yaşıyan dili savunduklarını iddia ediyorlar. Oysaki, onların (konuşulan dil) dedikleri, karışık (mağşuş) dil, bir kaç binin, karşı koydukları Türk Dili ise, milyonların dilidir. (Yazı dili) dediklerini ise söz etmeğe değmez. Çünkü bu büsbütün (mağşuş) tur.

8 — (Yargıç) a barbarca bir zevkin ifadesi (2), diyorlar ve (Dalgıç) a benzeterek alay ediyorlar. Gerek kelime, gerek meslek ve iş olarak, aralarında fark gözetilmemesi gereken bu iki kelimeden, birisi için imtiyaz ve üstünlük istiyerek, diğerine benzetildiği için alay edenler, aynı zamanda demokratlığı da kimseye vermezler.

9 — Eski bir (muallim) de (Muallimler Birliği) nin (Dil kongresi) ni (Hakikî dilbayramı)! diye karşılamıştır. Ne denir? Güleriz ağlanacak halimize (İbrahim Alâeddin Gövsa - Hüriyet gazetesi, 25/10/1948).

10 — Bir Prof. de (Kelime uyduranlar hastadır.) buyurmuş (3). Öyle ise kendisinin savunduğu (lisan) ın tutkunları daha beter hastadır. Çünkü yabancı dilden kelimeler uydurmuşlardır. Türk kök ve eklerinden, Türkçe kuralarına uygun olarak, gereken kavramlar için kelime yapmak hastalık ise, onların yabancı sağlığına, böyle bir Türkçü hastalığı üstün tutarız.

11 — (Dil işini kötü ve gülünç bir politika işi yapan-

(1) Prof. Ali Fuat Başgil "Türkçe Meselesi - sayfa: 9".
(2) Vatan Gazetesi - Ahmet Emin Yalman - 27/10/1948.
(3) Prof. Fındıkoğlu (Bizim Türkiye) İst. 12/1/1949, sayı: 28.

ları herkes tel'in (!) etti... Fikre karşı fikirle karşı koymak düsturundan ayrılarak, büyük bir devlet adamının isim ve cismini kalkan gibi kullanmak istiyen cahilleri kabili hitap saymıyoruz.) (1) diyen prof. e cevabımız: Türk Dilini arıtma, geliştirme hareketi olan Türk Dil Devrimine ve ondan yana olanların fikirlerine küfürle, alayla, kibirle, iftira ile karşı koyanlar, yobaz cübbelerine bürünerek taş atanlar, yüreği kararmış softa cahillerdir. Duygusuz gönüllerdir. Prof. ün kalemi ile adını yazmağa cesaret edemediği Büyük Devlet adamı Atatürk, bizim ölmez önderimizdir. Türk Gençliği ve onun Devrim yolunda Türklük ülküsüne doğru ilerliyenler, onu kalkan yapmamışlar, onun Türklük için yaptığı devrimlerine göğüslerini kalkan yapmışlardır.

12 — (Türkçemizin kendi öz ve asil güzelliği yanında başka dillerden ve başka medeniyetlerden süzülmüş ses güzellikleri ve kelime zenginlikleri bulunması onun bir kusuru değil, belki bir iftiharıdır.) (2) diye yabancı kelime almayı öğene, şecaat arzederken, merdi kıptî sirkatın söyler, demek yeterse de, daha fazla öğünsün diye cevabı da bir yabancıya, fakat Türk Dil Devrimine, daha yakın olan, Prof. G. Kessler'e verdirelim:

(Bir insanın ve bir milletin serbest iradesiyle dilini bu derece suiistimal etmesi bir züldür... İnsanların ekserisi kaçık veya kafadan sakat olmaktansa, paralitik, paranoik, nöropatik veya şizofren olmayı ve öyle bilinmeyi tercih ederler... Bu suretle yabancı kelime ekseriyetle çok sevilen bir maske olmaktadır...

Almanya'da ilk olarak 19. yüzyıl sonunda 600 yabancı kelimeyi resmî lisandan çıkartan Alman Devlet Posta teşkilâtıdır...

Alman halkı dil tasfiyesi işinin bugün bile (1948), hayat

(1) Prof. Fındıkoğlu: (Bizim Türkiye) sayı: 28, 12/I/1949.
(2) (Bilgi) İst. Sayı: 19, sayfa: 27 - Nihat Sami Banarlı - 1948.

yabancısı, garip düşünceli insanların boş oyunlarından daha lüzumlu olduğunu bilmektedir. Lisanı lüzumsuz yabancı kelimelerden uzaklaştırıp, temiz tutmak, tıpkı vücudunu, vicdanını, evini, köyünü ve şehrini temiz tutmak gibi ahlâkî bir vazifedir.

Sıhhatli bir millet ancak temiz ve saf lisanile yaşar ve gelişir. Ana dilimle sarih ve açık olarak ifade edebileceğim şeyler için yabancı dilden saçma kelimeler almağa ihtiyacım yoktur...

Okuduğum kitap, Türkçe olarak da (çekici, heyecanlı ve ruhludur). (Enteresan) kelimesine ihtiyaç yoktur. Odamda elbiselerimi asmak için bir dolap kâfidir, fakat (gardrop) kelimesi lüzumsuzdur. Milletim için yeniden bir doğuş dilemekteyim, fakat bunun (rönesasns) olması lâzım değildir.)

Türklüğümüzü, Türkçemizi sevmek ve korumak, geliştirmek için de bir yabancı profesörün dersine mi muhtaç olmalıydık? Ne yazık ki buna ihtiyacı olanlar var, hem de profesörlerimiz arasında. Bizi (cahil) buluyorlar. İşte onlara bir bilginin fikir ve öğütleri.

13 — Yeni yapılan kelimeler için (Zevkimize uymuyor.) diyorlar. Kimin veya kimlerin zevki ölçü olarak alınıyor?

(Anne) çok güzel ve incelmiş bir zevkin mahsulü, imiş (*) (Ana) çirkin mi? Kaba mı? Bu düşünce (Kaba Türk!), (Kaba Türkçe!) devirlerinin kalıntı düşünce ve zevkidir. Buyursunlar, milyonlarca Türkteşin çocuklarını analarına (anne) dedirtsinler! Anayurt, Anayasa, Anadil, nasıl (anne) li olur? Çirkin de olsa, kaba da olsa Türk halk ve köylüsünün dili, öz Türkçemiz bizim için en güzel dildir. Tanrı onu yabancıların şerrinden korusun!

Türk öğretmeni, elinin, gücünün yettiği kadar, öz dilini koruyacak, öğretecek, yayacak, geliştirip zenginleştirecek,

(*) (Bilgi) İst. Sayı: 19, Sayfa: 30 - Nihat Sami Banarlı - 1948.

Dil Birliğini sağlamağa çalışacaktır. (İt ürür, kervan yürür) dediler.

Türk öğretmeni, her engele, her saldırıcıya karşı yılmadan atılarak, Türk Ülküsü yolunda ilerlemeğe devam edecektir.

27/1/1949

Bu yazı İstanbul'da Aylık Öğretmen dergisinin 22 - 23, 24. 1950 sayılarında çıktı.

TÜRKÇEMİZDE BİLİM SÖZÜ (TERİM - ISTILAH) MESELESİ

1 — Bütün okullarımızda ve resmî kurumlarımızda (bilim sözleri) birliğine ihtiyaç var mıdır?

2 — Bu ihtiyaç, başka dilden veya dillerden alınarak mı karşılanmalı? Niçin?

3 — Kendi kaynaklarımızla birlikte, başka dil veya dillerden, derlenerek mi bilim sözlüğü yapılmalı? Niçin?

4 — Bilim sözlüğümüzü yapmaktan ilk amacımız, maksadımız ne olmalıdır? Bilim yolunda ilerlemek için en yararlı, en kolay bir araç sağlamak mıdır? Yoksa her şeyden önce ve üstün olarak, Türklüğün bir manevî ve özel varlığının temel taşlarından biri olan Türk dilini geliştirmek, zenginleştirmek, medenî ulusların zengin kültür dilleri ayarına eriştirmek midir?

5 — Bunu mümkün görüyor musunuz? Görmüyorsanız niçin? O halde Türk Dili, geri, kısır, ilkel, elverişsiz, medenî ve kültürel ilerlemede işe yaramaz bir dil diye, kültür işinde çocuklarımıza, aşağılık duygusunu mu aşılayacağız? Daha doğrusu, Osmanlı lisanının (mağşuş) bataklığı içinde boğulup gitmesine göz mü yumacağız? Yardım mı edeceğiz? Yüz yıllar boyunca dilimize yapılan üvey evlât muamelesine ve sevgisizliğe, saygısızlığa, bu günün, Türk şuurlu, Türk duygulu öğretmen ve aydınlarını da devam ettirerek, Türk tarihinin lânetine onları da mı uğratacağız?

6 — Kendi kaynaklarımızla bilim sözlüğümüzü yapmak mümkün ise veya bu imkânı yaratacak isek nasıl hareket edeceğiz?

7 — Türkçe dediğimiz dilin, içine yabancı dillerden giren, hangi kelime ve sözleri yabancı, hangilerini Türkçeleşmiş sayacağız? Canlı Türkçe, konuşulan, Türkçe hangisidir? Okur yazarların konuştukları mı? İstanbul lehçesi mi? Köylülerin lehçesi mi? Bir bölgenin lehçesi mi? Yoksa okuyup yazma bilmiyenlerin de dilinde yaşıyanlar mı?

8 — Okur yazarların konuşma dilinde yaşıyan yabancı asıllı bir kelimenin Türkçe karşılığını, okur yazarlarımız bilmemekle beraber, Türkiye veya başka yerdeki Türk lehçelerinde bulursak almıyalım mı? Niçin? Bunu canlı kelime saymıyacak mıyız? Niçin?

9 — Yalnız okur yazarlarımızın konuşma dilinde bulunan yabancı asıllı bir kelimeyi bugünkü yaşıyan Türk lehçelerinde bulamaz da, eski Türk metinlerinde bulursak onu almıyacak mıyız? Niçin?

10 — Medenî uluslar tarafından, ortaklama olarak kullanılan, terimleri kendi ağzımıza uydurarak almakta, uluslar arası iş birliğine doğru atılmış bir adım sayarak, fayda gördüğümüze göre, bilim sözlüğümüzü, öz dilimizin araçları ve kaynaklariyle yapmak aşırı, dar bir milliyetçilik sayılır mı? Niçin? Arapların Bilim sözlüğünde, elektrik için (kahrıba), telefon için (hatef) üniversite için (Elkülliye) profesör için (Elüstaz)... denildiğine ne dersiniz? Ki biz de böyle yapalım demiyoruz.

11 — Bununla birlikte, siyasî teşkilâtımızda, en ücra yurt köşelerine kadar gitmiş olan, Osmanlı kalıntısı, yabancı asıllı terim ve deyimleri Türkçeleştirmeyi, siyasî ve kültür bağımsızlığımız ve şerefimizin bir gerekçesi saymaz mısınız? Meselâ (Devlet, Hükûmet, Meclis, Millet, Türkiye (*) Bunların Türkçesi yok mu? Bulunamaz mı? Bunları Türkçeleştirmek mümkün mü değil? Niçin?

12 — Eski yabancı asıllı terim sisteminden bazılarının kalmasına taraftar mısınız? Niçin? Bundaki ölçünüz nedir? İlkeniz nedir? Herkes kişisel sevgi ve ölçüsüne göre bazı kelimeleri terim olarak bırakmak isterse bunun içinden nasıl çıkılır? Fakat, bu yabancı asıllı terimler, okuyup yazma bilmiyen Türkler tarafından da biliniyor ve kullanılıyorsa

(*) Türkiye yerine Türkeli denemez mi?

kalsınlar amma, yalnız okumuşlarca anlamı bilinen (hâfıza, idrâk, şuur.....) gibilerini bırakmakta hangi ulusal gerekçe vardır? Demokrasiyi kabul ettiğimize göre, mümkün olduğu kadar çok Türkteşin bilgisini arttırmak zorunda değil miyiz? Bu takdirde, az okumuşlar tarafından da Türkçe asıllı terimler daha kolay anlaşılmaz mı? **23.7.1951**

ÖĞRETMENLERE ANKET

İstanbul Muallimler Birliği tarafından çıkarılmakta olan (Yeni Bilgi) dergisinin temmuz 1950 tarihli 39. sayısının 30. sayfasında, Mehmet Bayındır imzalı yazıda: (Bilgi dergisi, öğretmene hâlâ muallim demekte ısrar ediyor.) diyen Öngay'ın sesi (çatlak), mülâhazaları (haince) sayılıyor ve (öğretmen) e (uydurma) deniyor.

Yine aynı derginin 31. sayfasında (Köy Enstitülerinden Köy Muallim Mekteplerine Doğru) başlıklı, imzasız yazıda ise, (Köy Muallim Mektebi olmalı, öğretmen ve okul uydurmaları Türkçemizden defedilmelidir. Aksi takdirde bu iki uydurma ve gayri Türk kelime totaliter devrin kötü bir izi olarak hepimizi incitecektir.) diye öğretmenler adına dilek ve ihtarda bulunuluyor.

Derginin 43. sayısının II. sayfasında (Dil İşinde Hâlâ Devlet Zoru mu?) başlıklı ve (Maarif Vekili Tevfik Beyin dikkatine) hitaplı (N. İ.) imzalı yazının sonu şöyle bitiyor: (Öğretmen diye Türkçe bir kelime olmadığını Maarif Vekilinin de bulunduğu (*) Terbiye Kongresinde bir lisaniyat doktoru ilân etti. Meğerse bu kelime yakıştırılmış bir İngilizce kelime imiş (?!) Keza "okul" dan Türkçe bir nesne olamıyacağı da ilmî delillerle belirtildi. Meğerse bu nesne,

(*) Millî Eğitim Bakanımız Sayın Tevfik İleri, kongreyi açış söylevinde bizlere daima (öğretmen) diye hitap ettiği gibi, bu kelimenin konuşulduğu oturumda da bulunmamıştır.

Lâtince bozması imiş ve uyduranların Bakırköylük insanlar olduğu şüphesizmiş. Başmuharrir de mekteplerin "okul", hocaların "öğretmen" olduktan sonra bozulduğunu söylüyor. O halde hemen kelime yolu ile ahlâka dönelim (!) ve hakikî, tabiî tam Türkçe (!) olan "Mektep" ile "Muallim" e kavuşalım. Kavuşmazsak biz zarar edeceğiz.)

Bu yazılardaki fikir, kanaat, hitap ve tehditler hakkındaki hükümleri arkadaşların vicdanlarına bırakarak Türk kültürünün özü ve temeli olan Türk Dilinin koruyucusu öğretmenlerden bir ricada bulunuyoruz: Aşağıda, mesleğimizin en önemli kelimelerden soldakiler, bildiğiniz gibi, Türkçe kök ve eklerle yapılmış Türkçe kelimelerdir. Sağdakiler ise, arapça asıllılardır. Bu kelimelerden hangilerinin Türk Dilinde kalmasını doğru bulmuyorsanız, lûtfen çiziniz.

1 — Okul — Mektep
2 — Öğretmen — Muallim
3 — Öğrenci — Talebe
4 — Öğretim — Tedris
5 — Öğrenim — Tahsil

1952

YABANCI KELİME SALGINI

7-XII-1953 teki Vatan'da Enis Tahsin Til, Batılı kelimelerin dilimize, yığınla doluşundan şikâyet ediyor. Bunların çoğunun Türkçede karşılığı olduğunu belirterek, halkın anlamadığı bu (kuş dili) ni tenkit ediyor. (Bir zamanlar, aslı Türkçe değildir, diye, öz malımız kelimeleri, boykot etmiş, bunların yerine başkalarını uydurmağa başlamıştık. Bu müfrit cereyan durdu, fakat şimdi de garp dillerinden bir takım kelimeleri, herkes anlarmış gibi, kullanmağa başladık.) diye, yeni akım karşısında yanıp yakılıyor.

(Uydurma) dedikleri (başka) değil, Türkçe kök ve eklerle yapılan kelimelerdi. Bunlardan kurtuldukalrı için se-

vinenlerin, yeni durumdan şikâyetleri gülünç değil mi? Öyle ya, Doğu yerine Batı kelimelerini, yerli yersiz, içimize sokanlar, aynı zihniyetin o bir yüzünü çevirenler değil mi?

Yüzyıllar boyunca, bekçisiz olarak ardına kadar açık duran dil sınırlarımıza, Atatürk'ün Türkçe ile yaptırmakta olduğu setler, dışardan, içerden, daha doğrusu, içimizden, manevî kapitülasyoncular zoru ile o kadar zorlandı ki, set yerine, ortada bir avuç Türkçünün kaleminden başka bir engel kalmadı.

Set yıkılır da sel durur mu? İşte Batı kelimeleri sel gibi taşıp geliyor. Kaynak aynı, sebep aynı, yol aynı; ulusal duygu eksikliği veya sapıklığı. Bunda şaşılacak ne var?

Vaktiyle Türkçe'yi yoksul ve kaba bulan veya yapanlar, arapça ve acemceye sine ve ağız açan (yobaz zihniyet) şimdi de aynı soysuzluk ve züppelikle, fakat osmanlıcacılar gibi, arapça ve acemceyi beceremediklerinden, Türk'ü yükseltmek için öğretildikleri, batı dillerine, Türk Dili ve eli üstünde yer vermeğe başladılar.

Pek tabiîdir ki, işliyecek kafa, yazacak kalem, araç ve gereç ister. Türklüğü kuvvetli ise, Türkçe'ye inanıyor ve güveniyorsa, ihtiyacını onunla giderecektir. Ulusal duygusu uyandırılmamış ve geliştirilmemişse, yabancı dile, içi sızlıyarak değil, belki sevinerek, öğünerek, bilgiçlik, üstünlük taslıyarak yer verecektir.

İnsan bilgisi günden güne artıyor. Batı medeniyeti kavramlarını ifade etmek istiyecek Türk aydınları, ya Türkçemize ön verecek, ya arapça, acemceye başvuracak, yahut ta, yabancı kelimeyi aynen alacaktır. Arapçasını bilmiyorsa, Türkçe'si yoksa, yapamıyorsa, yapılanları "uydurma!" diye yeriyorsa, ne olacak?

Dilimizde karşılığı olan kelimelerin de batılısı alınıyor, şikâyetine, Türkçesi dururken, doğulusunu kullananların hakkı var mı?

(Aşırı) dururken, (Müfrit) e neden yer veriyorsunuz?

Dile (akım) gelirken, (Cereyan) a neden kapılıyorsunuz? Tencere dibin kara, seninki daha kara, demiş atalarımız. Yabandan şikâyet içten ve özdense, doğulu, batılı, diye ayırmak neye?

Halkın anlamadığı ileri sürülüyor. Demek anlasa söz yok. Ulusal ilgisizlikten Tanrı Türk'ü korusun.

(Kuş dili) çocukçadır. Bunlarınki ise, ya züppece, ya da yobazcadır.

Medeniyeti ve bilimi, Türklük duygumuzu avutup uyutarak, yabancı kelimelerle mi belliyeceğiz? Türk'e ve Türkçe'mize zararlı veya faydasız olabilecek aşırıcılığı, şövenliği biz de istemeyiz. Fakat, Türklük duygusunun sönmez ışığı ve tükenmez gücü ile, tıpkı, olmazı olur yapan Atatürk inancı ile işe sarılarak, Türk Dili'ni kendi kök ve ekleriyle geliştirip zenginleştirmekten başka çaremiz de yoktur.

(Uydurmacılık) safsatası ile buna yanaşmıyanların kafaları, yabancı kelimelerle daima yumruklanacaktır (*).

8/Aralık/1953

Niçin Yaptık?

Bir ilkokulun 5. sınıf öğrencilerinden birisi, yabancı asıllı bazı kelimeleri, tarihîdir bahanesiyle savunan bir gazete yazısını, öğretmenlere göstererek şöyle demiştir:

(Öğretmenim, mademki, tarihîdir, bahanesiyle yabancı şeyleri atmayacağız, öyle ise devrimleri niçin yaptık?)

Türk Dili dergisinin 1/Nisan/1953 tarihli 19. sayısının 467. sayfasında çıkan (İki Levha) fıkrasını, 4 Nisan 1953 tarihli Akşam gazetesinde, Şevket Rado, alaylı bir dille: (Şüphesiz uydurma olan böyle bir levhayı koymakla ,ne demek istiyor?) Diye (Türk Dili)ni tenkit etmişti.

Acaba, görmediğini, duymadığını, yüksek zekâsiyle bil-

(*) Ankara'da Devrim Gençliği'nin 21 inci sayısında çıktı.

diğini sanan, Şevket Rado, bu Türk çocuğunun özünden gelen sorusunu da mı uydurma sanacak?

Ne öncekiler, ne de bu, uydurma değil, gerçek olaylardır. Vebali, doğruyu eğri sananların boynuna olsun.

★ 1.3.1955

Okul ve Öğretmen

Fındıkoğlu, Türk Yurdu'nun243. sayısında (Öğretmen Okulu) adını (Anormal) buluyor. (Öğretmen, teşekkülü ve esprisi itibarile Türkçe değildir.) Diyor. (Okul)u: (Kötü ve soğuk bir taklit) sayıyor. Aşağılık duygusu sonucu olarak (Öğretmen)i (Sportmen)e (Okul)u da (école)e benzetmek için yapılmıştır) diyor. (Bu halin Türkçe'yi rencide ettiğini) söylüyor.

★

Öğretmen kelimesinin benzerleri dilimizde vardır, kimisi mastardan, kimisi sıfattan, isimden yapılmıştır: (Danışman, akman, göçmen, azman, şişman, kocaman, gökmen, evcimen, küçümen, karaman, sarman, Türkmen...) ler de (Sportmen) ve (Rokortmen) e benzetmek için mi yapılmıştır? Yabancıya benziyecek diye kendi kök ve eklerimizle kelime yapmıyacak mıyız?

Türkçemizin kendi kök ve eki ile yapılan, öğretmen, neden anormal olsun? Neden Türkçe olmasın da, Arab'ın damgası üstünde şeddeli (Muallim)i Türkçe, hem de gerçek Türkçe (!) sayılsın?

Kötü espri, öğretmen'de mi yoksa (Gerçek Türkçe) denilen (Muallim) de mi?

Okul kelimesinin benzerleri de dilimizde yaşamaktadır: (Oğul, çakıl, ağıl, kazıl, avul, davul.....) Bunlar da mı (Kötü ve soğuk taklitten ibarettir?

Ya Fındıkoğlu'nun yazısında görülen (Aktif, politika, espri, fabrikasyon, sosyal, disiplin, profesör, anormal.....) lere ne buyurulur? Bunlar Türkçemizde yapılan kelimelerden imtiyazlı mı? Bunları ve benzerlerini, yerli yersiz, öz dilimize yığınla sokanlarda aşağılık duygusu yok da, üstünlük duygusu mu var?

İlerlemek, yükselmek için, Türklüğümüzden uzaklaşmadan, muhtaç olduğumuz araçların, kavramların on binlerce kelimesini, Türkçemizin kendi unsurları ile yapmayı, kötü ve aşağılık sayıp da, yabancı kelimeleri yine mi baş tacı edeceğiz? Türkçülük, Türkçecilik bu mudur?

Okul'a karşı, gerçek türkçeliği iddia edilen kelime hem yabancı, hem de uydurmadır, yanlıştır. Arapçada (Mektep) ancak yazıhane, büro karşılığı kullanılır. Anlamı budur.

Yabancıdan oldu mu, yanlış da olsa, uydurma da olsa: (Buyurun Türkçeye!). Kendimizinkiler (Anormal) Asıl bu zihniyet, Türkçülük ve Türkçecilik bakımından, anormal değil mi?

Okul'u ve Öğretmen'i ile, Türkçe ancak öğünç ve kıvanç duyar. Bu iki kelime onun kendi bağrından doğmuştur. Türkçe bunlardan neye (rencide) olsun? Asıl ötekilerdendir ki Türkçe ve Türk, hem üzülür, hem tiksinir, çünkü kendisinin değil, yabancınındır, sahtedir.

Fındıkoğlu (D. P. nin kisan politikasında aktif bir duruma geçmesini, hiç değilse 1930-1950 arasındaki siyasî müdahaleleri bertaraf etmesini bir daha temenni) edebursun.

Türk öğretmeni de - parti işlerine, siyasî olduğu için karışamaz - kendi öz hükûmetinden, Türk Dili ve kültür özbenliğini, kültür birliğini, dil birliğini geliştirmesini, pekiştirmesini dilemektedir. Kendisi bu ülkü yolunda zaten, Atatürk izinde, yürümektedir.

Atatürk T. B. M. M. kürsüsünden söylediği en son

söylevlerinde (Okul) ve (Öğretmen) diye bizlere seslenmiştir. Vefalı, kadirbilir ve devrimci Türk öğretmeni bunu hiç bir zaman unutmıyacaktır (*).

19/5/1955

Kutsal Bir Kelime

Son zamanlarda, gerçek görevi dışında kullanılarak değeri düşürülen kelimelerden birisi de (Şehit) kelimesidir.

Bilinen bir şeydir ki, ancak Yurt ve Ulus uğruna ölenlere hak ve has olan bu deyim, uluorta, gelişi güzel kullanılır oldu. Bazıları işi o kadar çığrından çıkardılar ki, müslüman olmıyanlara da, bu kutsal İslâm-Türk unvanını, bol keseden, vermeğe başladılar: 10/7/1955 tarihli gazetenin birinde, (A. P.) den alınma habarde: (Yugoslav şehitleri) deyimi kullanılıyor. Bilmem ki buna ne denir?

11/7/1955

★

Yıldız'da (Nebatat Bahçesi) açıldı (Gazetelerden)

B i t k i B a h ç e s i

Atatürk, İstanbul'u yalnız düşmanlardan değil, Osmanlılık heyulâsından ve zihniyetinden, (Pâyıtaht) yani tahtın ayağı olmaktan da kurtarmıştı.

(Hıfzıssıhha Müessesesi) gibi koyu Osmanlıcanın yanına şimdi de (Nebatat Bahçesi)ni kondurarak, yabancı asıllı eski, karışık zevke dönmenin, bu Türk kentine yakışır yanı var mı?

(Nebatat) terimi okullardan atılalı yirmi yıl oluyor.

(*) Bu yazı Türk Dili dergisinin 51 inci sayısında çıktı.

Nitekim Akşam gazetesi de bu haberi yazarken (bitkiler) diye yazmaktadır.

İstanbul'da yeni ticaret kurumlarının çoğu yabancı adlarla kapılarını açarken, Türk İstanbul'umuzun, Türk Belediyesi olsun, Türklüğümüzün en birinci belirtisi olan Anadilimize lâyık olduğu değeri vermeli değil mi?

Yepyeni ve en çok öğrencilerimizin yararlanacağı güzelim bahçeye (Bitki Bahçesi) denseydi, bilgin Belediye Başkanımız, çocuklarımızın, küçük Türk yüreklerine daha sıcak, daha sevimli girmiş olmaz mıydı?

12/Kasım/1955

Türk Dil Kurumu mu Akademi mi?

Yedinci Dil Kurultayı münasebetile, akademiciler, Türk Dil Kurumu'na, her yönden, yaylım ateş açtılar. Yapılan tenkit ve hücumlar şöyle özetlenebilir:

1 — T. D. K. dil buhranını körüklemiş ve şiddetlendirmiştir.

2 — Dilimizi uydurmacılıkla bozmuştur, tasfiyecilikle fakirleştirmiştir.

3 — T. D. K. nun başındakiler, dil alanında zayıftırlar, yetersizdirler.

4 — T. D. K., Atatürk tarafından akademiye hazırlık olsun diye kurulmuştur. (?) Ömrünü tamamladı, yerini akademiye bırakmalıdır.

5 — Atatürk'ün mirası T. D. K. tarafından israf edilmiştir.

★

Profösöründen gazetecisine kadar, çeşitli kimseler tarafından yapılan bu ve buna benzer tenkitlerin, ciddî, sa-

mimî ve ilmî eleştirmeye dayanabilecek tutamakları yoktur.

Hücumların hemen hepsi, kurt kuzu hikâyesini hatırlatmaktadır. Tenkit unsurları, verilmiş ön hükümlere, duyulmuş, tek yönlü ve bencil duygulara birer bahane ve perde olmak kaygusu ile uydurulmuşa benziyor.

Bununla birlikte teklif (şâhâne!)dir. Akademi gibi yüksek, şerefli, tarihsel bir kurum, en içli türkçü ve türkçecilerin bile gözlerini kamaştırarak, kendine doğru çekebilir. Bu bakımdan üzerinde durulmağa değer. Önce şunu iyice belirtmeli: Türk Akademisinin görevi ne olacaktır?

Hiç şüphe yok ki, şu alanlar ve konular üzerinde çalışacaktır:

1 — Türk Dili nedir?
2 — Türk Dilinin Tarihi ve yayılışı.
3 — Türk Dilinin diyelekleri (lehçe).
4 — Türk Dilinin kelime ve deyimler hazinesi, sözlüğü.
5 — Türk Grameri.
6 — Türk Diline tesir eden yabancı diller.
7 — Türk Dilinin tesir ettiği yabancı diller.
8 — Türk Edebiyatı.
9 — Türk Folkloru.
10 — Türk Dil ve Kültür Birliği.
11 — Bilim sözleri (Terim).

Türk Akademisi bunların ya hepsini veya önemine göre, sıralıyarak, birer birer incelemeye, araştırmağa, tesbit etmeğe ve yayınlamağa başlıyacaktır.

Türk Dil Kurumu da, bunlar için kurulmadı mı? Ve o gündenberi, aynı konular üzerinde çalışmıyor mu? Şimdiye kadar bu maddelerin çoğu için, sistemli bir şekilde emek vererek, orijinal eserler ve unutulmuş Türk anıt eserlerini basıp yayınlamadı mı? Atatürk'ün önderliği ile, bütün Türk aydın ve öğretmenlerinin emeği ile meydana gelen, yüzbini aşkın fişten süzülen 1600 sayfalık (Söz Derleme

Dergisi) hangi akademinin eseridir? Yirmi yıldan aşkın bir emeği ve kurumu yıkarak, neye akademi diye, albaştan etmeli?

Temel, yön, alan aynı olduktan sonra eksikler tamamlanamaz, yanlışlar düzeltilemez mi? İsraflar, varsa, önlenemez mi? Yetersizler, daha yeterlilerle değiştirilemez mi? Bozuklar doğrultulamaz, ağır gidişler hızlandırılamaz mı? (Bu işi ağırlaştırmak, hattâ oluruna, akıntıya bırakmak istiyenler, safımızın dışında ve gerisindedirler.)

Türk Dil Kurumu Atatürk'ün gösterdiği şu ülküye doğru kurulmuş ve yönelmiştir: **Türk Dil şuurunu uyandırmak, Türk'ün dil ve kültür özelliğini kurtarmak, korumak ve geliştirmek.**

Türk akademisinin amacı bundan başkası olabilir mi? Olursa ona Türk Akademisi denir mi?

O halde Türk dil Kurumu'nun suçu, adının Atatürk tarafından (Aakademi) değil de (Türk Dil Kurumu) olarak konmasında mıdır?

Türk Dil Kurumunda çalışanlar ehliyetsiz de, akademiyi kuracaklar daha mı üstündürler? Oysa ki Türk Dil Kurumu bilim kadrosunda, İstanbul ve Ankara üniversitelerimizin, dil alanında çalışanlarının hemen çoğu vardır. Teklif edilen akademi Türk seçkinlerinden değil de yabancı uzmanlarla mı meydana gelecek? Türk Dilinin kapısını yabancı uzmanlara kapamak kimsenin aklına gelmez. Fakat kendi uzmanlarımızın daha çok, daha üstün olmasını hangi Türk istemez?

Bizde bu alanda uzman yoksa, veya azsa, kabahat yetişmiyenlerde mi? Yetiştirmiyenlerde mi? Yoksa yetişmesine engel olanlarda mı? Yoksa yetieşnleri kabul etmiyen ve çekemiyenlerde mi? Ülkücüler, Türkçü Türkçeciler, güçlükleri yenecek, kendilerini yetiştirecek güce her vakit sahiptirler.

Akademiyi kurmak veya ona girmek istiyenler, Türk

Dil Kurumu'na neye gelmez ve girmezler? Türk Dil Kurumu mason locası değildir, siyasî bir parti değildir, gizli kapaklı bir dernek hiç değildir. Onun Atatürk tarafından belirtilen ülküsünü benimsiyen kime kapısı kapanabilir? Atatürk'ün vasiyet ve emanetine kim ihanet etmeğe yeltenebilir?

Akademi teşkilât ve yöntemi ile Türk Dil Kurumu çalışamaz mı?

Şimdi, Türk Dil Kurumu, gerek amaç, gerek çalışma konu ve alanı, gerek çalışma yöntemi, gerek malî bakımdan, bir Türk Akademisinin yerini tutamaz diyenlerin samimî ve ilmî deliller gösterebileceklerine kim inanır?

Şu halde kala kala bir ad mı kaldı? Haydi canım, Türk benlik ve özelliğini, bağımsızlığını Dünya'ya değişmiyen Atatürk ve onun izinden giden bu günkü Türk nesli mi Akademiye, Türk Dil Kurumu'nu değişecek? (*)

9/Ekim/1954

TÜRKTEŞ

TÜRK denilen büyük toplumun, coğrafî ve tarihî sınırları, Türk Kültür sınırlarıdır. Bu sınırlar içindeki bütün insanlar, ölüsü, dirisi, Türk toplumunun bireyleri, dayanaklarıdır.

TÜRK'ü bir ırk birliği olarak tanımlamak, belirtmek, bu gün için mümkün değildir. TÜRK, ancak, Türk Kültür Birliği olarak anlaşılabilir. Türk Kültürünü: (Türk Dili, Türk Tarihi, Türk Dileği, Türk Töresi, Türk Gelenekleri, Türk Güzel Sanatları.....) bilen, seven, benimsiyen, koruyan ve geliştirmeğe, yaymağa çalışanlardır ki TÜRK'tendir. Türk onlardan meydana gelir.

İşte biz, büyük ve tarihsel bir topluma ad olan TÜRK

(*) Bu yazı "Yücel" dergisinin birinci sayısında çıktı.

kelimesini, yalnız o büyük topluma ad ve etiket olarak bırakmak istiyoruz. Bu gün egemen olduğumuz YURT içinde ve dışında yaşıyan TÜRK Toplumunun bireylerine de (TÜRKTEŞ) denmesini daha doğru ve uygun buluyoruz. Bu suretle, (TÜRK) gibi, anlamı, kavramı çok geniş, büyük ve tüm olan bir kelimeyi, bir parçaya - Bu parça kendinin de olsa - ad ve etiket olmaktan kurtarmak istiyoruz. Hangi insan kendi koluna (Ben) der? İnsan ancak bedeni ve mânevi varlığı ile bir bütün bir (Ben)dir. O halde bir tek insan, kendisinden hesapsız şekilde büyük olan koskoca bir ulusun adını nasıl (Ben, benim.) diye tahdit edebilir? Bu, (Devlet benim.) diyeninkinden daha ölçüsüz bir bencilik ve daraltıcılık, küçültücülük olmaz mı?

Hem, imkânı varken, iki kavramı tek kelimeye sıkıştırmağa ve karıştırmağa ne lüzum var? (Yurttaş) kelimesi nasıl tek yurdun bireylerini anlatıyorsa (TÜRKTEŞ) de büyük Türk Ulusunun bireylerini gösteriyor.

Bu günkü siyasî yurdumuzun dışında kalan kardeşlerimize (Yurttaş) diyebiliyor muyuz? Diyemeyiz. Çünkü onlar, fiylen ve hukukan, başka, yabancı bir egemenlik altında ve yurdundadırlar. Fakat onlar nerede olursa olsunlar, büyük Türk toplumunun üyesidirler, Türk Kültür birliğinin bireyidirler. Bu sıfatla onlar bizim (TÜRKTEŞ) imizdirler. Bu gün onlara (Irktaş) denildiğini görüyoruz. Oysa ki bunu diyenlere, yazanlara sorun, bakalım (Irkçılık)ı kabul ediyorlar mı? O halde?

Karşıtlardan, çelişmelerden kurtulmak için, (TÜRK)'ü yalnız Ulu bir Ulusa ad olarak, O'nu, bütün üyeleri, bireyleri üstünde, kutsal bir kavramın temsilcisi olarak en yüksekte tutmak amaciyle, TÜRK bireylerine (TÜRKTEŞ) denmesini teklif ediyoruz. Türk Cumhuriyeti uyruğu olan bütün bireyler, Türk Yurttaşı, Türk Cumhuriyeti egemenliği içinde olsun, dışında olsun, bütün Türk bireylerine (TÜRKTEŞ) densin.

2/2/1956

Hortlak Sesler

İstanbul'da çıkan aylık İŞ dergisinin 172. sayısının 177. sayfasında şöyle bir yazı var:

(Hâlâ mı?)

(Türk Ocağı Kongresi Geçen (İmlâ aynen) ay toplandı. Yeni seçilenlere muvaffakıyet di-leriz (İmlâ aynen). Yalnız bir nokta: Top-lantıda (İmlâ aynen) çatlak sesler işitildi. Yeter artık! (?) Bir zat dedi ki: (Türk Dili bir buhran geçirmektedir. Dilimize gereken titizlik ve ehemmiyet gösterilmiyor.) Bilâhare konuşan hatipler de dil dâvası üzerinde durmuşlar ve bu arada Türk Ocağının çıkardığı dergide, iki profesörün Türkçeleşme aleyhine yazı yayınladıklarını belirterek bu durumu tenkit etmişlerdir.

Bir başka zat dedi ki: 17. ölüm yıl dönümünde (O'nun adı neye başa alınmamış acaba?) Türk Ocağı merkez ve şube idare heyetlerinin anma törenleri tertiplememesini tenkit etmiş: (Bu arkadaşlar, yaya olarak İstanbul'dan Anıt - Kabre çelenk götürüp, Ata'dan af dilemelidirler.) Bu adamların daha işi gücü yok mu? (Acaba yapılmıyan bu kutsal işler, aylakların ödevleri mi?...) Türk Ocağı'nda Hamdullah Suphi Beye Atatürk ve Türkçe hakkında ders vermeğe kalkışmak saygısızlık değil midir? Bu zevat, bize Atatürk ve Türkçe hakkında bir etüd hazırlasalar, kongrelerden uzak kalsalar (Atatürk gençleri, Türklük alanında hiç bir vakit uzaklaşmıyacaklardır.) Daha müsbet olmaz mı?)...

Şimdi, Türkçeleşmeyi savunan ve Atatürk'ün anma töreninin yapılmamasını tenkit eden seslere çatlak diyenlere hortlak denmez de ne denir? Bu bir yazı mıdır yoksa, kalem çatlağından sızan mürekkep lekesi mi?

Türk Ocağı'nda ve (Türk Yurdu)nda Türkçe, Türkçeleşme savunulmaz da savrulur mu? Övülmez de yerilir mi? Kurultayda Türkçeleşmeyi savunanın ve aksi hareketi tenkit edenin, bu alanda etüdle gelmediği ne biliniyor da,

(Etüd hazırlama) tavsiye ediliyor? Bu etüd okutulmamışsa, sahibi neylesin? Bu ne biçim tenkit, bu ne (Hocafendi) nasihati? Hâlâ mı kurt kuzu masalı?

Türk Ocağı'nda 10/11/1956 da Atatürk töreni yapılmamış. (Geçen yıl yapıldı da, bu yıl neye yapılmadı) diye soruldu. Bu, Ocaklının, kendini her Türk sayan ve bilenin soracağı bir soru değil mi? Bu soruya (Çatlak) diyen sesin kendisi hortlak sayılmaz mı?

Bir başka ocaklı, yukarda yazıldığı gibi, Atatürk'e kendilerini affettirmelerini tavsiye etti. Her iki ocaklının tenkitlerine cevap verilecek yerde, hatiplik hünerinin, yaldızlı okları ve cilâlı kılıçları ile hücum edildi. Buna karşı (çatlak) denilen sesler susturuldu. Susturanlar kimlerin sesleriydi dersiniz?

Yine aynı Türk Ocağı Kurultayında, Yasa'ya meydan okurcasına, Türkçeleşmeye, Türk Dil Devrimine, itirazlar, tenkitler yağdırıldı.

Bu yakışıksız saldırılara karşı bir öz oğul dayanamadı: (Neye Atatürk'e bu itirazlarınızı yapmadınız? Neye Dilimizin sadeleşmesi, özleşmesi hareketine katıldınız?) diye Türk Ocağı kürsüsünden, bütün ocaklılar önünde, yalnız türkçeleşmek yolunda değil, erdemlik alanında da unutulmaz bir ders verdi? Bu gencin de mi sesi (çatlak) tı?

Hepsi bir yana, kendisine, Türklük ve erdemlik yönünden haykıran ve ders veren bir Türk oğlu yetiştirdiği için, babanın eli ve oğlunun da alnı öpülmeğe değer doğrusu.

Bu vesile ile, Türklük ülküsünün sarsılmaz özüne ve inancına dayanarak bir numaralı Türkçü sayılan, babasını bile tenkitten çekinmiyen Atatürk Genci'nin şahsında, Türk Gençliği, her türlü, sevgi, övgü saygı ve güvene lâyık olduğunu ispat etmiştir.

Gençliğin, erdemlik ve ülkü yolunda, en üstlerimizi bile geride bırakması, saygısızlık değil, asıl en büyük var-

lığımıza, büyüklerimizi de içine alan Türk Ulusuna, en özlü, en kutsal bir saygıdır. Bu ileri atılışı ters anlayanlar, onu tersine çevirmek istiyenler, ancak hortlak olabilir.

Türk genci, altmışlık, yetmişlik, ülkü gençlerile birlikte, (Damarlarındaki asîl kan) dan güç ve hız alarak, Türklük yolunda, ancak ve daima ilerliyecektir. Atatürk'ün yolunda, hiç bir vakit gerilemek, dönmek yoktur.

7/1/1956

TÜRKÇE'mizin Asıl Meselesi

Bizde öyle insan adları, öyle toplum adları dardır ki, adlandırdıkları şeyleri, sanki, gizlemek ,peçelemek, yahut da gülünç olmak için takılmışa benzerler. Hele Osmanlılığın çökme ve çözülme çağlarında bu eğilim ve akım daha da artar: (Âfitab-ı Cihantâb, Zıllullah-ı Filâlem, Cihan Seraskeri, Pelenk-i Derya.....) gibi.

Batmak üzere olan gemide, can kurtaran sanarak, obartılmış, şişirilmiş, yaldızlanmış kelimelere sarıldığımız görülür. Sanki (Acem Mübalağası) ile yarışa çıkmışızdır.

Atatürk'le birlikte, Cumhuriyet ve Demokrasi çağında, hayal âleminde uyurgezerlikten kurtularak, gerçeklere uyma yoluna girmişizdir. Fakat ne de olsa, geçmişin yüzyıllarca perçinlediği alışkılardan, tam olarak, bir türlü kurtulamıyoruz.

Bu gün bile sözümüzle, özümüzden ve yazımızla, sözümüzden ayrıldığımız, sapıttığımız, kendi kendimizle çatıştığımız ve çelişiğimiz çok oluyor. Aydınlarımızın bir kısmı, tam olarak, kendi söz, yazı ve davranışlarını, ulusal ülkü ve ölçüye göre denetlemekten, (nefis mürakabası)ndan yoksundurlar. Büyük düşünürler tevekkeli dememişler : (Kendini Bil) diye. Çünkü, kendini denetlemesini beceremiyen, kendini bilmiyenlerin, başkalarını doğru olarak tanımaları, toplum hakkında gerçek bilgi ve yargılara var-

maları pek mümkün olmuyor. Her halde aydın olmanın, kültürlü olmanın ilk basamağı, kendini bilmek, haddini bilmek, kendi ile çelişik duruma düşmemektir.

Fransız İhtilâli kurbanlarından birisi boşuna mı demiş: (Ey özgürlük, senin adına ne cinayetler işleniyor.) diye?

Bu gün de, (Hürriyet, Demokrasi, Milliyet, Millî Dil...) kelimelerini dilinden ve kaleminden düşürmiyenler arasında, samimî olmıyanlar, bilerek veya bilmiyerek, bu kelimeleri başka anlam ile kullananlar veya kasden böyle yapanlar yok mu? Dillerde destan, kalemlerde gülistan olan bu kutsal kavramlar, acaba kaç kişinin ve kimlerin gerçek özünde? Ve Türk Ulusunun, Türklüğün Türkçülüğün öz yolunda?

Ahlâk, Türk Töresi ve değer yargılarının buhran denizlerinde çalkalanıp duruyoruz. O hale geldik ki, kabahatlar, yalanlar, dolanlar, yaldızlı etiketlerle, birer meziyet gibi gösterilmekte ve harcanmaktadır. Doğrular, özü, sözü, davranışları bir olanlar, çok defa, affedersiniz, (Enayilik) denizine fırlatılıp atılmaktadır. Tanrı sonumuzu iyi eyliye

Atatürk ve ona bağlı olanların başladıkları (Türk Dil Devrimi) Türkçemizi özleştirme, benliğine, bağımsızlığına kavuşturma hareketi, hele onun ölümünden sonra, kendilerini (Münevver, Muharrir, Edip) sayan bazı insanların çeşitli bahanelerle, pervasızca, durmadan, bıkmadan, saldırısına, alayına uğradı. İşin en acıklı ve çirkin yönü, şudur ki, bu saldıranlar arasında, Dil Devrimi için, Atatürk'ün sağlığında birlikte çalışanlardan da var. Fakat Ulu Tanrı, bunlardan, ulusal derneklerimizden birisinin başında bulunan birisine, o derneğin kongresinde, kendi öz oğlu ağziyle şöyle dedirtti: (Madem istemiyordunuz, Atatürk'le Dil Devriminde neye çalıştınız? Neye o vakit itiraz etmediniz?) Ulu Tanrı'nın gazabı, Atatürk'ün ruhu, kendi öz oğlu ile o kişiyi, herkesin içinde, susturdu.

Yine bir yazar, vaktiyle Türk Dil Kurumu'ndan aylık alarak çalışan bir yazar, Dil Devrimini, sözü ile, kalemi ile savunan, (Milliyetçi)liği kimseye bırakmak istemiyen bir yazar, Batı dillerinden birisini, ikinci bir kültür dili olarak, almamızı, kesinlikle salık veriyor. Bunun en acıklı yönü, teklifin, kutsal rengimiz üstünde, kutsal adımızı taşıyan bir derginin (Türk Düşüncesi)nin hem de baş yazısında çıkmasıdır. İşte (İsimle müsemma) arasında en son ve en acıklı bir çelişme ve çatışma. Bu teklifin, Mütareke devrinin manda teklifinden ne farkı var? Belki daha ağır bir teklif olarak farkı var. Çünkü siyasî manda bizi öldürmiyebilirdi. Fakat kültür mandası, kültür egemenliği bizi mutlaka yok eder. (Türk Düşüncesi) etiketi altında ortaya atılan bu teklif hiç bir vakit TÜRK'ün düşüncesi ve hele teklifi aslâ olamaz.

Yabancı teknik ve iktisat, elimizi ayağımızı yakalamış, bir de ağzımızı ve dilimizi bağlatarak, tam köle ve sömürge mi olalım? Atatürk bunun için mi bizi Türksüzlükten, Türkçesizlikten kurtardı? Bunun için mi kalkındırdı? Yabancı dille mi: (Kültürümüzü çağdaş kültürler üstüne çıkaracağız.) dedi? Bunun için mi Dil Devrimini yaptı? Bunun için mi ölürken, dünyalığının yarısını Türk Dil Kurumu'na bağışladı?

Yüz yıllar boyunca atalarımızın at koşturduğu, kılınç salladığı ülkelerde, arapça ve farsçanın dilimize vurduğu dizgini koparıp atmağa savaşırken, şimdi de yeni bir yabancı gemle mi dilimizi gemliyeceğiz? Bunu teklif eden (Milliyet)çi yazar Türk Dil Kurumu'na bunun için mi katılmıştı? Bunun için mi ondan ücret almıştı? Bunun için mi patırdı ile oradan ayrıldı?

Öz soyumuzdan olan Mevlânâ'mızı Farslar neden benimsiyor? Fârâbî'leri, İbnisina'ları, Ebubekir Râzi'leri,..... haydi bakalım, Cihana, Türk diye ispat etmeğe kalkış ve çalış. Ne ile ispat edeceksin? Kanları ile, canları ile, tenleri ile, ortaya çıkarmak istesen, elinde boşluktan başka bir şey kalmaz. Çünkü tenleri yoktur, ölmüştür. Amma, onları bugün, Bilim Dünyası, arapça, ölmez eserlerile, Arap olarak tanıyor. Bu tarihî kurbanlar az geldi de, şimdiden sonra (İkinci kültür dil) imizle yetişeceklerimize de (İngiliz, Fransız, Alman) mı dedirteceğiz?

Başka uluslar için, Ulus kuruluş ve yapılışında, diriminde, Dil unsurunun önemi ne olursa olsun, hangi derecede olursa olsun, bizim için, Türklük için, eninde sonunda, ulusal özelliğimizin en büyük koruyucusu, ulusal kültürümüzün kilit taşı ancak ve ancak Türk Dilidir. Benliğini, özlüğünü bulmuş Türk Dilidir.

Milliyetçi görünen ve geçinen bu yazar da, yazısının sonunda (Edebiyat Dili)mizin Türkçe kalmasını istiyor ve titizlikle istiyor. Elbette o da Türklüğümüzü zayıflatmak, yitirmek peşinde değildir. Fakat bizim için, yabancı bir dili (İkinci bir kültür dili) diye almak, Ana Dilimizin bağrına, öldürücü bir saldırmayı saplamaktan farksızdır. Vaktiyle egemen olduğumuz ülkelerde, var git bakalım, kaç tane türkteş bulacaksın. Ne oldular? Hepsi öldü mü? Hepsi Ana Yurd'a mı döndü? Hayır ne o, ne bu. Ana dillerini yitirdiler, yabancı dil kazanında eriyip gittiler, Türklüklerini yitirdiler. Bu, tarihin çok canlı ve acıklı akın örneği bize unutulmaz bir ders değil midir?

Dilimiz yüz yıllar boyunca medreselerde, arapçanın baskısı altında ezilmiş ve bir köşeye itilmişti. Atatürk tarafından, ayrık otlarından ayıklanarak kalkındırılan, kurtarılan Türkçemizi, taptaze bir fidanken, azman ormanların içine, altına atıvermek, havasızlık ve ışıksızlıktan, köklü ölüme bırakmak değil midir? Yüz yıllar boyunca, öz dilimizi, Türkçemizi sevmemek, onu yetersiz ve hor görmek yüzünden değil midir ki, Türk yüreğini sızlatan, kanatan hâle getirdi? İşte bir kaç örnek: (Bakü'de Türk Öğretmen Okulu kurulurken, şehrin büyük bilgini sayılan bir ahond

(Türkçenin sarfı mahvi olmaz, ancak arapçanın olur) diye bu dersi proğramdan çıkartmağa kalkmıştır.) (1).

(Arapçasız ne söz söyliyebiliriz, ne iki satır yazabiliriz.) — İstanbul — Mülkiye Mektebi mualimi Hacı İbrahim Efendi.) (2).

Buna benzer, dilimizi yerme ve sevmeme örneklerini, bu gün yaşıyanlar arasında da, istiyenler, görebilirler.

Yine (Türk Düşüncesi) nin 1/12/1955 de çıkan 25. sayısında Kemal Emin Bara adında birinin yazısı çıktı: (Dil Meselesi).

Dikkatsiz bir okunuşla bile derhal anlaşılır ki, bu yazı da, aynı yolda, başka malzeme ile, başyazara yardakçılık etmektedir. Bu zatın (mesele) yapmak istediği dil Türkçemiz değil, (Osmanlıca)dır. Osman oğulları elbette Türktür, Osmanlılar da. Her ne kadar, Anadolu türkleri arasında (Osmanlının alına, çingenin falına inan olmaz) denirse de Osmanlılar elbette Türk'tür. Diğer azınlıklar kendilerini ne Türk ne de Osmanlı saymışlardır. Bu böyle olmakla birlikte, Osmanlıca'ya Türkçe diyebilmek için, ya Osmanlıcayı hiç duymamış, okumamış olmalı, ya Türkçeyi bilmemeli, ya da düpedüz aka, kara demeyi göze almalıdır. Bunun için dir ki bazı açıkgözler: (Osmanlıca diye bir dil yoktur.) safsatasiyle, asıl iç duygularını gizlemeğe yelteniyorlar. (Ol bapta emrü ferman, hazreti menlehül emrindir.) i ve (Mekâtipte salevatı mefruzaya vakıt ve zamanile devam ve ulumi diniye tedrisatına ve tehzibi ahlâka ve terbiyeye ihtimam edilmesi iradei seniyei hazreti hilâfetpenahi muktezayi celilinden bulunduğu...), (... Hamidiye camii nur lâmiine azimetle salâti cumayı eda ve iktisabi fuyuzatı cenabı hüda eyledikten sonra yine gerdune süvari şevket ve nebahat olarak sarayı sad ihtivayı cenabı mülûkânelrine muavedeti pür meymeneti seniyeleri

(1) Osman Ergin: Türkiye Maarif Tarihi, cilt: 3, sayfa: 784.
(2) Aynı kitap, sayfa: 799.

şeref vukubulmuştur.) Bunları Türkçe sayanı, Osmanlı efendisi ve hanım efendisi (Etrak-i Bî idrak!) sınıfına sürgün ederdi. Çünkü onlara göre Türkçe aslâ böyle (Hünerbaz, musanna!) bir dil olamazdı. (... cidden Osmanlıca Türkçesi bir hüner, bir sanat âbidesidir... Osmanlıca çok kudretli bir dildir.) Gördünüz mü Osmanlıca hayranı zatı? Hiç olmazsa diğerleri gibi (Osmanlıca yoktur.) samiyetsizliğinin arkasına saklanmıyor. Osmanlıcayı inkâr etmek şöyle dursun, onu açıktan açığa, göklere çıkarıyor.

Kemal Emin Bara denen bu (Zatı muhterem) bu gün bile, imtiyazsız, sınıfsız cumhuriyet ve demokrasi devrinde hâlâ (Havas ve avam) diye halkı, aşağı ve yukarı, iki bölüme bölmekten zevk alıyor.

(Sırf Türkçe de bir şeye benzemez) miş! Buyurun, görün (Türk Düşüncesi) adı ve kabı içindeki, Türkçeye ve Türk'e karşı yöneltilen düşünceyi. Buyurun cenaze namazına!

★

Atatürk'ün büyüklüğünü, dehasını araştıran, çözümliyen sayısız yazılar, eserler çıkmıştır. Atatürk'ün büyüklüğü, elbette, bir çok unsurların birleşmesinden meydana gelmiştir. Fakat acaba, bükülmez gücünün, eğilmez büyüklüğünün tükenmez kaynağı, kişiliğinin çözülmez bağlantısı nedir? Hiç şüphesiz Türk'e olan sonsuz inancı ve sevgisidir. Hiç bir vakit sarsılmıyan ve eksilmiyen bu inan ve sevgi, onun ağzında (Ne mutlu Türk'üm diyene) ile erişilmez yüceltisine ulaşmıştır.

Atatürk'ten başkasının kavrıyamayacağı, havsalasına sığdıramayacağı bu engin Türklük inancı ve sevgisi olmasaydı, Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşına başlar ve atılır mıydı? Ve Mustafa Kemal (ATATÜRK) olur muydu? Aynı büyük ve kutsal inanç ve sevgi değil miydi ki, O'nu, Türk-

çemizin de bağımsızlık Savaşına başlattı? Kişiliğinin her yanını saran, kırk yıllık Osmanlıca'dan, bir silkinişte sıyrılıp kurtulmak için, ona zorlu gücü veren, aynı inanç ve sevgi değil midir?

Bazı insanların (Güneş Dil Teorisi) ile, onun Türkçeyi bağımsızlığına kavuşturma savaşından dönüş yaptığını söylemeğe ve yazmağa nasıl dilleri ve elleri varıyor? Bu zihniyeti anlamak için galiba, (Ali Kemal) gözlüğü lâzım! O zamanlar Sakarya'nın ötesine kadar çekilişini de, son (Ricat, hezimet) diye keramet savuranlar vardı. Bunun ileri atılış için hız almak olduğunu, Türklük inancı, kendi bedeni çevresini aşmıyanlar nasıl anlasın?

Şimdi, hemen diyebiliriz: Dilimizin, Türkçemizin, ana meselesi, ana dâvası, Türk Diline inanmak ve onu sevmektir. Hiç şüphe edilmesin ki, bu gün de Dil Devrimine karşı olanların çoğu bu inan ve sevgiden gereği kadar nasib alamıyanlardır. Bunun en belirgin örneği (Dilimiz yetersizdir, ikinci bir kültür dili alalım) teklifi, ikincisi ve daha doğrusu ikincileri de öz türkçeye, en ücra köylerimizde yaşıyan ve Ana yurdumuzda kalan, tarihin külleri altından çıkarılan kelimelerimize karşı yöneltilen alaylar, tiksintilerdir. Bunları güzel bulmıyorlar, zevksizlik örneği sayıyorlar, bunlara gacırtı,. gucurtu, takırdı, tukurdu, diyorlar, bunlardan onları Allah korusunmuş! Amma bunların yanında bir sürü yabancı kelimeleri, bizim, diye sineye çekiyor, ağızdan düşürmiyorlar. Niçin? Çünkü onlar çok güzelmiş, onlarda incelik, (âhenk, zarafet...) varmış. Mübarekler nerdeyse, çirkinleşti, kocadı diye, analarını da atıp, yerine (Cici Anne!) alacaklar.

Şimdi bu zihniyete karşı diyeceğimiz şudur: Türk, Ulusunu, Yurdunu, Tarihini, Dilini, Anasını, kendinin öz varlığı, onu, dünya ulusları arasında, şerefli bir yücelikte tutan varlıklar olduğu için sever, bağlanır, benimser, güzel bulur, hattâ bunların en çirkinini, en çirkin yönlerini bi-

le, dünya güzellerine değişmez. Mete, atını, avratını verdikten sonra, bir karış taşlı ve dikenli yurt parçası için Çinle savaşmasaydı, Mete olur muydu? Tarihimiz Yurt aşkını nerden bize ulaştırırdı? Neymiş, yabancı kelime almıyan dil yokmuş! Yabancı kelimelerle dilimiz zenginleşirmiş! Evet dilencilikle de, aşırmakla da insan zengin olabilir. Fakat bunun öğünülecek yönü nerde? Yabancı malı ile ne yüzle öğüneceğiz? Asıl sahibi, onu siz bizden aldınız, çaldınız, ne yüzle çalım satıyorsunuz? Derse ne karşılık verirsiniz? Kültüründe öğünülecek unsurlar, öz unsurlar gösteremiyen uluslar, çocuklarını hangi ulusal kültür ve duygu ile nasıl besleyip geliştirecekler?

İnanmağa doğru uzanan yolun başında şüphe kapısı vardır. İnançsızlık, yeni atılış ve yeni yönelişlerden, verimli çalışmalardan, insanı, daima alıkor, insanı durucu yapar veya aynı yörüngede şuursuz hareket ettirir. Şüphe, duraklamayı, gözleri oğuşturmayı, araştırma ve incelemeyi, yeni yönlere yönelmeyi sağlar.

İnanç, şüpheden sonra girilen yolun ucunda görünen ışıktır, nurdur. İnişli, yokuşlu olan, dönemeçlerle gidilen bu yolda, ufuktaki ışık, ara sıra kaybolsa da, bu, onun yokluğundan değil, tepeler, bulutlar arkasında kalışındadır. Hiç bir zahmet ve zorluğa yenilmeden yükseldikçe, o inanç ışığı bize sihirli ışınlarını yollamakta gecikmiyecektir. Bu ışınlar bizi Ulusal Ülkümüze, sevgiyle, aşkla kenetliyecek ve her türlü engelleri kopartıp attıracaktır.

İnançsızlık ve onun arkasından gelen sevgisizlik ve ilgisizliktir ki, Dilimizi, yüzyıllar boyunca, ihmaller içinde, kıyı bucaklara atarak sindirmiş ve kendi haline terketmiştir.

O, yıllarca, kendi öz soyundan gelenler yönünden sevgisizliğe, saygısızlığa uğramış, hor görülmüş, kaba görülmüş, kısırdır, hödüktür, diye itilip kakılmıştır. Yabancı diller, onun öz ülkesinde, yüzyıllarca, cirit oynamıştır.

Öksüz gibi, üvey gibi, onu kapı dışarı, ağız aşırı, atarken, yabancı dillere, kapılarımızı, pencerelerimizi, kucaklarımızı, ardına kadar açtık. Onlara uşaklık, tutsallık ettik. Sebep hep o: İnançsızlık, sevgisizlik. Dil inancımıza, Dil bağlantımıza, yüzyıllarca, sistemli şekilde, sinsi sinsi saldırıldı, sürekli telkinlerle dilimizden soğutulduk. Çünkü Dünya'ya ün salan Türk'ü benliğinden ayıracak tek çare, onu dilinden ayırmak soğutmaktı.

Atatürk'ün ulu inancı ile, irkilmez atılışı ile, kavuştuğumuz bağımsız ülkemizde, yine onun aynı ulu inancı ile, öz kültürümüzün yabancı kösteklerini koparıp atmak için Dil Devrimi yaptık, yaban kültürünün izlerini atmak için silkindik. Döküntüler, bir çoklarımızın yakasına tekrar akma gibi yapışarak, kılık ve ağız değiştirerek, tekrar saldırmaya başladılar. Bazılarımız hâlâ bunların etkisinden kurtulamıyarak, bilerek veya gaflet ederek, eski yaban inanç ve telkinleriyle, bizi tekrar, yaban severlik aşağılık duygusuna doğru sürüklemek istiyorlar.

Ülke bağımsızlığımızın, siyasî egemenliğimizin, bin bir engelini, düşmanını yenmek için, muhtaç olduğumuz kuvvet (damarlarımızdaki kan) göğsümüzdeki inanç, sevgi ve güvendir. Mânevî varlığımızın, ülkümüzün, bağımsız kültürümüzün, öz dilimizin, ana kuvvet kaynağı da yine inançtır, sevgidir, güvendir. Dil meselemizde de, bütün güçlükleri yenecek, darlıkları genişletecek, engelleri, aşacak kuvveti yine bu üç kaynakta bulacağız. Bunda hiç bir Türkün hiç bir şüphesi olmamalıdır. Evet Bilim alanının, sanat alanının da, hareket noktası şüphe, fakat sonsuz çalışma ve başarı yolu da inançtır.

Türk'e, Türk'ün tarihine olduğu gibi onun diline de inanmak her Türk'ün ilk ve mutlak ödevidir. İnanmakla iş biter mi? Elbette bitmez, ancak başlar.

Beş yüz yıldır, ulusal ülkümüz, ulusal dilimiz bizden çok uzaklaştırıldı. Öz dilimiz uğruna yollara düştük. Ne yazık ki daha ondan çok uzaklardayız, onun yıllardır kırılan, ezilen gönlünü onarmak, gönlümüze, öz yuvasına sokabilmek için çok göz yaşı, çok alın teri gerek. Bununla birlikte (damarlarımızdaki kan) göğsümüzdeki inançtan aldığımız güçle, er geç ülkümüze ulaşacağız.

Türk Dili, Türk'ü ve kültürünü, lâyık olduğu yüceltiye yükseltebilecek imkâna sahip midir? Bu şüphe saygıya değer amma, incelemeden, araştırmadan bu soruya hemen (Hayır.) demek, Türk'e ve Atatürk'e bağlılık bakımından en hafif deyimi ile, nankörlüktür.

Yüzyıllarca, düşmanlar içinde tutsak yaşadıkları halde, ulusal dillerini yitirmiyen, onu yaralamıyan, ona yabancı dizgin ve köstek vurdurmıyan, iki bin yıllık ölü gibi, sayfalar arasında kalan ulusal dili ve yazıyı Devlet dili yapan ulusu, bu yolda Türk'e örnek göstermekten, bir Türkteş olarak ar ediyorum, utanıyor ve susuyorum.

1/1/1956

Gözümüze İlişenler:

(Kolay Anlaşılmayan Şeyler)

(Bizim eski elifbemizde bir harf vardı: Thı... Genç nesiller, bu harfin nasıl yazıldığını bilmezler. Size nasıl anlatayım bunu? Bir bademi içini, uzunlamasına düz bir yere yatırınız. İkiye bölünmüş bir kibrit çöpünü bademi içinin, tam ortasına değil de, sivri ucuna doğru oturtunuz. İrice ve kabataslak bir Thı harfi oluverir. Meşhur hattatlardan İzzet Efendi, - öyle anlatırlar - bu harfi pürüzsüz yazabilmek için, tam altı ay çalışmış, o zamanın diliyle meşketmiş.

Bir gün İzzet Efendi'ye yakın dostlarından biri sormuş:

— Bir harf için de altı ay harcanır mı? Zaten, inci gibi yazın var. Eksiği nerede bu yazının?

Hattat cevap vermiş:

— Güzellik sevgisi insana her şeyi yaptırır. Eksiği ve kusuru, ancak, âhenk bütünlüğü ile sezeriz biz. Dille anlatılması imkânsız bir şeydir bu. İnsan bu âhenk özelliğini duyduğu ölçüde, güzelliğin sırrını kavramış olur.

Birçok insanlar güzellik ve sanat büyüsünün hangi duygu derinliklerinden geldiğini anlamakta güçlük çekerler. Faust'u bir başkası yazar, unutulur. Goethe işler, ölümsüz bir eser meydana gelmiş olur.

Öyle söylerler: Bir gün, Paganini (1782-1940) nin konserini dinleyen bir keman meraklısı, büyük virtuozun oteline gitmiş ve derdini anlatmış:

— Üstad, yıllardan beri keman çalıyorum. Fakat, yayda mı kabahat, yoksa kemanda mı, bilmiyorum. Seslerde kaynak duruluğu yok. Kemanımı da getirdim. Bir dener misiniz?

Paganini gülümsemiş ve demiş:

— Veriniz kemanı, bakalım...

Ve sonra en güç parçalarından birini çalmağa başlamış. Ziyaretçi, hayrandır. Ne pürüzsüz bir duruluk var bu seslerde. Paganini, kemanı sahibine uzattıktan sonra fikrini söylemiş:

— Güzel bir saz. Hattâ benim kemanım kadar güzel bir saz.

Hayran ziyaretçi, hatâsını anlamış:

— Evet, büyük üstad. Keman, kendi-başına, ölü bir şey zaten. Diriltici kudret olmadıktan sonra hiçbir hayat büyüsü dile gelemez.

Türk dilinin cılızlığından, sıskalığından söz açıldı mı, Hattat İzzet'le Paganini'nin hikâyelerini hatırlarım. Bir Dante, henüz işlenmemiş Toskana dilinden ölümsüz bir eser yaratabilir. Fakat, bir Stradivarius (1644-1737) kemanı da, anlayan gönülleri bulmazsa susar. Virtuozsuz halk

dilini, derinliklerinden uyanabilmek için, yellerini bekleyen denize benzetirim ben. Her yaratıcılık, konusu üslûplandırmak demektir. **Türk Dilinin ne suçu var?**

Baydar DERLER

(22.2.1956 tarihli Yeni İstanbul gazetesinden)

MEKTUPLAR

(YEDİ GÜN) DERGİSİNE

15/Mart/1938 tarih ve 262 sayılı Yedi Gün'ün 21. sayfasında, Bozöyük'te R. Kızılkaya'ya verilen cevapta: (Acun, övünç gibi henüz ısınamadığımız kelime namzetleri şiirde, yapma ve soğuk geliyor.) denilmektedir.

Dil ulus birliğinin temel taşı ve etiketidir. Ancak sömürgeli halkın veya ulus birliğini henüz kuramamış geri toplumların, ulusal benlik etiketi, yabancı dille yazılır. Cumhuriyetten önce bizi bu duruma sokanlardan kurtulduğumuzu sanıyorduk. Ne yazık ki öz ve arı dilimizi, bir kısım gazete ve dergilerimiz, tamamen benimsemiş değildir. Halbuki Atatürk nesli, kendisiyle birlikte, öz dilini de büyütüp geliştirmektedir. Dil Devrimine kendilerini uyduramıyanlarla, yeni nesil arasında uçurum açılmıya başlamıştır. Atatürk'e ve Türk'e inananlar, bırakılması güç olan eski alışkıları yerine yenisini koyabilmek için gereken gücü bulabiliyorlar. Hattâ bu yönde, bir çok büyüklerimiz, bazı yaşı gençlerin önünde gidiyor.

Ne acıdır ki, bazı yabancı ülkelerden bile yankı veren, öz Türkçe kelimeler, içimizde yaşıyan bazılarına soğuk geliyormuş! Bu yüzdendir ki okul kitaplarında kurulan Türk Dil Birliği, Basın'ımızda hâlâ kurulamamıştır. Hâlâ (Muallim)i Öğretmen, (Mekteb)i Okul yapamıyanlar var.

Bütün devrimlerde yayıcı rolünü iyi yapan gazete ve dergilerimizin bir kısmı, öz dilimizin yayımında geri kalıyor.

Devrim yürüyor, Atatürk nesli, Türk Gençliği kendi öz dilini konuşuyor ve yazıyor. Onu anlamayanlara ne yazık!

18/3/1938

Remzi Oğuz Arık
Arkeoloji Müzesi Müdürü
Ankara

Değerli kardeşim,

Çığır'daki yazılarınızı zevkle, ağzımın suyunu akıtarak okuyorum. Hele (Köy Kadını) yazınız için size minnettarım. Fakat bir kelime, benim pek eski bir yaramı yeniden deşti: Türk kahramanlığının ve yiğitliğinin sembolü olan (MEHMET)e siz de (Mehmetçik) diyorsunuz. Neden? Meşrutiyet münevverinin ve aristokrasisinin lütfen, merhameten, sadaka verir gibi verdiği bu unvanı, bu zavallılık ve küçüklük ifade eden deyimi neden kabullendik?

(Cik) edatı sempati ifade etse de, bu sempati, lütuf, acımak, küçümsemek, zavallılık soyundan bir sempati değil midir? Affedersiniz, belki ben yanılıyorum, hattâ belki de haddimi bilmiyorum, fakat yine de koskoca yiğit (MEHMET)e (Mehmetçik) denmesine aklım yatmıyor.....

9/8/1940

★

Sayın Akagündüz,

Ne çabuk unutuyoruz? Ne çabuk dönüyoruz? Onun yolunda yürüyeceğimize daha dün and içmedik mi? Öz dilimiz için yaptıklarını yıkmakla mı devrimciliğimizi göstereceğiz? Dil Kurultayında (Dilde tekâmülü) savunan Hüseyin Cahit Yalçın'a kafa tutanlar nerede?

Öz dilimizi yaymak işinde engelin çoğu bazı gazetelerimizden geliyor. Osmanlıcayı yazılarında yaşatarak, dilimizde ikilik ve hattâ anarşi yaratan onlardır. Onların kullandığı ağzı, o zaman Atatürk de kabul etseydi, Alfabemiz bu gün on yaşında olmıyacaktı.

Yüzde yüz inanıyorum ki bütün öğretmenler ve gençlik, Dilini konuşmağa ve yazmağa devam edecektir. Bu akıntının önüne makalelerle, buyrultularla geçilemez.

(Dil Kurumu bu işi beceremiyor, bari biz yapalım). diyordunuz. Elinizi tutan, kaleminizi çelen kim? Ne duruyorsunuz. At da sizin, meydan da.....

21/1/1939

(Yedi Gün) dergisi
Sayı: 435 7/7/1941

M E H M E T'lerle Başbaşa

(..... (Mehmetçik) rikkatten, şefkatten neden gelirse gelsin. Onların mehabet ve asaletleri yanında güdük kalıyordu. Bu eski, şehir ağzı kelimeyi reddetmek ilk kararım oldu. Güneş'e (Güneşçik) diyor muyduk? Bayrağa (Bayrakçık) dediğimiz olmuş muydu? O halde (Mehmet)e niçin (Mehmetçik) diyecektik?)

Behçet Kemal Çağlar

20/5/1941

Bugünümüzün en büyük ulusal şairi
Sayın Behçet Kemal Çağlar

19 Mayıs'ta muhakkak ki, onun yaratanını, en büyük ruh rahatlığına, sevince kavuşturdunuz.

Ne mutlu size ki Atatürk'ümüzün, Ulus'umuzun vicdanını hoşnut ettiniz. Çünkü o gün TÜRK'ün sembolünü (cik) li hakaretten kurtardınız. Ona öz ve gerçek hakkı olan (MEHMET) diye ünlediniz.

Senelerden beri ulusal vicdanımızın çektiği üzüntüyü sildiniz.

Osmanlı burjuvasının lütfettiği merhameti reddederek, efendimizi, gerçek benliği ile bize ve âleme sundunuz. Varol ulusumun büyük şairi!

Sayın Nizamettin Nazif,

Vatan gazetesinde (Mehmetler Beklerken) diye bir yazınızı zevkle okudum. Ulusal benliğimi en çok doyuran kısmı da (Mehmetçik)i (MEHMET)'e, yani gerçek aslına götüreni olmuştur.

(Mehmetçik) deyimi hangi ukalâ, hangi yarı aydın, hangi kendini beğenmiş ve üstün görmüşün icadı ve lütfudur bilmem.

Yalnız şu muhakkak ki TÜRK'ün mayası olan halk ve köylü, kendisinin özünü hiç de (Mehmetçik) diye bilmez ve tanımaz. Varsın bütün Dünya ona (Mehmetçik) desin. O hiç bir zaman (Mehmetçik) olmıyacak, daima (MEHMET) olarak kalacaktır.

8/2/1941

★

Sayın İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (*)

Öz dilimizi arılaştırmak ve zenginleştirmek için yıllardan beri yapılan işleri ve izerleri sevinçle karşılarken, bu sefer Şark yerine Garbın kelimeleri sel halinde akın etmeğe başladı. Resmî kapitülâsyonları, resmî ve müdevven olduklarından, güç de olsa, yırtıp atabildik. Fakat kelimeler öyle değil, mikrop gibi, belirsiz ve şuursuz olarak akın ediyorlar. Bu akımla dilimizin hali nice olacak? Bil-

(*) Bu yazı Yeni Adam'ın 445. sayısında çıktı.

Yeni Adam'ın notu: (Bilim terimleri de içinde olmak üzere Türkçede karşılığı olmıyan, eğer yoksa, anlamına ve Türkçenin tabiatına göre yaratılmayacak kavram yoktur. Bu böyle iken Türkçesini arıyacak ve yaratacak yerde (Enstitü) gibi yabancı sözleri kullanmak, bu işe şuursuzca da olsa, inanmamaktan ileri gelir.)

hassa resmî makamlar, resmî yayınlar, resmî ağızlar buna meydan verirse, derdimize kim çare bulacak? Osmanlı imparatorluğunun, yazılı bilgiyi köylerimize kadar götürmemesi sayesinde, geleneklerimizin ve dilimizin arı kaldığı o ana kaynaklarımıza (Enstitü)leri ve (Büro)ları biz milliyetçi ve türkçüler sokuyoruz. Yazık ve çok acı değil mi? Bu kavramlar için dilimiz kısır ve âciz mi? Sizin yalnız bilginiz değil, ondan daha değerli olan cesaretiniz bize umut veriyor.....

10/6/1943

İSTİBDADIN ASIL KAYNAĞI

Ahmet Emin Yalman Bey,

1922 denberi sizi okurum. Aleyhinizde söylenenleri duydum, yazılanları okudum. Buna rağmen sizden vazgeçmedim. Bunun sebebi özel bir bağlılık değildir. Yazılarınızın çoğunda Türklük için fayda gördüm. Sizi, tecrübeli, geniş bilgili, gezerek, görerek yazan, yazılarında samimî ve cesur görünen, Ülke için ilkelere bağlı, kamu faydasını üstün tutan usta bir gazeteci olarak tanıdım. Vardığım bu sonuçlar yüzde yüz doğru mu? Bu kadarını, şüphesiz, ancak siz bilebilirsiniz.

Fikirlerinizin ve ilkelerinizin hepsinde, hiç bir vakit, sizinle beraber olmadım. Hele Dilimizin sadeleşmesi, ayıklanması işinde takındığınız tavır ve hele 27/XII/1948 tarihli Vatan'da yazdığınız (İstibdadın kaynağı) beni büsbütün sarstı ve size isyan ettirdi. Bu tepkinin kaynağı ve sonucu yalnız şahsî olsaydı, (Bundan size ne? Başkasına ne?) deyip geçmek gerekirdi. Fakat Türklük duygusunun, Türk varlığının, Türk Birliğinin ölüm kalımı kadar önemli bir mesele üzerindeyiz. Türk Ulusunun temel taşı olan Türk dili, çekişme ve tartışma konusudur. Siz, Kutlu yapının te-

meline konan kundakları ayıklayıp, kuruluşuna uygun, onunla aynı soydan olan temeli sağlamlaştırmak istiyenlere karşı, gazetenizle, cemiyetinizle, kongrenizle saldırışa geçtiniz.

Tanzimattanberi Türkçenin arınmasına, öz benliğine kavuşması hareketlerine, ne yazık ki, Türk olduğunu ve Türkçeyi savunduğunu iddia edenler, engel olmaya çabalamışlardır.

Tanrıya bin şükür, Türk Tarihinin arı ve gür kaynağından fışkıran Türk Dili, binlerce yıl uzunluğundaki yatağından, içine atılan yabancı unsurları, kendine karıştırmadan kıyıda bırakarak, veya eriterek veya atarak bu güne kadar çağlayarak akagelmiştir. Bundan sonra daha temiz, dha duru akışına, gürliyerek devam edecektir.

Şimdi sizin fikirlerinize gelelim:

1 — İstibdat, bir veya bir kaç kişinin, çoğunluğa zorbalık etmesidir. Türk Milletinin pek azı okuyup yazma biliyordu. Harf devrimi yaptık, çoğunu az zamanda, az masraf ve az emekle okur yazar yapmak için. Bu istibdat mıdır?

2 — Türklerin hemen hepsinin soyadı, lâkabı vardı. Soyadı kanunu, olmıyanlar için de bunu sağlamıştır. Bu istibdat mıdır?

Yalnız şu var ki, Türkçede soyadın öz addan önce gelmesi âdettir. Halbuki bunun tersini yapmağa zorlandık. Soyadları meselesinde Prof. Fındıkoğlunun fikirlerini benimserim. Bunun düzelmesini dilemek Türk'lük borcumuzdur.

3 — 2590 sayılı kanun resmî alanda (ağa, hazretleri..) gibi deyimleri kaldırdı. Kanun karşısında herkes bir tutuluyor. Buna nasıl istibdat diyebilirsiniz? Bununla birlikte kendi aramızda, alıştığımız Türkçe saygı sözlerini, birbirimize söylemekten bizi kim alıkor? Bakınız ben size (Bey) dedim. Bu tarih boyunca bize kadar gelen öz türkçedir. Bunu nasıl atabiliriz?

4 — Anayasa'nın 2. maddesi Türkçe'nin resmî dil olduğunu bildirir. Buna dayanarak ilk önce kanunun kendisi türkçeleştirildi. Eskisini Türklerin azı anlıyordu, şimdiki metni ise hemen hepimiz anlıyabiliyoruz. Buna nasıl istibdat denir?

5 — Demokrasi iddiasındayız. Herkesce bellidir ki, bunun temeli, bir toplum çoğunluğunun, toplum idaresini sağlamasıdır, toplum çoğunluğunun eğemenliğidir. Şimdi Türkçe işinde, Türk Ulusunun çoğunluğunun dilini kullanmak, yaymak, onun dilini, sözleri, deyimleri, kökleri ve ekleriyle Türk Ülkesinde eğemen yapmak istiyoruz. Buna karşı okur yazarların bir kısmı cephe almıştır. Dilimizi bozuyorlar, (lisan)ımız elden gidiyor, nesiller arasında uçurum açıyorlar, (uydurma dili) zorla, istibdatla tutturmak istiyorlar, diye, teker teker veya toplum halinde yazıyor ve yaygarayı basıyorlar. Rica ederim Ulusun mutlak azınlığı olan okur yazarların bir kısmının, yılların verdiği alışkanlıkla, tutkunu oldukları bir kaç yüz veya bin, yabancı kelime için, ulusu ve (Türk lisanı)nı perde yaparak, bağırıp çağırmak en hafif deyimi ile ayıp değil midir? Aradığınız istibdadın asıl kaynağı bu azınlıkta değil midir? Onu başka yerlerde ve başkalarında boşuna arıyorsunuz, bulamıyacaksınız. Türk Devriminin, yaşlı yaşsız, gençlik kervanı, yolunda ilerlemektedir. Bu ülkü kafilesine ayak uyduramıyanlar, geride ve sapada kalacaklardır.

6 — Sizin yaştakiler çok eski Osmanlı metinlerini, nasıl tam olarak anlamıyor ve benimsemiyorsa, sizin kullandığınız, Türkçe olmıyan kelimeler de yeni yetişenler tarafından anlaşılmıyacaktır. Hattâ bir kısmını daha şimdiden anlamıyorlar. Türk Dilini, elbette yalnız okur yazarların dili olarak anlamıyorsunuz. O halde, araştırın baka-

lım, yaşamasını istediğiniz ve kullandığınız yabancı kelimeleri, diğer Türklerin çoğu anlıyor mu?

7 — Yazılarınızda bilgi ve görgüye yer vermekle beraber, amacınıza varmak için - belki de sık ve çok yazmak zorunda olduğunuzdan - eksik görülere dayanarak, eksik ve yanlış hükümler verdiğiniz de oluyor. Olayları, bilerek veya bilmiyerek, olduğundan fazla obartıyorsunuz. (Bakınız bu kelimeyi belki siz bilmezsiniz, uydurma sanırsınız, halbuki Anadolu'da (mübalâga) yerine kullanılmakta ve yaşamaktadır.) İşte bu yazınız da bunlardan biri. Fikirlerinizi istediğiniz kelimelerle söylemek ve yazmakta serbest olmayı direniyorsunuz. Bunda size engel olan kim? Fakat karşı taraftan aynı serbestliği niçin esirgiyorsunuz? Görüyorsunuz ya tezada düşüyorsunuz.

8 — Resmî dile gelince, Türkçe'dir, elbette öyle olacak ve öyle kalacaktır. Cumhuriyet devrinde, Türkçülük hayatında, Bâb-ıâli lisanını yaşatmağa kimin hakkı olabilir ve gücü yetebilir? Bunu istiyenler, istibdat diyenler (turfa müneccim) durumundadırlar.

9 — Türk Dili Türk egemenliğinin temelidir. Buna inanmıyanlar olabilir. Fikir ve kanaata saygı gerekir. Fakat biz de aynı saygıyı karşımızdakilerden isteriz. Yoksa dilimizde karışıklık, kararsızlık artık uzun boylu sürüp gidemez. Buna sebep olanlar, Türk Ulusu ve Türk Tarihi karşısında ağır bir sorumluluk altındadırlar.

10 — Kabul etmek lâzımdır ki, dilimizdeki anarşinin suçluları yalnız bir tarafta değildir. Elbirliği etmekten başka çıkar yolumuz yoktur. Siyasette, idarede fikirler ayrı olabilir, fakat fikirlerimizin anlatma vasıtası olan dilde birleşmezsek, halimiz dumandır. Tersine gayretlere rağmen dâva yürüyecektir, fakat ne yazık ki, çok emekler ve zamanlar boşa, ziyana gidecektir.

11 — Emekli kanunu tasarısını (bilmediğim, anlamadığım bir dille yazılmış) olduğunu iddia ediyorsunuz. Affedersiniz siz Türk değil misiniz ki, Türkçe bir yazı hakkında, ömrünüzce, liberallik silâhı ile, aleyhinde savaştığınızı sandığım, taassup ejderinin kalemi ile hakikati boğmağa kalkıyorsunuz? Türkçe'ye (ucube lisan) demeğe gönlünüz, diliniz, eliniz nasıl vardı?

12 — Öz Türkçe işinde, bazı yanlışlar, aceleler, yapılan kelimelerde, uygunsuzluklar, sapıklıklar olmamış değildir. Fakat (uydurma dil), (ucube lisan) diye toptan ve kesin verilen hükümler asıl uydurma değil mi? Yaşıyan ve konuşulan dil, yalnız sizin gibi bazı yazarların dili midir? Sütunlarınızda yer verdiğinizi söylediğiniz, yaşayan dil değil, kalemlerinizin iğneleriyle, zorla yaşatmak istediğiniz yabancı kelimelerdir, sanıyorum.

13 — Türkçe Emekli Sandığı Kanun tasarısı yazısını, sütunlarınıza geçirdikleri için, gazete arkadaşlarınıza (ne kadar gücendiğimi kendilerine bildireceğim.) diyorsunuz. Şaşmayın, bir gün gelecek, inşallah sağ olursanız, kendinize bile güceneceksiniz. Akıntıya kürek çekilmez. Bu yüzden size gücenenlerin ne kadar arttığını biliyor musunuz?

14 — (Uydurma dille) yazmak ve okumak zorunda bırakılan memurlara, (hocalara), (öğrencilere), (ne yapsınlar) diyerek yazıklanıyorsunuz. Böylelikle, hücumlarınız için onları vasıta yapmağa, kışkırtmağa, sömürmeğe çabağlıyorsunuz. Siz Türk memurlarının, Türk öğretmenlerinin ve öğrencilerinin, kendi öz dillerini, zorla yazıp okuduklarını nereden ve nasıl anladınız? Bir kaç gülle bahar gelir mi? Bir kaç kişi ile bir toplum hakkında bir hükme varılır mı? Siz ki Columbia'da Tarih ve sosyoloji yaptınız, eksik ve az gözlemlerle doğru hükme varılır mı? Sizin gibi beğenmiyenler, istemiyenler bulunabilir, fakat bunların çoğunluk olduklarını sizin bilmenize imkân var mı? Şu halde bu yaptığınız, affedersiniz, obartma, demagoji ve mugalata değil de nedir?

15 — Sorabilir miyim, soy adı olarak niçin (Yalman)ı

aldınız? Soyadı almak mecburî idi, fakat sizin bu kelimeyi almanız mecburî miydi ki, sizin uydurma dediğiniz dilden bu kelimeyi aldınız? Hem bunun anlamını iyi biliyor musunuz? İki heceden ibaret olan bu kelimenin ilk hecesi olan kökünün anlamını sözlükten bulun, (man) ekini de ekleyin bakalım nasıl bir anlam çıkacak?

16 — Yazınızda öğretmene (hoca)lığı lâyık gördüğünüz halde, «Talebe»yi öğrenci olarak yazmağa eliniz nasıl vardı!?

17 — (Yüzbinlerce vatandaşın her gün bu yüzden çektiği sıkıntı ve ıstırabın acısını hangi vasıta ile derliyebildiniz? Ve nasıl bu kadar insanın acısına dayanıyorsunuz? Şaşılacak şey!

Siz yüzbinler için, biz ise milyonlar için... Bilmem ki hangimiz hak tarafında, hangimiz demokrasi ve hangimiz istibdat cephesindeyiz?

Sorularınıza gelelim:

18 — Milyonlarca Türk'ün diline (tasarruf) eden, yine milyonlarca Türk'tür. Milyonlarca Türk'ün dilini hiçe sayarak, yüzyıllarca, ondan başka dille okuyup yazanlara karşı ve milyonlarca insanın diline karıştırdıkları ve uydurdukları yabancı sözlerle tasarruf etmek istiyenlere karşı, milyonlarca Türk adına, ileri atılanlardır.

19 — İstibdadı yapanlar, yüzyıllarca yabancı sözlerle Milleti idare edenler ve bunları yenenlere karşı, saman altından ve üstünden su yürüten kalıntılardır.

20 — (Dilin güzel ifade kudretini baltalayan, ince zevkine ve âhengine barbarca tecavüzü câiz gören, Milletin birbiriyle konuşmasını, anlaşmasını zorlaştırmağa cür'et eden, herkesi her gün böyle işkenceye sokan adamlar) yüzyıllarca, Millete rağmen, yabancı kelimeleri öz dilimize sokanlar ve bu yabancı kelimeleri dilimizden atmağa çalışanlara karşı duran, ayak direyenler, ya Türklüğü zayıf, ya rahatına düşkün, tenbeller, iradesizler, ya Türk Kültür Birliğine kasdı olanlar yahut da aşağılık duygusuna kendisini kaptıranlardır.

21 — (Mâzi ile hal ve istikbal arasında uçurumlar yaratmağa uğraşmanın, nesli nesle yabancı kılmağa çalışmanın mes'uliyetini) de mâzimizi Osmanlı devleti ile başlatmak istiyen gafillerdir. Biz Türk tarihinin en eski geçmişi ile, hali arasına, yüzlerce yıl, gerilen, kapanan perdeyi açıyoruz.

22 — (Dilini düzgün bir surette yazmağı öğrenmeden, en yüksek mekteplerimizden her sene binlerce talebe çıktığını) nasıl bilebiliyorsunuz? Hep aynı acele hükümler.

23 — (Edebî hareketlerimizin baltalanması)ndan neyi kasdediyorsunuz? Kimler? Niçin? Nasıl baltalıyor?

24 — (Dile bir taraftan fuzulî bir şark düşmanlığı ve ırkçılık)... Yine tezada düşüyorsunuz. Biz de Doğuluyuz, ırkçılık iddia edenler, Doğulu olan ataları ile nasıl düşman olurlar? Böyle bir şey yoktur. Türklük duygu ve sevgisi ve Türkçülük vardır. Buna aykırı ve düşman olanlarla, ister Doğulu, ister Batılı olsun, düşmanız. Dost olanlarla veya düşman olmıyanlarla, düşmanlığımız yoktur. Biz saldırgan değil, benliğini korumaya savaşan, kendimize ve başka uluslara saygı eden Türkçüleriz.

25 — (Frenk bilgiçliği taslamak özentisi) Türkçü ve Türkçecilerden uzaktır. Böyle bir aşağılık duygusuna kapılmıyacak kadar, benliğimiz ve duygumuz yüksektir.

Frenk özenticileri birer hasta, birer zavallıdır. İyi olmalarına elbirliği ile yardım edelim.

26 — (Muhafazakâr ve müteassıp) olmadığınızı, (Türk Dilinin ıslâh ve inkişafa muhtaç tarafları olduğunu) kabul ediyorsunuz da, Ahmet Emin Yalman Bey, Dil hareketine, cepheden, temelden toptan ve sürekli olarak neden saldırıyorsunuz?

Dilimizin arınması, özleşmesi, zenginleşmesi amacıyla yapılanların hepsinin doğru, tam ve güzel olduğunu kim iddia edebilir? Fakat ilkelerde anlaşalım, sağlam, doğru sonuçlara varmak için, hareketi baltalamıyalım, elbirliği ile çalışalım, tartışalım, arayalım, inceliyelim, itiraz edelim, teklif edelim, fakat Dilimizin ileri gidiş hamlesini kesmiye, kösteklemeye kalkışmıyalım. Türk aydınları, yazarları hele gazeteciler böyle çalışsalar, insanlığın yedi başlı canavarı olan bolşeviklik, istediği alanı bulabilir, aralık kalmıyan aramıza sokulabilir mi?

27 — (Geçenlerde İstanbul Muallimler Cemiyeti, ihtisas sahibi bir hey'et sıfatiyle bir dil kongresi kurdu. Bu kongrede bütün acı şikâyetler ortaya döküldü ve umumî kanaatler açık bir şekilde belli oldu. Fakat muallimlik mesleği ve kongre ile alâkası olmıyan bir takım meçhul kimseler, yine hüviyetleri meçhul kalan kötü niyetliler tarafından içeri saldırılarak, münakaşanın serbestliğini baskı altına almağa teşebbüs etmek gibi bir cür'et göstermişlerdir.) diyorsunuz. O kongrede ben de bulundum. Giriş serbest değildi, dâvetiyesi olanlar içeri alındı ve Başkanın izin verdikleri, izin verdiği kadar konuştu. Heyecanlı tartışmalar elbette oldu. Fakat (münakaşa serbestliğinin baskı altına alındığı) olmıyan şeydir. Beğenilenler alkışlandı. En son oturumda sözler bitmediği için bir karara varılmadı ve toplantı tarihi belirsiz bir zamana bırakıldı. Hâlâ da o toplantı yapılmadı veya yapılamadı. İçeriye (kötü niyetlilerin saldırıldığı) neye dayanılarak iddia ediliyor? Sizin fikirde olanların azlıkta kaldığı için mi veya kuvvetli, mantıklı fikir hücumları karşısında zor duruma düşerek bir karara varılmaması mı sizlere böyle bir hüküm verdiriyor? Kongreye yalnız sizin fikirde olanlar katılmalı, yalnız sizin itiraz ve tenkitlerinizle salon çınlamalı, oybirliğinizle protesto kararları düzenlenerek cepheniz gazetelerinin ilk sayfalarında gümbürtü ile ilân edilmeli, zafer haykırışlarınızla, Türk Dilini, kendi benliğine kavuşturmak istiyenler susturulmalı idi, değil mi?

Sizin, şiddetle ve sürekli olarak tenkit ettiğiniz tek tarafı, peşin hükümlü kongreleri, kendi işinize gelince, nasıl savunuyorsunuz, şaşılacak şey doğrusu.

28 — (Yapılan ilâna rağmen muallimler kongresinin bir türlü toplanamamasına ve kanaatini açık bir surette ifade edememesine mâni olanlar, meslekte hür ruhu ve millî ahenk ve tesanüdü baltalamağa çalışan bolşeviklerin âleti değil midir?) diyorsunuz. Toplantıya kim veya kimler engel oluyormuş? Bunu, neye kongreyi tertipliyenlerden öğrenmediniz? Merkezleri gazetenizin pek yakınındadır. Dünyayı dolaşmaktan yorulmayan siz, nasıl oldu da bu kadarcık yere gitmek zahmetinden kaçındınız? Durumu karanlık göstermek, bulanık suda balık avlamak, belki iyi bir siyaset ve gazetecilik hüneri olabilir. Fakat kültür ve bilim işlerinde bunların yeri yoktur.

Hatipler kürsüden, bağıra bağıra, o kadar serbest konuştular ki, son oturumda siz de bulunsaydınız, her halde (kanaatların açık bir surette ifade edilmesine mâni olanların) bulunmadığını siz de görürdünüz. Sizin dil hareketi aleyhinde yazdıklarınızın hepsini, daha ağır, daha şiddetli olarak, istibdadı da unutmadan, haykırdılar. Hattâ Atatürk'ün kurduğu ve vasiyetle emanet bıraktığı Dil Kurumuna, cahillik damgasını yapıştırdılar. Serbestliğin bundan ötesi her halde, sizce de can sağlığı değil mi?

29 — Türkçecileri (hulûskârlık, taassup, baskıcılık, bolşeviklik kundakçılığı(ile lekelemeğe vicdanınız nasıl razı oluyor? Madem ki, sormuşsunuz, en büyükler bile sizin fikirlerinizi haklı buluyorlarmış, o halde Türkçeciler kime yaranmak için hulûskârlık yapacaklar? Açıklıyalım: Büyük, küçük, kim olursa olsun, hiç birinden en küçük bir menfaat beklemeden ve en büyük tehditlere aldırmadan, Türkçeciliğe devam edeceğiz. (Taassup) ileri gidenler-

de değil, onları köstekliyenlerdedir. Bolşevik kundakçıları, Türklük yolunda hamle yapanlara, arkadan çelme takanlardır.

Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden bazılarının bolşevikliği benimsiyen yazı ve hareketleri sonucu olarak, sorguya çekilmelerini, öğretim hayatından uzaklaştırılmalarını tenkid etmiş (ayırmıyalım, sola saptıkları belli olsa bile onları açıkta bırakarak, büsbütün bolşevik kucağına atmayalım) şeklinde yazılar yazmıştınız. Şimdi ise dâvanızı tutmıyan, yolunuzdan gitmiyen Türkçecilere karşı, kılıcınızın ikinci yüzünü kullanarak, onlara bolşevik kundakçısı, bolşevik aleti diye saldırmaktan çekinmiyorsunuz. Hayret! Her halde keskin kılıç kullananlar yanlış hamlelerden sakınmalıdırlar.

30 — (Bize öyle geliyor ki bütçede yapılması lâzımgelen tasarrufların en hayırlısı, eski tek partinin keyfî gidişini temsil eden dil encümeninin lâğvı.....) İnsan tenkid edeceği konu hakkında önce bilgi sahibi olurda ondan sonra kalemi eline alır. Siz (Türk Dil Kurumu)nun adını bile bilmiyorsunuz, (lâğvını) istiyorsunuz. O Atatürk'ün emaneti ve mirasıdır. Devlet Bütçesi ona para vermiyebilir. Fakat o yokedilemez, ancak yeniden düzenlenir ve kuvvetlendirilir.

31 — Büyüklere söz rüşveti vererek, onları kendi dâvanız için kazanmak istiyorsunuz. En sonunda da Hüseyin Cahit Yalçın'ı koltuklıyarak, yardıma çağırıyorsunuz. Türk yazı dilini sadeleştirmekte, alfabe devriminde, en karanlık, en taassuplu devirlerde, kalemini, hür ve cesur Türkçeciliğin emrinde kullanan bir Hüseyin Cahit Yalçın nasıl olur da, şimdi bu dâvanın aleyhindekilerin cephesine geçer?

★

32 — Kanaatımızca bu dâvanın çıkar yolu şudur:

Türk aydınları ilkelerde birleşmelidir. Her aklı başında Türk'ün kabul edebileceği açık ve kesin ilkeler şunlar olabilir:

I — Dilimizi, bilhassa yazı dilimizi, okur yazarların dilini, sadeleştirmek, Türk Ulusu büyük çoğunluğunun yaşatmakta olduğu, öz benliğine sahip yapmak, bu suretle dil birliğimizi kuvvetlendirmek, dilimizi zenginleştirmek mümkündür. İleri milletlere göre bu iş bizde daha kolay olabilir. Çünkü okur yazarımız daha azdır, Aydınlarımız yazı dillerini, büyük çoğunluğun kullandığı öz türkçe ile birleştirirlerse, mesele az zamanda çözülür. Yoksa geçen her yıl, bu işi imkânsız kılacak kadar, güçlüğe doğru götürecektir. İleri milletlerin yapamıyacağı dil devrimi bizde yapılabilir. Çünkü bu iş yeni dil yaratmak ve uydurmak değil, yukarda da söylediğimiz gibi, okur yazarlarımızın, okuyup yazma bilmiyenlerimizin dilini kullanması ile yapılacaktır.

2 — Bilim deyimleri için kelime yapmak mümkün, lâzım ve faydalıdır. Türkçemizin ek ve kökleri buna çok elverişlidir. İnanmıyanlar, incelemeden, görüp, duyup bilmeden, peşin hüküm verenlerdir. Yalnız yapılacak kelimelerin, kavramına iyi uyması, Türkçemizin yapısına iyi uyması, sonra da mümkün olduğu kadar, kısa ve güzel olması lâzımdır.

3 — İleri milletler tarafından kullanılmakta olan ortak kelime ve deyimler, dilimize uydurularak, bizde de kullanılmalıdır.

4 — Türkçemizde karşılığı olan yabancı kelime ve sözler atılmalı ve alınmamalıdır. (böyle yabancı kelimeler ister Doğu ister Batı dillerinden olsun bizim için aynı olmalıdır.)

5 — Türkçede karşılığı olmıyan ve şimdiye kadar, okur yazar olmıyanlarımızın da kullandığı yabancı asıllı ke-

limelere ilişmiyeceğiz. Onlar bizim malımız olmuştur. Dünyada tam saf dilli ileri bir ulus yoktur ve olamaz.

6 — Doğu uluslarından alınarak kullanılmakta olan türkçeleşmiş kelimeleri, yabancı diye atarak, yerlerine Batı dillerinden kelimeler almak doğru değildir. (aritmetik, geometri, problem, büro şefi, ofis, rötar...) gibi bir sürü kelimeler için, o ne perhiz, bu ne turşu, denir.

7 — Dil Kurumu, memleket aydınlarının serbest seçimi ile, genişletilmeli, kuvvetlendirilmelidir.

8 — İşlenecek kavram, kelime ve deyimler, geniş, derin bir incelemeye tutulmalı, basınla yayılmalı, teklif edilmeli, herkesin fikri alınmalı, dinlenmeli, kesin şeklini aldıktan sonra okullara ve hükûmet dairelerine maledilmeli basın ile kullanılmalıdır. Okullar ve daireler yeni kelimeler için deneme alanı olarak kullanılmamalıdır.

Vaktiyle doğu dillerinden, mal bulmuş mağribi gibi, yığınla kelime aldık ve bunu hüner sandık, üstünlük saydık. Şimdi de Doğuya arkamızı çevirdik, yüz binlerce Türk'ün kanı pahasına, kaldırdığımız kapitülâsyon yerine, dil kapitünâsyonuna ağız ve kucak açtık. Batı dillerinden kelime almayı marifet sayıyor, bilgiçlik, medenîlik taslamaya kalkıyoruz. Ne yokuş, ne iniş, düz yolun suyu mu çıktı? Artık yeter, kendimize Türklüğümüze, Dilimize dönelim, ona güvenelim, onu öğelim, onu sevelim. Ötelerinde uçurum olan iki ucu da bırakalım, ortaya gelelim. Aşağılık duygusunu bırakalım, Türklüğün şerefli göklerine yükselelim, enstitüleri bırakalım, ocaklarımızı tüttürelim.

Bir yazınızda ne güzel anlatmıştınız: köylü, köy bürosu'na (köy borusu)diyormuş. Batı dili züppelerine bundan güzel yuf borusu olamaz. Batı medeniyeti, Batı tekniği, Batı bilgisi, Batı dili, evet lâzım. Fakat, Türk'ün benliğini meydana getiren, yapan Türk kültürü, Türk dili, her kültürden, her dilden önce gelir. Dilimizi ve kültürümüzü, karıştırarak onun öz benliğini bozmıyalım, onu soysuzlaştırıp maymunlaştırmıyalım. Buna hiç kimsenin yetkisi ve hakkı yoktur, olamaz da.

Ergeç, düşe kalka, yazışa, döğüşe, bütün Türklerin Türkçe yolunda birleşeceklerine, kuvvetle inanıyorum. Çünkü, sağdan soldan sıkıştırmalarla yol gittikçe daralmaktadır. Türk olarak yaşamak için Türklük bayrağına hep birlikte sarılmaktan başka çaremiz yoktur. Yabancıların sıkıştırması ve kışkırtması, zoru ile değil Türklük şuuru ve nuru ile yolumuzda ilerliyelim.

5/1/1949

Sayın Cemal Artüz (İstanbul Muallimler Birliği Başk.)

Öğretmen Okullarını Bitirenler Derneği'nin 2/7/1949 da yapılan kongresinde, İstanbul öğretmenlerinin, tek tek, ayrılıktan kurtulduklarını, fakat toplum halinde ayrıldıklarını, bunun, meslek ve meslektaşlar için hayırlı ve faydalı bir hareket olmadığını, kanunlarda ve Devlet kadrosunda (Öğretmen) denilen kimselerin (Muallim) adıyle dernek kurmalarının doğru olamıyacağını (Muallimler Birliği) ile anlaşarak, (İstanbul Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği) halinde birleşmemizi dilemiştim.

Verdiğiniz cevapta: (Muallimler Birliği'nin, eski birliğimizin, tarihe mal olan, adını yaşatmak amacı ile kullanıldığını ve Muallimler Birliği'nin bütün üyelerinin (Öğretmen) olduğunu açıkladınız.

Sayın ülküdeşimiz, Edebiyat öğretmeni Cemal Gültekin, bu düşüncenizi doğru bulmadı ve: (Öyle ise, Kızılay'ı bırakalım, (Hilâli Ahmer)e dönelim, Çocuk Esirgeme Kurumu'nu atalım, (Himayei Etfal)i geri getirelim. Onların da tarihî adları vardı. Ne hacet, Türklük uğruna, altı yüz yıllık (Osmanlılığı) bırakmaktan çekindik mi?) Dedi. Sayın ar-

kadaşımın fikirlerini yerden göğe kadar doğru bulur ve desteklerim.

Hoş görürlüğünüze güvenerek, açıklamanızın gerçeğe de uymadığını belirtmek isterim.

(Çatımızın altındakiler hep öğretmendir.) buyurmuştunuz. Halbuki Birliğin dergisi olan ve (Bilgi yolu ile birlik) kurmak istiyen (Bilgi) nin bilhassa 1/7/1949 tarih ve 27. sayısında birlik değil, üçlük, hattâ dörtlük yapılmaktadır. Evet onun sayfalarında: 1 — Öğretmen, 2 — Muallim, 3 — Hoca, 4 — Profesör, yan yana, alt alta dizilmişler.

Aynı derginin 2. sayfasında: (Ruhiyatın ilköğretim mensupları için faydaları) - Sanki diğerleri için faydasızmış gibi - yazısında, sayın prof. ilkokul öğretmenlerine (İlk muallimleri), orta ve lise öğretmenlerine (Hoca)lığı lâyık görmüş...

5. Sayfada bir yazı başlığı: (Muallimler Hakkında Yeni Bir Terfi ve Terfih Kanunu Tedvinine Dair)

20. Sayfada: (Muallimler Birliği Dil Akademisi Talimatnamesinin 3. maddesinin ilk fıkrası: a - Muallimler veya meslek dışı münevverler...

26 sayfada: (Türkiye Muallimler Bankası)

30. » : (Türkiye Muallimler Umumî Neşriyat Kooperatifi).

Yazıları var. Affedersiniz, bizim bilgimiz ve kültürümüz yüksek değil de kavrıyamadık, bu yazılarda geçen (Muallim) ve (Hoca) kelimeleri de yine (tarihî) oldukları için mi ortaya atılmış kalıntılardır? (*)

1949

(*) Bu yazı, İstanbul'da "Aylık Öğretmen" dergisinin 20. sayısında çıktı.

YENİ İSTANBUL GAZETESİ BAŞYAZARI

Sayın M. Nermi'ye,

Siz de görüyorsunuzdur, çeşitli yayınlarla, sürekli şekilde, frenk kelimeleri dilimize akın etmektedir. Sanki Türkün benliği ve bu benliğin özü olan dili yokmuş veya bu dil saygıya değmezmiş gibi, çok bayağı bir aşağılık duygusunun korkunç salgını hüküm sürmekte... Eskiden arapça ve acemceden aktardığımız kelimeler yerine şimdi de Batı dillerinden, sıkılmadan, dilencilik etmekteyiz.

Yeni İstanbul da içlerinde olmak üzere, gazetelerde (Konsey, assamble, janr, senkronizasyon, kurvaziye.....) gibi yeni türediler, günden güne, artmaktadır. Bu salgınla savaş etmek, için bilgi ve duygu gücünüz olduğu gibi bir de (Yeni İstanbul)unuz var. Bu gazetede bir dil sütuncuğu, bir uyarma ve ünleme bucağı açamaz mısınız?

Bu dil köşesinde, her gün, gazetelerde, dergilerde veya diğer yayınlarda görülen yabancı kelimeler, yanlış sözler tenkid edilse, onların yerine türkçeleri bulunup konulsa faydalı olmaz mı? Ama bu hareket yalnız Batı dillerine karşı değil, her türlü yabancı sözler için yapılmalıdır. Şimdilik, hiç olmazsa, yazı ve haber başlıklarının öz Türkçe yazılması sağlanamaz mı? Meselâ: (Müstakil) gazete yerine, bağımsız gazete, (Müdahale) yerine, karışma, (İstirdat) yerine, geri alma, (İzahat) yerine, açıklama, (Tesis eden) yerine, kuran, (Müessese) yerine(kurum, denemez mi? Uluslararası kullanılan kelimeler için bir taassuba lüzum yok. Araplar, sinemaya, (Halviyat) lokantaya, (Mat'am) elektriğe (Kahrıba) telefona, (Elhatef) diyorlarmış, biz bu derece aşırılık istemiyoruz, fakat bu günkü kadar da sınır ve gümrük açıklığı, günün birinde bizi kültür iflasına ve istilâsına, fikir sömürgesi olmağa sürükliyebilir.

Türkçenin yetersizliğini, fakirliğini yine öne sürebilir-

ler. Siz de bilirsiniz ki Türkçe fakir değildir. Fakirleştirilmiştir. Kutsal dilimizi, ihmal edilmiş durumdan kurtarmak en birinci ulusal ödevimizdir.

1950

Yeni İstanbul Başyazarı M. Nermi'den
Süleyman Nuri Öz'e,

Bizde eski medrese kültürünün yarattığı bir edebiyat ve dil zevki vardır ki: henüz yaşıyor. Bununla elbette güreşeceğiz. **Türkçemiz, çalışırsak, çok yakında bütün çağdaş kültür dillerinin olgunluğuna kavuşacaktır.**

Türkçemiz, şimdiye değin incelemek ve öğrenmek fırsatını bulduğum dillerin en zenginidir. Fakat bir dili şairleri, edipleri yüzyıllardan beri boyuna dirseklerse, onun kabalığına inanmakta direnirse o dil, elbette bu pereseye düşer. Bizim fikir adamlarımız çok yanlış bir aylayışa saplanıp kalmıştır: Sözler doğarmış, yaşarmış ve ölürmüş, hattâ öldükten sonra da artık dirilemezmiş. Bu beylik ve temelsiz sözleri her toplantıda dinliyebiliriz. Bir yığının ulusal sezgisi henüz uyanmamışsa, benliği körleşmişse ne yapabilirsiniz?

Yahudiler eski İsrail devletini diriltmek aşkını duyduktan sonra büsbütün ölü bir dili, İbraniceyi dirilttiler de biz henüz bunun farkında bile değiliz.

Biz İstanbul sözlüğünde yoktur diye, milyonlarca Türk'ün konuştuğu sözleri dilimize yanaştırmıyoruz bile. Türkçülük yalnız tarih bilgisi türkçülüğü değildir. **Türkçülük, her şeyden önce, Türk Kültür aşkı ve ondan doğan yaratıcı benliktir.**

Biz, dünya kültürünün uçurumlarında mı sürüneceğiz? Her topluluk kendi diline bağlanırken, biz, medrese kültürünün görünmez ağları içinde mi çırpınacağız? Büyük Türk Devriminin açtığı geniş yola arkamızı mı çevireceğiz? Hayır, bunların hiç biri olmıyacaktır ve Türklük kendisini, duru kaynağını mutlaka bulacaktır.

İstanbul: 1950 M. Nermi

§

(Tedrisat Mecmuası)

Çok Sayın Kemal Kaya,

Yirmi altı yıllık meslek hayatımda, bir çok hırpalanmalara rağmen, çözülmiyen ve gevşemiyen öğretmenlik bağının ilk örgüleri arasında (Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası) nın kuvvetli lifleri vardır. Heyecanlı genç öğretmenlik yıllarımı hatırlattınız...

Bu ismi (Tedrisat Mecmuası) o eski eserin hâtırası ve devamı olarak çıkardığınız anlaşılıyor. Kadir bilirlik vefalılık duygularınıza ben de katılır, hâtıraya saygı ederim.

Fakat daha büyük bir kadir bilirlik ve vefalık duygusu ile, yani ulusal duygu ile, Türk öğretmenine yardımı amaç edinen bu eserin, bizim elimize, kendi dilimizin kelimeleriyle: (Öğretim Dergisi) olarak verilmesini rica ediyoruz.

Tarihimize çok bağlıyım, fakat siz de takdir edersiniz ki (Tedrisat Mecmuası)nın tarihimizde yeri olsa bile, onun kökünde yeri yoktur, devamında da olmamalıdır. Yalnız tarihimizin değil, kültürümüzün de özünde ve mayasında var olan kök ve eklerle yapılan (Öğretim Dergisi)ni kurarak yaşatalım.

Şunu da hatırlatmama izin verin, (Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası)nın kurucusu, meşhur Sâtığ Beyin memleketi Suriye'de bile ulusal dile, bizden çok daha titizlikle bağlılık gösterilmektedir. Araplar (Tramvay, taksi, otel, lokanta, sinema, telefon, elektrik, üniversite, profesör.....) gibi

uluslararası kelimelerin bile arapçasını yapmışlardır. Bunların yabancılarına hiç yer ve yüz vermiyorlar.

Türk kültür birliğini ve özlüğünü sağlayacak Türk öğretmenlerini yetiştirecek bir okulun başındasınız. Ricamı ve hatırlatmamı, yaşlanmama rağmen, asla gençliğinden vazgeçmiyen ulusal öğretmenlik duygumun hırçınlığına bağışlayın.

1951

(Tedrisat Mecmuası)nın mayıs/1951 tarih ve 3. sayısında verilen cevaptan:

Engin heyecanınızın ve ulusal duygunuzun yerinde ve yolunda ürperişlerini mektubunuzda ve küçük kartınızda saygı ve sevgi ile takıbettik. Bu satırlarınızda, çalışmalarımıza karşı gösterdiğiniz yüksek alâkayı da sezmiş bulunmakla kendimize de bir kıvanç payı çıkarmaktayız. Yalnız, buyurduğunuz değişikliği yapmanın bu gün için pek zor ve bir çok hukukî ve malî formalitelere tâbi olduğunu elbette bilirsiniz veya hiç değilse kestirirsiniz.....

Sayın Falih Rıfkı Atay,

Gazetenizin ilk sayfasında (Müdafaa, Mektep, Millî hâkimiyet...) kelimeleri göze batıyor. Siz ki Dil Devriminin yapıcıları arasındasınız, siz ki (Müdafaa)yı (Savunma) yaparak savundunuz, şimdi ne oluyor? Size de mi (Sen de mi Brütüs?) diyelim?

Günlük ve acele yazılarda, kelimelerin Dil Devrimine göre ayarlanması pek mümkün olmazsa da, Osmanlıcayı ayıklıyan Türk eleğinin deliklerini bir az daha daraltamaz mıyız?

Devrim'den (İnkilâp) a dönmenize ne diyelim? Devrimin eseri olan Okul'un üstüne (Mektep)i çökertiyor, bazan

da içinden öğretmeni çıkartarak yerine (Muallim)i oturtuyorsunuz.

Siz (Millî Hâkimiyet) yazdınız, Sayın Nadir Nadi (Ulusal Eğemenlik) yazdı. Siz (İnkılâp) yazdınız, o Devrim. Siz (Mektep) yazdınız, o, Okul, Siz (Tamim) yazdınız, o, Genelge... Bu karşılaştırma böyle mi ayrılık göstermeliydi?

Sizin Dil Devriminden yana (ortacı da olsanız) olduğunuz biliniyor. Gelişi güzel bir yazar olsaydınız (Sizin uyarmanızla mı kelime değiştirip kullanacağız?) diyerek, bizi tersliyebilirdiniz. Halbuki siz öyle misiniz?

Bakınız bir edebiyatçı sizleri kastederek, bir yazısında: (Sine-i millet) diyecek kadar geri gittiler..) diyor. Dil devrimcilerinin böyle bir takazaya uğramaları acı değil mi? Bunu diyen de kim? Güzelliği uğruna yabancı kelimeleri Türkçe diye bağrına basıp, asıl Türkçelerini, çirkin diye silkip atmak istiyen bir edebiyatçı. Dil Devriminin, gerilere doğru, kolaylıkla ve hızla, nasıl itilip kakılabileceğini, yuvarlanıp gidebileceğinin takdirini, psikolojik kavrayışınıza ve keskin dikkatinize, saygı ile sunarım.

1952

Yeni İstanbul Gazetesi Başyazarı
Sayın M. Nermi,

Türk'ün en büyük kültür dâvası, yabancı kelimeler tarafından sarmaşık gibi sarılan öz dilimizin benliğini, birliğini bulma, kurtarma ve geliştirme dâvasıdır.

Sınıflarda öğrencilerimize, okuma alışkısı vermek, yurt ve ulus işlerine ilgilenmeyi geliştirmek için, gazeteleri tâkip ettirmek istiyoruz. Fakat bu amacı gereği gibi sağlıyamıyoruz. Çünkü, çocuklarımız, gazetelerde yazılanların çoğunu anlamıyor. Bu yüzden gatezeleri sevmeyi bir yana bırakalım, onlara karşı ilgi bile göstermiyorlar.

Bir gün öğrencilerimden birisi, okuduğu gazetede

rastladığı şu kelimelerin anlamını sordu: 1 — Talebetmek, 2 — Tevdietmek, 3 — Tediyeetmek, 4 — Tebliğetmek, 5 — Tevzietmek. Bunların türkçelerini söylediğim zaman aynen şöyle dedi:

(Bunları yazan Türk değil mi öğretmenim? Neden türkçelerini yazmıyor?)

Bu küçük Türk'ün ulusal duygusunun isyanına ne cevap verilebilir?

Radyo haberlerini dinliyor, anlamıyorlar. Ne yapsınlar? (Ademi mes'uliyet, ademi takip, defteri mahsus, iyzametmek, mensubini, şayanı şükran, şayanı dikkat, nazarı dikkat, tasvibetmek, peyderpi, tedricen, ihdasetmek, hey'eti umumiye, kalemi mahsus, muvasalat, müteveççihen, zayiat, iltihak, istişare, matuf, cenah, müstakbel, gayri kâfi, müteakiben, inşa, imtinaetmek, idarei örfiye, nüfuz, deruhdetmek, umde, müzayede, addetmek, sârî mahfil, mahafil, ihtiram, lâalettayin, tâli, tefrik, tefriş, âmme, sevketmek, müteallik, muallâk, tâlik, teati, nezdinde, terakki, hasar, iştirak.....) gibi yabancı kelimeleri ve deyimleri Türk çocuğu nasıl ve neden anlasın? Arap çocuğu mu bu? Osmanlı Devleti zamanında olsaydı mesele yoktu. Daha (Elifbe) ile birlikte, Osmanlıca, dediğimiz, arapça ve farsça deyimleri, dil kurallarını da zorla, dayakla belletirdik. Amma çok şükür, Atatürk'ün Türk elile okullarımız ve çocuklarımız bu azılı ve yıllanmış yabancı baskıdan kurtuldu.

24 ve 25 şubat/1952 tarihli bir ajans haberinde görülen ve hepsinin türkçe karşılığı bulunan şu yabancı kelimelere bakın:

(1 — Kuvvei maneviye, 2 —mevcut, 3 — müteredditt, 4 — ümitvar, 5 — müteakip, 6 — şayanı temenni, 7 — kongre akdi, 8 — muadil, 9 — müstahsil, 10 — in'ikâs, 11 — spekülâtif, 12 — Temevvüç, 13 — âhenk, 14 — Lîder, 15 — mevzu, 16 — îmâl, 17 — vasatî, 18 — malûmat,

19 — müdahale, 20 — tevazün, 21 — bilcümle, 22 — bilâistisna, 23 — akîm, 24 — hebâ, 25 — tahşidat...)

Bir de (uydurma dil) taranesi tutturduk. Bir kaç uydurma kelime yanında, şimdiye kadar duymadığımız, bilmediğimiz, fakat halk içinde konuşulan yaşıyan öz türkçe kelimelere de (uydurma) diye saldırmaya ne hakkımız var? (Halk dili, konuşma dili) denince, neden yalnız İstanbul aklımıza geliyor? İstanbul şivesi evet, fakat yalnız İstanbul lehçesiyle, diyeleği ile Türkçemizi daraltmağa ne hakımız var? Meselâ: (Yitirmek, çimmek, obartmak...) gibi, yazı dilimizde görmediğimiz, binlerce kelimemiz var. Bunları, ihtiyaç halinde, yazarlarımız da, onları konuşan Türkler gibi, neden kullanmasın? Niçin köylümüzün, halkımızın, öz kelimelerine yan bakalım? Niçin onları kaba veya hor görelim? Ne vaktadek, kendimizi bir yana iterek, yabancıya, gereğinden artık, yüz verip gideceğiz?

Biz, Arap, İran dillerinin salgınından kurtulalım derken, şimdi de, Batı dillerine ağız ve el açmağa koyulduk. Kutsal Türkçemizi neden gereği kadar sevemiyor ve benimsemiyoruz? Batı uygarlığına girdik, bir çok uluslarca ortaklaşa kullanılan kelime ve deyimleri, biz de alalım, kullanalım, pekiyi. Fakat biz böyle mi yapıyoruz? Türkçelerini beğenmiyor, bir çok Batılı kelimeleri, anadilimizden üstün tutarak, benimsiyoruz. Ne yazık ki, Tanzimat'tan beri aşağılık duygusunu, yaban hayranlığını, hâlâ kökünden söküp atamadık.

Benliğimizi bulmak ve kurtarıp yüceltmek için yaptımız Atatürk Devrimlerine rağmen...

§ 1952

Felsefe öğretmeni Sayın Ziya Somar'a,

15/Kasım/1952 de yapılan İstanbul Öğretmenler Derneği Kongresinde: (Ben her muallim toplantısına giderim)

demenize karşı: (Bu, muallimler değil, öğretmenler toplantısıdır) diye size cevap vermiştim. Buna karşı siz de: (Kelime üzerinde durmıyalım) buyurmuştunuz.

Bu şekil tartışmanın, seçim sırasında yeri olamayacağı için susmuştum. Size değer vermeseydim, bu satırları da yazmaz, susmağa devam ederdim.

Evet Ziya Bey, İstanbul'un bir avuç aydınına, Rüstempaşa medresesinin küçük bir odasında, Türk Dili için ömrünü harcıyarak çalışan, Türkçü, Türkçeci, Necib'i, sevgi, saygı ve heyecanla anan ve anlatan, kültür çalışmalarının, İstanbul'un tekelinde olamayacağını iddia eden ve bu vesile ile, benliğimi, özümden kendisine bağlıyan Ziya Somar'la aynı fikirdeyim, evet, kelime üzerinde durmıyalım.

Şu var ki, Türkçü Necib'i öven Ziya Somar, karşılığı olan, bulunan veya yapılan kavramların, yabancı veya yabancı asıllı olan kelimeleri üzerinde durmaz sanıyorum. Yoksa siz de mi (Muallim) türkçedir veya türkçeleşmiştir, diyeceksiniz? Öğretmen, hele türkçü öğretmen (Muallim)in türkçeliğini nasıl kabul ve iddia eder?

Kelime üzerinde durmayalım, evet sizinle birliğim, ancak dilimizi sarmaşık gibi sarmış yabancı kelimeler üzerinde durmayalım. Artık yeter, dilimizi de, ulusumuz gibi, kendi benliğine, kendi hürriyetine, bağımsızlığına kavuşturalım.

Elbette, yüzde yüz arınmış dil olamaz. Fakat insaf edin, Dilimizde, mümkün olan, arınma yapılmış mıdır?

Kelime üzerinde, softaca, iskolâstikçi, mugalatacı ve eğitimciliğe aykırı olarak durmanın şaheser örneklerini, mensup olduğunuz, Muallimler Birliği'nin (Bilgi) dergisi kolleksiyonu arasında, bol bol bulabilirsiniz. Size bir kaç misal vereyim:

Bilgi-Sayı: 13 sayfa: 26 (Kârvan Yürüyor.)
Bilgi-Sayı: 14 sayfa: 2 (Lisanî engeller)
Bilgi-Sayı: 39 sayfa: 30 (Çatlak Bir Ses)

Bilgi-Sayı: 44 sayfa: 2 (Bize öğretmen değil muallim gönderiniz.)

Bilgi-sayı: 43 sayfa: 11 (Dil işinde hâlâ Devlet zoru mu? (Mektepler, okul, hocalar, öğretmen olduktan sonra bozulan.....) **(O halde hemen kelime yolu ile ahlâka dönelim, hakikî, tam türkçe olan, mektep ile, muallime kavuşalım.)**

Sizin de Türk benliğinizin havsalası, (Muallim)i (Hakikî ve tam türkçe) sayacak kadar geniş midir? Yoksa, bir Türk veya Türk toplumu tarafından, Türkçe kök ve ekle yapılan veya, bir çoklarının alayla ve kendini beğenmişliği yönünden bükülen dudakları arasından döküldüğü gibi, uydurma denilen (Öğretmen)i içine alamayacak kadar, dar mıdır?

(Bu mesleğe girerken bize muallim dediler, öyle gidiyor.) gibi bir şey daha söylemiştiniz. O halde, biz dünyaya gelip toplum hayatına başladığımız zaman da size ve bize (Osmanlı) demişlerdi. Şimdi neye öyle demiyoruz? Türklük duygusunu geliştirecek bir mesleğin öncüleri arasında bulunması gereken siz Türk felsefe öğretmenin de mi Türklük bilinci (şuuru) - affedersiniz - pusludur? Veya istemediği halde, alışkısından kurtulamayacak kadar mı irade yoksuludur?

1952

Sayın Salâhattin Arıkan

(Öğretmen) dergisi sahibi — Ankara

(Öğretmen)i, çıktığı günden beri, mesleğimizin maddî ve mânevi dâvalarını, eğilmeden, savunan ülkücü bir dergi olarak tanıdım, sevdim ve bağlandım. Gönül istiyor ki, o bu yolunda, sapmak, dönmek değil, duraklamadan da ilerlesin.

Son zamanlarda, Öğretmen'de çıkan bazı yazılarda,

Türkçemiz bakımından geriye dönüşler görerek üzüntü duymaktayım.

Benim bildiğime göre - her halde siz de aynı bilgiye sahipsiniz - ülkücüler, ülkü yolunda tek kalsalar da dönmezler.

Dost yüze söyler, tenkidini arkadan değil, önden yapar. Bu ilkeye uyarak sizi ikinci defa tenkit ediyorum:

Öğretmen'in 80 inci sayısının 1. sayfasında (Maarif Vekili Celâl Yardımcı'ya açık mektup) var. Bu yazı, Öğretmen'de çıkıyor, imza da (Öğretmen) dir. Gelgelelim içinde tam dokuz tane (Muallim) kelimesine karşılık yalnız bir tanecik (öğretmen) var. Bu bir tezat değil midir? Hattâ, affedersiniz, bir ihmal, belki de bir samimiyetsizlik değil midir? İnsana, o ne perhiz, bu ne turşu demezler mi? Yoksa siz de, İstanbul (Muallimler Cemiyeti)nin (Bilgi) dergisinde, bir zamanlar yayınlanan (Kelime yolu ile ahlâka doğru...) reçetesinde tavsiye edilen (Muallim) hapları ile tedaviye mi başladınız?

Derginizde, son zamanlarda (Mektep)ler, (Muallim)ler, (Hoca)lar... gırla gidiyor. Siz de mi dümen kırdınız? Siz de mi dilden dönüklerin safına katıldınız?

Şahsen de gördükten sonra, açık kalpliliğinizi ve cesaretinizi takdir ettim. O halde bu işte de açık olmaktan çekinmiyeceğiniz besbellidir. Onun için diyorum ki, istemiyorsanız (Öğretmen)i bize bırakın, (Muallim) size mübarek olsun.

1954

Sayın S. N. Öz,

..... Ben, din konusunda lâyık, dil meselesinde de tabiî tekâmülcü bir hocayım. Türk cemiyetinin mektep kelimesine okul kelimesinden daha yakın ve alışık olduğunu sanıyorum. Fakat halk, (badema) kelimesini kullanmaz.

Binaenaleyh, ona uyarak (Bundan sonra) demek daha uygun olur. Dile Devletin fazla müdahalesinin, öğretimi ne hale getirdiğini siz daha iyi bilirsiniz.

Ben, muallim olarak tayin edildim. Muallim kelimesi, öğretmenle değiştirildi. Bütün basınla beraber buna uyduk. O tarihte çıkan bu derginin adı da (Öğretmen) oldu. Anayasa'daki değişiklik dolayısiyle belki de yine muallimi kullanacağız. Fakat bir isim olduğu için derginin adı tabiatiyle öğretmen olarak kalacaktır. Çünkü, dil meselesi bizim için müstakil bir dâva değildir. Hattâ din de böyle. Bu meslek dergisinin dâva ve meseleleri meslekîdir. İçtimaî müesseselerle mesiek bakımından ancak ilgilenir.

Nihayet bu cemiyet hangi kelimeleri benimser ve kullanırsa bu dergi ona uyar.....

Ankara 1954 : S. Arıkan

★

Sayın S. Arıkan,

..... Dilimizle her Türk'ün, her Türk öğretmeninin ilgilenmesi, ödevlenmesi pek tabiîdir. Dil konusunda, görüş ve kanaatlarımız birleşik değil.

Sizden rica edeceğim, önce şu iki kitabı: (Türk Dili İçin Prof. Sadri Maksuî Arsal ve (Atatürkçülük) Dr. Arın Engin) lütfen okuyunuz, ondan sonra hâlâ fikirlerinizde bir değişiklik olmazsa, istediğiniz şekilde konuşuruz. (Ben dilci değilim, olmaya da niyetim yok.) Demeyin, rica ederim. Ben de aynı durumdayım. Fakat Türk öğretmeni sıfatiyle, dilimi, şuurlu şekilde sevmeğe, tanımağa ve korumağa kendimi yetkili ve ödevli sayıyorum...

1954

(Cumhuriyet) Gazetesi Başyazarı

Sayın Nadir Nadi

Rahmetli Türkçü babanız adına, 1954-1955 yılı için, sorduğunuz (İnkılâpları Nasıl Koruyabiliriz?) sorusunun en güzel cevabını mükâfatlandırmağa karar vermenizden ötürü, gerçekten tebrike lâyıksınız.

Yalnız (İnkılâp) yerine (DEVRİM) le, gazeteniz, koruma işine ilk adımı atmış olsaydı, daha güzel, daha içten bir başlangıç olmaz mıydı?

Siz ki baş yazılarınızda, devrimlerimizi, güzel ve sade Türkçemizle daima savunmaktasınız, bu kadarcık bir düzeltmeğe hakkınız ve yetkiniz yok muydu?

Gazeteniz, çeşitli kanaat ve fikirlere, sütunlarında yer vermekle, gerçekten medenî hoşgörüye, toleransa güzel bir örnek olmaktadır. Bununla birlikte, içten Atatürk devrimcisi olduğunuz, kaleminizin, daima, devrimlerden yana işlemesinden bellidir. Hattâ (Yunus Nadi Mükâfatı) ilânının çıktığı sayfanın başında (Bir Soruya Cevap) yazınızda da (İnkılâp) tan değil, her zamanki gibi yine (Devrim) den bahsediyorsunuz. Sizin yazılarınızda, (Devrim)i atıp da, şaşıp, yanılıp bir kerecik olsun (İnkılâp) yazdığınızı görmedim.

O halde?

Saygılarımın kabulünü dilerim.

1954

Sayın Burhan Felek,

Gençlerdeki telâffuz bozukluğunun sebebini, yeni alfabemizdeki harf eksikliğinde buluyorsunuz. Yanlış telâffuza örnek verdiğiniz kelimeler yabancı asıllıdır. Oysa ki, Türk Alfabesi Türk Dili için yapılmıştır. Nitekim siz de:

(Dil harflere değil, harfler dile tâbi âletlerdir.) diye, işin doğrusunu açıklıyorsunuz. Eğer amacımız Osmanlıcayı devam ettirmek olsaydı, alfabe de ona göre yapılırdı elbet.

Pek iyi bilirsiniz ki Türk Alfabesi Türk Dili için yapılmıştır. Ama, bazılarının dediği gibi, siz de: (Osmanlıca yoktur.) diyebilirsiniz. Bu deyişle o yok olmaz ki.

(Sarfı Nahvi Osmanî) ve (Osmanlı Edebiyatı) ile Osmanlıca vardı, sizlere ve bizlere onu (tahsil) ettirmişlerdi. Hem de neler pahasına..

Bir dilin alfabesine, yabancı kelime hatırı için, harf sokulamaz. Hiç bir dilin alfabesi, başka dillerin özel seslerini de ifade etmek zorunda değildir.

Yabancı asıllı kelimelerin bazılarını Türkçe saymak mümkündür. Türkçeleştirmek şartiyle. Nasıl ki Ziya Gökalp de (Türkçeleşmiş Türkçedir.) demişti. Türkçeleşmiş ne demektir? Sanırsam, anlam ve söyleniş bakımından Türkçeye uydurulmuş demektir. Meselâ: (Merdiven, maydanoz, pırasa, vapur, istasyon.....).

Hangi ulus, yabancı kelimeleri, asıllarındeki özelliği ile, diline mal etmiştir? Yabancı asıllı kelimelerin, Türk ağzına uydurularak söylenmesine dayanamamak, Osmanlıca severliğin, şuursuzca, dayatması değil midir?

Alfabemizde eksiklik yok demeğe kimin dili varır? Fakat bu eksiklik kendi öz sözlerimize göredir, onlar içindir. Meselâ eski, nef veya sağır kef, dediğimiz harf yerine (N) üstüne bir işaret koyarak, o sesi karşılamak gerekmez mi? Çünkü bu ses bizim öz dilimizde vardır. Böylelikle (Evin, evini) kelimelerini çift anlamdan kurtarmış olmaz mıydık?

Kanaatımızca, telâffuz yanlışı ve bozukluğu, alfabe meselesinden çok, eğitim, öğretim ve alışkı (itiyat) işidir. Kusur harflerde olsaydı, Arapçanın (Elifbe)si ile daha çok Türkçe söyleme bozukluğu yapılırdı. Eski harfler bütün

eksik ve yetersizliğine rağmen neye ağız bozukluğuna meydan vermiyordu?

Asıl Türkçeyi, yani Türkçe asıllı kelimeleri iyi biliyor, severek doğru söyliyebiliyor muyuz? İşte dâva burada.

3/5/1955

Sayın Nadir Nadi Abalıoğlu
Cumhuriyet gazetesi başyazarı

Atatürk devrimlerine özden bağlı olduğunuzu, yazılarınızdan görerek, size candan bağlandım. Bu sevgi ve inancıma güvenerek gazetenizi size şikâyet edeceğim:

Bugünkü Cumhuriyet'in ilk sayfasında, kockoca harflerle (Mekteb)i görünce içim sızladı. Başka gazetede olsa bu kadar üzülmem, çünkü ben rahmetli babanızın (Cümhuriyet)i (Cumhuriyet) yaparak, Türk Dil Kurumundan ve diğer bütün gazetelerden önce, Türkçeleşmeye doğru ilk adımı attığını gördüm. Doğrusu siz de babanıza gerçekten bir (hayrülhalef) oldunuz.

Gazeteniz öteden beri (Mekteb)i sütunlarında oturtmuş olsaydı, şimdi de bir şey denemezdi. Fakat bu kelime gazetenizde yakınlarda gürünür oldu. Bu dönüş neye? İnsanın (Sen de mi Brütüs?) diyeceği geliyor.

Sizin bilhassa Dil Devrimine olan inancınıza hayranım. Kaleminizden bir defa olsun (Okul) ve (Öğretmen)in eski temsilcileri çıkmadı. Siz bu alanda, Fatih Rıfkı Atay'dan bile ilerdesiniz. Bu durumunuza güvenerek, rica ediyorum, Atatürk'ün T. B. M. M. de söylediği en son söylevinde kullandığı şu iki kelimeyi bir emanet, bir vasiyet gibi koruyun, gazetenizden kovmayın: Okul, Öğretmen.

1956

★

Sayın Öz,

Hakkımda gösterdiğiniz teveccühe, yürekten teşekkür ederim. Cumhuriyet'te, genel olarak öz türkçe kelimeler kullanılmasına, elimizden gelen dikkati esirgemiyoruz. İmzalı yazıların üslûbuna karışmamakla beraber, gazete adına yazılan yazılarda bu noktaya dikkat edilmektedir. Ara, sıra bazı kalemlerin ucundan kaçan arapça kelimelerin, vakit darlığından ileri gelebileceğini, siz de takdir edersiniz, saygılarımızla.

İstanbul: 1956 Nadir Nadi

(Dil) den (Lisan) a mı?

Sayın Profesör Sadri Maksudi Arsal,

(Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları) kitabınızdan çok yararlandım. Sağ olun! Fakat okumağa başlarken başlayan üzüntüm, bitinceye kadar sürüp gitti. Çünkü, bizim için ulusal ve kutsal olan bir duygu ve konuyu, öz dilimizle değil de, çoğunluk, Osmanlıca ile kaleme almışsınız.

Eğer, 1930 da çıkan (Türk Dili İçin) kitabınızı okumasaydım ve ona, Dilimizin anıtsal bir eseri olarak değer vermeseydim, bu kadar sarsılmayacaktım. Yirmi beş yıl önceki yazılarınızın, kelimelerinizin dili, yirmi beş yıl sonra olduğu gibi duruyor ve kalıyor. Siz ki Dilimizde özcülüğe ve bu yönde altılıma, devrime, bütün varlığınızla taraftarsınız.

Yanılmıyorsam, 1949 daki Türk Dili Kurultayında, siz Dil Devrimini, öztürkçüciliği savunurken, bu devrime karşı olanlardan birisi - o Kurultay'a Türk Dili Kurumuna karşı olanlar da çağrılmıştı - aşağı yukarı şöyle bağırmıştı: (Savunduğunuz dille neye konuşmıyorsunuz? Neye Osmanlıcayı kullanıyorsunuz?) Buna karşılık siz de: (Sizin gi-

bilerin alnıyabilmesi için böyle konuşuyorum) demiş ve alkışlanmıştınız. Son kitabınızı da onların anlaması için mi böyle yazdınız? Konuşurken insan sözlerini tam olarak denetliyemez, eski alışkılarımızın etkisi altında kalırız, fakat yazarken iş böyle midir? Ne yazık ki siz yazarken de, eskilerinizin etkisinden kurtulamamış, çala kalem gitmişsiniz. Bu tutsaklık ve ihmal bizi çok üzdü. Eskiye dönüş veya bir türlü ondan vazgeçmeyiş neden? Siz ki ulusal dil devrimi ve gelişimine, ne güzel örnekler verdiniz. Karşı yöndekilerin, yıkmak şöyle dursun, sarsamayacakları kadar, en sağlam tarihsel kanıları ve belgeleri, tanıkları, örnekleri veren sizin kaleminiz değil mi? Bu uğurda Dil Kurultaylarında, kongrelerde, komisyonlarda, hattâ T. B. M. M. de, bıkmadan, yılmadan atılan, çarpışan siz değil misiniz?

Nereden bakılsa, kutsal konunuzla diliniz çelişmiş durumdadır. Yazık! Koskoca anıtsal kitabınızın adında kullandığınız (Dil) ciğimize son eserinizde yüz ve yer vermemişsiniz. Onun yerine (Lisan)ı ver yansın etmişsiniz. Dilimizden siz de mi yüz çevirdiniz? Bunu, Sayın Sadri Maksudi'nin (Türk Dili İçin) kitabını okuyanların havsalası alır mı?

Kullandığınız Osmanlıca kelimelerin bazılarını, gençlerin çoğu anlamaz, yazık değil mi? Anlasalar da fena, çünkü, Osmanlıca alışkısı ve tutsaklığı bir kuşak daha sürecek demektir.

Hani kullandığınız yabancı kelimelerin çoğunun türkçesi olmasa, bilinmese, bulunmasa, kimin bir şey demeğe hakkı olur? İşte ben de öylelerini kullanıyorum, başka ne yapabilirim? Türkçesi olduğu halde kullandığınız yabancı kelimelerin bir çizelgesini yapmağa kalksak, yapraklar doldurmak gerek. 65. sayfada: (Bazı milletlerin diğer milletlerden bazı kelimeleri alıp kendi gramerlerine uydurarak kullanması, dilin millî mahsul olmasına mâni değildir. Lisanları birbirlerinden tefrik eden en mühim hususiyet

gramerdir.) diyorsunuz. Çok iyi amma, siz buna yazılarınızda pek uymuyorsunuz. Bu fikir şöyle yazılamaz mıydı:? (Kimi ulusların, öteki uluslardan, kimi kelimeleri (Tilcikleri) alıp kendi dilbilgilerine uydurarak kullanması, dilin ulusal ürün olmasına engel değildir. Dilleri birbirinden ayırdeden en önemli özellik dilbilgisidir.)

Yabancı bir kelime tek başına dilimize girse ne ise, öyle olmıyor ki, arkasından çoluk çocuğu da sökün ediyor. İşte (Millet) bunların başlıcası, yalnız kalsa iyi ya. Ne gezer, işte arkasından şeddesile, çift hörküçlü çöl devesi gibi (Millî) geliyor, bunun bir de (î) kuyruğu var ve bu kuyruklular, kitabınızda pek çok, bunun ardından gelsin (Milliyet).. Ulus, Ulusal, Ulusallık denemez miydi? Bunları katkısız öz malımız olarak göğüs dolusu, ağız dolusu söyliyemez miydik? Çirkin mi? Güzel mi? diye sormak aklımdan geçmez, çünkü Türk'ün olan her şey'in en çirkini bile, Türk'e pek güzel gelir. Bunlar aynı anlamı tam olarak vermiyor mu? Öyle bile olsa, kelimeler (İtibarî, conventionel) dir. Kalburüstü yazarlarımız benimser, kullanırsa olur, biter. Sanki, yanlış veya eksik kavramlı olarak kullandığımız kelimeler yok mu? Örneğin, Mektep, Mefkûre, bunlardan değil mi? Neden eskiler: (Galat-ı meşhur, lûgat-ı fasihten afdaldır.) demek zorunda kalmışlar?

Kitabınızın son sayfasının 14 satırında, türkçe karşılığı bulunan 22 kelime var: (Müreffehen-Münevver-Maddeten - Mânen - Mesut - İnkişaf - Müsait - Tecelli - İstikbal - Saha - Hakikat - Vasılolmak - Ezelî - Ebedî - Prensip - Müsbet - İlim - Keşif - Millet - Vazife - Addeder - Gaye...)

14/2/1956

Wilhelm Von Humboldt'da Dil - Kültür Bağlantısı

Dr. Bedia Akarsu

(Humboldt'a göre, dil bir milletin kültür seviyesini gösteren en iyi bir araçtır. Ancak kendi diline dayanan, kendi dilinde ilerlemeler yapan bir dillet gerçek bir kültürün de yaratıcısı olabilir.) S. I

(Dil devamlı bir yaratmadır.) S. 17

(... İntellektüel faaliyet ve dil bir ve aynı şeydir. Dil düşünceyi yaratan bir şeydir..... Zengin, akıcı, herkesçe anlaşılır bir dil de zihnin gelişmesini sağlar.) S. 30

(Bir milletin dilinin, kelimelerinin açık, anlaşılır oluşu o milleti düşünce yaratmalarına götürür.) S. 31

(Bir millet ancak kendi dilinin gelişmesi buna gerekli bir dereceye ulaştığı zaman büyük ve genial bir fikrî ilerleme yapar.) S. 33

(Ancak yüksek bir olgunluğa erişen dillerde gerçek bir düşünce faaliyeti meydana gelebilir.) S. 34

(Diller daima milletlerle birlikte gelişirler, onların manevî özelliklerinden teşekkül ederler.) S. 36

(Her ferdin devamlı olarak dil üzerinde etkisi olduğundan her nesil onda bir değişiklik meydana getirir.) S. 40

(Milletin dili ruhudur, ruhu da dili.) S. 44

(Milletler ve diller, tek tek büyük adamların dehası ile yükselir.) S. 46

(Dil milliyet üzerine kuvvetle tesir eder. Millet kavramı da özellikle dil üzerine kurulmuş olmalıdır.) S. 49

(Dilin ayrı ayrı lehçelerinden hiç biri millet lehçesinde aşağılatılamaz.) S. 50

(Her milletin ayrı bir özelliği olduğu için, hiç bir millet başka milletin dilini kendi öz ruhu ile canlandıramaz ve olgunlaştıramaz.) S. 54

(En ileri diller bile sürekli gelişme halindedir.) S. 63

(Dilde değişmeler olduğunda bütün dil bilginleri birleşirler.) S. 86

(Dil, onu kullanan herkes için bir alışkanlıklar sistemidir, bu yüzden her insan dildeki her türlü değişmelere karşı bir direnme gösterir.) S. 87

(Artık insanlar dil üzerinde bir güçleri olduğu şuuruna varacaklar ve böylece bu günün yarı-anarşi içinde bulunan dillerini bir disiplin altına sokmaya çalışacaklardır. S. 88

(Dil durmadan değişen bir şeydir.) S. 88

(Toplumda olan çöküntülerin yahut yükselmelerin etkisile dilde de çöküntüler yahut yükselmeler olur.) S. 92

(Dilde bulunan, dili yapıcı hayat ilkesinin üstün bir kuvvet olarak ortaya çıktığı toplumlarda bu kuvvet, yıkılmalar ve bozulmalar arasından bile dili yeniden canlandırabilir, ona yeni şekiller verebilir..... Değişen sosyal düzenle, değişen ve gelişen kültürle birlikte dilin de değişmesi gereklidir. Bir milletin, dili üzerine kuvvetle tesir eden devrimleri yaşadığı zaman, o milletin değişen yahut yeni olan unsurları yeni şekillerle kavraması gerekir.) S. 94

(Devrimler geçiren, kültür alanlarında hamleler yapan milletlerin dillerinde de bu hamlelere uyan yükselmeler olacağı tabiîdir.) S. 95

★

Türk Dili İçin

Prof. S. M. Arsal

(Millî benliğini, millî haysiyetini şuur ve idrak edebilecek seviyeye erişmedikçe, hiç bir millet, siyasî yahut manevî cihetten kendisinden üstün olan yabancı milletlerin harsî tesirine ve bu harsin nakili olan yabancı sözle-

rin, millet diline girmesine mani olmak gerekliğini kavrayamaz.) S. 3 Prof. C. Brockelmann.

(Yabancı bir harsın tesirine maruz olmanın millî şeref ve haysiyete mugayir bir hal, bir düşkünlük olduğu his edildiği gün, Alman milleti içinde, uzak, büyük dedelerin, ataların mirası olan dilin pakliğini, saffetini, halis Almanca olmasını yeniden temin etmek dilek ve temayülü doğru..... Millet lisanında kolaylıkla muadillerini bulmak yahut yaratmak mümkün olduğu halde, ecnebi kelimeleri kullanmağa sevkeden en büyük âmil, kelime aramak, tabir yaratmak hususundaki tenbellik ve dilin safveti meselesine karşı lâkayıtlık olmuştur.) S. 4-5

Prof. C. Brockelmann

Türk Dili İçin

Prof. S. M. Arsal

(Türk dilini yabancı kelimelerin istilâsı, eskiden ecnebi lisanların Alman diline icra ettikleri tesirden, Alman lisanın yabancılaşmasından daha ziyade, daha derindi.....

Türk Milletinin vazifesi, kendi benliğine uygun bir hars yaratmaktır. Bu, siyasî kurtuluşun neticesi ve istiklâlin diğer bir tecellisidir.... Türkiye gibi demokratik bir devlette, gayet münevvet, fakat küçük bir zümrenin kendi lisanının, fikir ifadesi şekillerini, bütün halka kabul ettirmek iddiasında bulunmağa hakkı yoktur. Luther Ahdı Atıki ve Ahdı Cedidi Almancaya tercüme ettiği zaman, kelimeleri halkın yaşayan lisanından almağa, halkın lisanından, yazı dili yaratmağa nasıl çalıştıysa, yeni Türkiye de yeni bir yazı dili yaratmak için, Anadolu'da halk dilinde, halk lehçelerinde kullanılan söz ve ifade usullerini tetkik, tesbit meselesine büyük bir ehemmiyet atfetmelidir... Anadolu lehçelerinde unutulmuş kelimeler yerine, eski Türk

lehçelerinden alınmış sözleri yazı dilinde kullanmak suretiyle, bu sözleri yeniden yaşatmak lâzımdır. Bu yazı dilinin zenginleşmesi ve istiklâli noktai nazarından çok faydalı ve mühimdir.) S. 7-8-9

Prof. C. Brockelmann

(Türk dilinin gramer kaideleri o kadar muttarit, o kadar mükemmeldir ki, bu dili lisaniyat âlimlerinden mürekkep bir hey'et, bir akademi tarafından şuurla yapılmış bir dil zannetmek mümkündür.) S. 21

Max Müller

Varsın Osmanlı (Müderris) veya (Muallim)i (Medrese) veya (Mekteb)iyle karşımıza çıksın: (Osmanlıca yoktur, Türkçe vardır.) safsatasiyle ve (Yaşıyan dil) peçesi altında Osmanlıcayı hortlatmak istesin.

Türk Öğretmeni, Atatürk Öğretmeni, Türk Okulunda, Türk Çocuğuna, öz Türkçemizi sonuna kadar öğretip gidecektir.

Devrim Şehidi KUBİLÂY'ın
Okul ve Ülkü arkadaşı
Türk öğretmeni
S. N. Ö z

İÇİNDEKİLER

Sayfa

6 — Yakarış
9 — Türkçe Ünlüyor
16 — Türk Dil Devrimi
28 — Dil Devrimi ve Muallimler Birliği
33 — Bir Ankete Cevap
38 — Türkçemizin yanlış konulan ve yanlış çözülen (Meselesi)
43 — Öğretmenler Birliğine «Muallim» den gelen engel
46 — Türk Dil Devrimi ve Türk Öğretmeni
56 — Terim Meselesi
58 — Öğretmenlere anket
59 — Yabancı kelime salgını
62 — Okul ve Öğretmen
65 — Türk Dil Kurumu mu, Akademi mi?
68 — Türkteş
70 — Hortlak sesler
72 — Türkçemizin asıl meselesi
85 — Mektuplar
91 — İstibdadın asıl kaynağı
105 - 122 — Diğer mektuplar.